

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇEVİRİBİLİM ANABİLİM DALI**

**“PROZ.COM TÜRKİYE FORUMLARINDA SERBEST
ÇEVİRMENLERİN ÇEVİRİ TEKNOLOJİLERİ KULLANIMLARI
VE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR:SERBEST
ÇEVİRMENLERİN FORUM PAYLAŞIMLARI ÜZERİNDEN BİR
İNCELEME”**

Mustafa GÖN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Prof. Dr. Hüseyin ERSOY

HAZİRAN - 2023

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**“PROZ.COM TÜRKİYE FORUMLARINDA SERBEST
ÇEVİRMENLERİN ÇEVİRİ TEKNOLOJİLERİ
KULLANIMLARI VE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR:
SERBEST ÇEVİRMENLERİN FORUM PAYLAŞIMLARI
ÜZERİNDEN BİR İNCELEME”**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mustafa GÖN

Enstitü Anabilim Dalı: Çeviribilim

“Bu tez 13/06/2023 tarihinde online olarak savunulmuş olup aşağıdaki isimleri bulunan jüri üyeleri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ
Prof. Dr. Hüseyin ERSOY	Başarılı
Doç. Dr. Halil İbrahim BALKUL	Başarılı
Dr. Öğr. Üyesi Fatma GİMATDİNOVA	Başarılı

ETİK BEYAN FORMU

Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve Etik Kurul Onayı gerektiği takdirde onay belgesini aldığımı beyan ederim.

Etik kurul onay belgesine ihtiyaç var mıdır?

Evet ☐

Hayır ☒

(Etik Kurul izni gerektiren araştırmalar aşağıdaki gibidir:

- Anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme teknikleri kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşımlarla yürütülen her türlü araştırmalar,
- İnsan ve hayvanların (materyal/veriler dâhil) deneysel ya da diğer bilimsel amaçlarla kullanılması,
- İnsanlar üzerinde yapılan klinik araştırmalar,
- Hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalar,
- Kişisel verilerin korunması kanunu gereğince retrospektif çalışmalar.)

Mustafa GÖN

13/06/2023

ÖNSÖZ

Çeviriye olan talebin son yüzyılda ciddi anlamda artması çevirmenlerin daha hızlı ve daha etkin çeviri yapmalarını zorunlu hale getirmiştir. Teknoloji ve internetin hızla yayılması her alanda olduğu gibi çeviri piyasasında da değişime ve yeniliğe sebep olmuştur. Çevirmensiz çeviri yapabilen makine çevirileri ile başlayan bu değişim ve yenilikler, çevirmenler ile daha etkin ve verimli çeviriler yapabilen, çevirmene yardımcı bilgisayar destekli çeviri araçları ile devam etmiştir. Bu tezin konusu, çeviri piyasasının en önemli ve vazgeçilmez unsuru olan çevirmenlerin, günümüzde olmazsa olmaz haline gelen bilgisayar destekli çeviri araçları ve çeviri teknolojileri kullanımları ile ilgili tutumlarını belirlemek ve bu konulara çözüm önerileri getirmek hakkında olacaktır.

Tez çalışmam boyunca derin bilgi birikimi ve tezim ile ilgili görüşleriyle çalışmama katkıda bulunan danışmanım sayın Prof. Dr. Hüseyin ERSOY'a, hem derslerinden hem çeviri teknolojileri alanında yaptığı akademik çalışmalarından faydalandığım hocam sayın Doç. Dr. Halil İbrahim BALKUL'a, bana her zaman destek olup yol gösteren, motivasyon sağlayan, bilimsel çalışmaları ile esin kaynağı olan, çalışmamı tamamlamamda büyük emeği olan hocam sayın Dr. Öğr. Gör. Özden ŞAHİN Er'e sonsuz teşekkür ederim.

Hayatımın her alanında olduğu gibi beni eğitim hayatım boyunca da destekleyen üzerimde çok emeği olan annem Rahcan GÖN'e babam Servet GÖN'e ve kardeşlerime, tez çalışmalarım boyunca hep arkamda olan ve her zaman destekçim olan hayat arkadaşım eşim Nur EKİNCİ GÖN'e sonsuz teşekkür ederim. Ayrıca eğitim hayatım boyunca kendisini rol model aldığım, bana hep rehberlik eden yakın zamanda hayatını kaybeden sevgili ablam Özlem GÖN'ü rahmetle anıyorum. Çalışmamı burada ismini saymış olduğum herkese ve canım kızlarım Ahsen Erva ile Sümeyra'ya atfediyorum.

Mustafa GÖN

13/06/2023

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
GİRİŞ.....	1
BÖLÜM 1: ÇEVİRİ VE ÇEVİRİBİLİM.....	7
1.1. Çeviri Nedir?	7
1.2. Çeviri ve Çeviribilim.....	10
1.3. Çevirinin Tarihsel Süreci.....	12
BÖLÜM 2: ÇEVİRİ VE TEKNOLOJİ.....	19
2.1. Çeviri Teknolojisinin Tarihsel Süreci.....	19
2.2. Makine Çevirisi	23
2.3. Bilgisayar Destekli Çeviri Araçları	26
2.3.1 Yazılı Çeviri Araçları	32
2.3.2. Sözlü Çeviri Araçları.....	32
2.3.3. Yerelleştirme Araçları	34
BÖLÜM 3: PROZ.COM FORUM PLATFORMU	36
3.1. Proz.com Forum Tanıtımı	36
3.2. Proz.com Forumunun Bilimselliği	38
BÖLÜM 4: FORUMDA YER ALAN ÇEVİRMEN YORUMLARININ	
ANALİZLERİ.....	39
4.1. Bilgisayar Destekli Çeviri Araçları	39
4.1.1. Across.....	39
4.1.2. Dejavu	40
4.1.3. Fluency.....	45
4.1.4. Heartsome.....	48
4.1.5. Linguee.....	52
4.1.6. Multitrans	52
4.1.7. Memsorce	53

4.1.8. MemoQ.....	55
4.1.9. Metatexis	63
4.1.10. Nubuto.....	64
4.1.11. OmegaT	64
4.1.12. OpenTM2	71
4.1.13. Smartcat.....	71
4.1.14. Trados.....	71
4.1.15. Transit NXT	86
4.1.16. Wordfast	87
4.1.17. XTM.....	89
4.2. Yerelleştirme Araçları	90
4.2.1. Alchemy Localization Suite	90
4.2.2. Locstudio	90
4.2.3. Lingobit Localizer	92
4.2.4. Multilizer	92
4.2.5. Passolo.....	92
4.2.6. RC Win Trans.....	92
4.2.7. Sisulizer	93
4.3. Sözlü Çeviri Araçları	93
4.3.1. Dragon	93
4.3.2. Interpret Bank.....	94
4.3.3. Intragloss	94
4.4. Metin Araçları.....	94
4.4.1. Fine Reader	94
SONUÇ	97
KAYNAKÇA.....	107
EK	110
ÖZGEÇMİŞ	134

KISALTMALAR

BDÇ	: Bilgisayar Destekli Çeviri
M.Ö	: Milattan Önce
CAT	: Computer Assisted Tools
TM	: Translation Memory
TMX	: Translation Memory Exchange
IT	: Information Technology
LISA	: Localization Industry Standard Association
AB	: Avrupa Birliği

ÖZET	
Başlık: Proz.Com Türkiye Forumlarında Serbest Çevirmenlerin Çeviri Teknolojileri Kullanımları ve Karşılaştıkları Sorunlar: Serbest Çevirmenlerin Forum Paylaşımları Üzerinden Bir İnceleme	
Yazar: Mustafa GÖN	
Danışman: Prof. Dr. Hüseyin ERSOY	
Kabul Tarihi: 13/06/2023	Sayfa Sayısı: v (ön kısım) + 109 (ana kısım) + 25 (ek)
Son yüzyılda teknolojiadaki büyük gelişim dünyanın her yerinde kurumların, mesleklerin çalışma anlayışını prensiplerini ve yöntemlerini değiştirmiş, köklü bir yenileşme süreci başlatmıştır. Bu yeniliğe ayak uyduramayanları devre dışı bırakırken ayak uyduranları da alanlarında en iyi olma konumuna yükseltmiştir. Bu değişimden etkilenen mesleklerden biri de şüphesiz çevirmenlik mesleğidir. Çeviri teknoloji sistemleri günümüzde çevirmenler tarafından tüm dünyada yaygın olarak kullanılmaktadır ve büyük bir pazara sahiptir. Çevirmenlerin çeviri teknolojilerini daha etkin ve doğru kullanmaları çevirilerinin daha doğru ve daha hızlı sürede gerçekleşmesini sağlamaktadır ve tarihi süreç içerisinde iyi bir çevirmenin olmazsa olmaz donanımları haline gelmiştir. Bu da çeviri bellekleri, makine çevirileri gibi çeviri teknolojilerine hayati anlam yüklemiştir. Çeviri teknolojilerinin çevirmenlere sunduğu faydalar oldukça çoktur. Çeviri teknolojilerinin sınırlılıkları ve avantajları hakkında bu zamana kadar birçok çalışma yapılmış olsa da çevirmenlerin bireysel olarak çeviri teknolojileri kullanımları, yaşadıkları sorunlar ve tutumları hakkında yapılmış çalışmaların yetersiz olduğu görülmüştür. Bu tezin amacı Dünyada çevirmenlerin sanal platformu olarak bilinen Proz.com 'da yer alan kayıtlı kullanıcı yorumları ile ülkemizdeki çevirmenlerin çeviri teknolojilerine, bilgisayar destekli çeviri araçlarına ve yıllar içerisinde değişen tutumlarına ışık tutmak, kullanırken yaşadıkları çeşitli sorunları analiz etmek ve bu konuda betimleyici bir analiz ortaya koymaktır. Bu çalışmada forum başlıkları nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemi kullanılarak incelenmiş ve kullanıcıların her bir bilgisayar destekli çeviri aracı için yapmış olduğu yorumlar betimsel bir analizle ortaya konmuştur. Sonuç olarak çevirmenlerin çeviri teknolojileri kullanımlarına ait sorunlar kapsamlı olarak tespit edilmiş ve sınıflandırılmış, bu sorunlara ait çözüm önerileri sunulmuştur.	
Anahtar Kelimeler: Çeviri, Çeviri Teknolojileri, Bilgisayar Destekli Çeviri Araçları, Çevirmen Tutum ve Davranışları	

ABSTRACT	
Title of Thesis: Freelance Translators' Use of Translation Technologies and the Problems They Face in Proz.Com Forums in Turkey:An Analysis of Freelance Translators' Forum Posts	
Author of Thesis: Mustafa GÖN	
Supervisor: Prof. Dr. Hüseyin ERSOY	
Accepted Date: 13/06/2023	Number of Pages: v (pre text) + 109 (main body) + 25 (add)
In the last century, the great development in technology has changed the working principles and methods of institutions and professions all over the world, and has initiated a radical process of innovation. While those who cannot keep up with this innovation have been disabled, those who keep up have become the best in their fields. One of the professions affected by this change is undoubtedly the profession of translation. Translation technology systems are now widely used by translators all over the world and have a large market. The more effective and accurate use of translation technologies by translators enables their translations to be carried out more accurately and faster, and has become an indispensable equipment for a good translator in the historical process, which has given vital meaning to translation technologies such as translation memories, machine translation, etc. The benefits of translation technologies to translators are many. Although many studies have been conducted on the limitations and advantages of translation technologies, it has been observed that there is a lack of studies on individual translators' use of translation technologies, the problems they experience and their attitudes. The aim of this thesis is to shed light on the translation technologies, computer assisted translation tools and the changing attitudes of translators in our country over the years, to analyse the various problems they experience while using them and to present a descriptive analysis on this subject with the comments of registered users on Proz.com, which is known as the virtual platform of translators in the world. In this study, forum threads were examined using document analysis method, one of the qualitative research methods, and the comments made by the users for each computer assisted translation tool were presented in a comprehensive analysis. As a result, the problems related to translators' use of translation technologies have been comprehensively identified and categorised, and solutions to these problems have been proposed.	
Keywords: Translation, Translation Technologies, Computer Assisted Translation Tools, Translator Attitudes and Behaviours	

GİRİŞ

İnsanlık var olduğu günden beri büyümekte, gelişmekte ve değişmektedir. Dilimiz, kültürümüz, becerilerimiz, düşünce ve fikirlerimiz durağan değildir ve sürekli bir devinim halindedir. Öncelikle insanın kendisinde başlayan ve var olan bu değişim, insanların oluşturduğu topluma ve kültüre de doğal olarak yansımaktadır. Çeviri de insanlık tarihi boyunca birçok gelişmeye şahit olmuştur. Teknoloji ve değişim birçok alanda hayatımızı etkilediği gibi çeviri alanında da etkilemiştir. Sümerlerin çivi yazısını bulması ile yazının tarihi başlamıştır. Sonraları Antik Yunan ve Roma’da sayısız yazılı eserler ortaya konmuş dini eserlerle ile başlayan çeviriler sonraları Avrupa’da ve Dünyada bilimsel araştırmalardan edebi eserlere, edebiyata kadar geniş bir yelpazeye ulaşmıştır. Çeviri için en büyük gelişmelerden birisi matbaanın icadı ve yaygınlaşmasıdır bir diğeri ise son yüzyılda internet, bilgisayar ve bilgi teknolojilerinin gelişmesi ile Bilgisayarlı Çeviri teknolojilerinin ortaya çıkışıdır.

Bilgi teknolojilerinin çeviride kullanımı, doğrudan makine çevirisi sistemlerinin icat edildiği 1950’li yıllara kadar uzanmaktadır (Hutchins, 1995). Bilgisayarlardan büyük beklentilerle, makinelerin insan çevirmenler gibi çeviri yapabileceği ve hatta bilgisayarların tamamen insan çevirmenlerin yerini alabileceği düşünülmüştür. Ancak ALPAC raporunun açıklanması, otomatik makine çevirisi sistemlerinin kabul edilebilir çeviriler üretmek için insan çevirmen desteği olmadan çalışamayacağını göstermiştir. ALPAC raporunun açıklanmasından bu yana çeviri sektöründe çok sayıda değişiklik olmuştur. Örnek tabanlı makine çevirisi sistemleri ve istatistiksel makine çevirisi sistemleri, dilsel aktarımdan çok, bilişsel ve iletişimsel faaliyetin çoğunlukla bir insan çevirmen tarafından sonradan düzenlenmesini gerektirmesi nedeniyle çeviriye ilişkin değişikliklerin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Günümüzde, çevirmenlerin sınırlı bir sürede büyük miktarda çeviri özeti üretmelerine yardımcı olabilecek çok sayıda bilgisayar destekli çeviri aracı ve yazılımı bulunmaktadır. Çeviri bellekleri, terminoloji yönetim sistemleri elektronik sözlükler, çevrimiçi veri bankaları, masaüstü yayıncılık araçları ve yerelleştirme araçları bu kategori altında sıralanabilir. Makinelerin insan çevirmenlerin yerini alamayacağı da, bilgisayar destekli çeviri araçları kullanmayan çevirmenlerin günümüzde çevirmenlik özelliklerini taşıyamadıkları da bir gerçektir (Bowker, 2002).

Bilgisayarlı çeviri teknolojilerinin gelişimi de çeviri alanında birçok yeniliğe sebep olmuştur. Makine çevirileri bir çevirmen olmaksızın bireysel olarak bir kişinin çeviri yapabilmesine olanak sağlamıştır. Makine çevirisinde web sitesi veya programa yazılan metin yapay zekâ ile çevrilmektedir. Bilgisayar Destekli Çeviri Araçları ise sözlük, çeviri belleği, bulut hizmetleri, metin düzenleme araçları gibi birçok özelliği içeriğinde barındıran çevirmene yardımcı olan bir teknolojik araçtır. Çevirmenler artık eskisi gibi ofisinde kâğıt kalem sözlükle çeviri yapmamaktadır. Bir bilgisayar çevirmenin ofisi haline gelmiş çevirmenler bilgisayar destekli çeviri araçları ile çevirinin başından sonuna kadar birçok sürecini bu araçlarla yürütmektedirler.

1970lerden sonra internetin yaygınlaşması ile ülkelerin ve toplumların adeta dünya çapında bir köy haline gelen dünyamızda siyasi, ticari sosyal ilişkilerle iletişim kurma zorunluluğu çeviriye olan ihtiyacı ciddi manada arttırmıştır. İnsanların birbiri ile iletişim kurmak için veya ticari bir ilişki için sürekli yazılı, sözlü çeviriye ihtiyaç duyması veya dünyanın bir ucundaki bilimsel veya edebi esere ulaşabilme imkânı ve merakı çevirmenlerin daha hızlı ve daha etkin çeviri yapma mecburiyetini beraberinde getirmiştir. Çeviriye talebin karşılanamaması durumu ve teknolojik gelişmeleri kullanarak yukarıda bahsettiğim daha kolay ve daha hızlıya ulaşma içgüdüleri bilgisayar destekli çeviri teknolojilerini ortaya çıkarmıştır ve yıllar geçtikçe daha yeni gelişmeler meydana gelmektedir. Tabii ki tarihte meydana gelen her yenilik ve gelişme gibi bu gelişmelerin devamlılığı ve daha üstün yeniliklerin çıkması da hali hazırda olanın eksikliklerinin fark edilip tespit edilmesi analizinin ortaya konulması ve daha iyisi için çözüm önerilerinin getirilmesiyle olur.

Çalışmamızın konusu, Bilgisayar Destekli Çeviri Araçlarını kullanan çevirmenlerin, bu araçları kullanmaya başladığı ilk zamanlardan günümüze kadar kronolojik bir şekilde karşılaştıkları sorunları tespit etmek, ortaya bir analiz koymak ve çözüm önerileri getirerek hem bu araçların yeni sürüm ve güncellemelerinde teknolojik gelişmelerine destek olmak, hem de çevirmenlere diğer çevirmenlerin deneyimlerini aktararak bir rehber olabilmektir.

Çalışmanın Konusu

Bilgisayar destekli çeviri araçları günümüz çeviri piyasasında sıklıkla kullanılan araçlardır. Çevirmenler mesleki konular ile ilgili iletişimlerini günümüzde artık yüz

yüze değil forum, sosyal ağ gibi internet platformlarında sağlamaktadırlar. Çalışmamızın konusu bu iletişimde çevirmenlerin bilgisayar destekli çeviri araçları ve teknoloji kullanımlarına ait problemler, görüş, öneri ve tavsiyeleridir.

Çalışmanın Önemi

Çeviri teknolojileri ve bilgisayar destekli çeviri araçları konusunda ulusal bazda böyle bir araştırmanın şu ana kadar yapılmamış olması bu tezi özgün kılacaktır. Çalışmanın, çevirmenlerin çeviri teknolojilerini kullanımlarına ait görüşlerinin analizi hem çeviri piyasası hem çevirmenler hem de çeviri teknolojisi firmaları için bir veri kaynağı olacaktır. Çevirmenlerin bazı araçlar hakkındaki genel kanılarının diğer çevirmenler tarafından ne kadar benimsenip benimsenmediği, hangi çeviri araçlarının çevirmenler tarafından daha çok beğenildiği hangilerinin beğenilmediği olumlu ve olumsuz yorumlar ile çıkarımı yapılacaktır.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışma, ülkemizdeki çevirmenlerin çeviri teknoloji kullanımları hakkında daha derin bir anlayışa ulaşmayı, ortak mesele ve problemleri saptayarak çözüm önerisi getirilmesine olanak sağlamayı, çevirmenlerin yıllar içerisinde değişen sorunlarının neler olduğunu tespit etmeyi amaçlamaktadır. Bu çalışma ayrıca Bilgisayar Destekli Çeviri Araçlarına ilişkin tutumlar, yaşadıkları problemler ve çözüm önerileri ile bir analiz ortaya koymayı, bu analizle çevirmenlere farklı birçok aracın olumlu olumsuz yönlerini göstermeyi, araç tercihlerini yaparken de bu deneyimlemelerden oluşan analizi kullanarak tercih yapmalarına yardımcı olmayı, çeviri teknolojisi şirketlerine müşteri odaklı ürünler ortaya çıkarırken başvurabileceği bir kaynak sağlamayı amaçlamaktadır.

Çalışmanın Yöntemi

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemi kullanılacaktır. Çalışmamızın amacı çevirmenlerin uzun süreye yayılan bir sürede tutum, davranış ve düşünceleri hakkında bilgi toplamak ve bu bilgileri betimsel analizle yorumlamak olduğu için doküman analiz yöntemi tercih edilmiştir. Görüşme ve gözlem yöntemi ile görüşülen çevirmen sayısı ve yorumu kısıtlı miktarda olacağından tercih edilmemiştir. Anket yönteminde ankete katılan kullanıcıların ankete karşı isteksizliği anketin objektifliğini azaltmaktadır. Bu da araştırmanın geçerliliğini azaltmaktadır. Doküman

analiz yöntemi ile forumda yıllardır zaten var olan hazır olan verileri analiz ettiği için bu araştırmamızın geçerliliğini arttırmaktadır.

Çalışmamızın veri toplama kısmında doküman analiz yöntemi kullanılmış, çok fazla kayıtlı serbest çevirmen kullanıcısı ve forum mesajları olan Proz.com forumu tercih edilmiştir. Çevirmen yorumlarına erişim için herhangi bir kısıt olmaması doküman bulma ve toplama süreci açısından olumlu olmuştur. Forumdaki iletiler belli bir üyelik gerekmemektedir ve yazılan iletilerde kullanıcı adı, yazılan mesajın tarihi ve saati gibi bilgiler içermektedir. Ayrıca mesajlar belli konu başlıklarında sıralanmış ve düzenlenmiştir. Bu da iletilerin bağlamı ve içeriği açısından bize bilgi vermektedir. Forumda yapılan aramalarda iletiler kronolojik olarak sıralanmıştır. Başlıklar kategorize edilmiştir.

Çalışmamızın veri analizi kısmında betimsel analiz yapılmıştır ve veriler analiz edilirken doğru verileri seçmek için belli bir örneklem seçilmiştir. Aramalarda karşımıza çıkacak iletileri sayısını daraltmak için program adı ve program için açılan başlıklar seçilmiştir. Çıkan iletilerin tamamı gözden geçirilmiş ama bir kısmı araştırmaya konu olmuştur. Örnek olarak OmegaT programı Türkiye forumlarında aratılmış bu aramalarda 61 mesaj 12 başlık tespit edilmiştir. Bunlardan 23 tanesi program hakkında bilgi veren tekrarlamayan mesajlardır. Trados programında ise yine Proz.com Türkiye forumlarında arama yapılmış 105 başlık, 525 mesaj tespit edilmiş. Daha çok açılan başlıkları üzerinden inceleme yapılmış ve program hakkında bize faydalı bilgi veren 35 adet ileti seçilmiştir. Programda yıl kısıtlaması konulmadan 2002-2023 yılları arasında tüm iletiler dâhil edilmiştir. Doküman analiz yönteminde veriler üzerinde işleme dayalı analizlerden ziyade anlamlı bağlar kurulduğundan ve öznel yaklaşımla çıkarımlarda bulunulduğundan belirlenen araştırma soruları ile yorumlamalar ve çıkarımlar yapılmıştır.

Çalışmamızın araştırma soruları şunlardır;

- 1) Çevirmenlerin tarihi süreç içerisinde bilgisayar destekli çeviri araçlarına bakış açısı nedir ve nasıl değişmiştir?
- 2) Çevirmenlerin bilgisayar destekli çeviri araçlarını kullanırken karşılaştığı problemler ve çeviri araçları tercihlerini etkileyen faktörler nelerdir?

3) Hangi bilgisayar destekli çeviri araçları çevirmenler tarafından daha fazla beğenilmektedir?

4) En fazla eleştiri alan çeviri aracı hangisidir? Eleştiriye konu olan hususlar nelerdir?

Tezin Varsayımları ve Kısıtları

Bu çalışmada aşağıda yer alan varsayımların geçerli olduğu kabul edilmiştir:

1- Forumdaki yorumların sahibi forum katılımcıları çevirmenlik mesleğini profesyonel olarak yapmaktadırlar.

2- Forum yorumcuları serbest çevirmenler yorumlarını içtenlikle yapmışlardır

Çalışma aşağıdaki kısıtlar çerçevesinde gerçekleştirilmiştir:

1- Araştırma Proz.com forum sitesi ve yorumları ile sınırlandırılmıştır.

2- Toplanan veriler forum sitesinin Türkiye forumundan elde edilmiştir.

3- Veri toplama aşamasında aramalar program adları ile yapılmıştır.

Tezin İçeriği

Tezin birinci bölümünde çevirinin ne olduğuna, çevirinin geçmişten günümüze nasıl bir tarihi süreç içerisinde geldiğine, ne tür değişimler yaşadığına, çeviribilim kavramının ortaya çıkışına, bilimselleşme aşamalarına bilimsel çalışmalarla yer verilmiştir.

Tezin ikinci bölümünde geçmişte insan çevirisinden günümüzde bilgisayarlı çeviriye kadar çeviri teknolojilerinin tarihi anlatılmış, çeviri teknolojilerine ait literatür taraması yapıp alana ait bilimsel çalışmalar ile genel tanımlara yer verilmiştir.

Üçüncü bölümde verilerin doküman analiz yöntemi ile çevirmenlerin yorumlarının alındığı, çevirmenlerin sanal platformu olan Proz.com sitesi ve forumu tanıtılıp, hakkında yapılan bilimsel çalışmalar ile ilgili bilgi verilmiştir.

Dördüncü ve son bölümde yapılan literatür taraması ile piyasada serbest çevirmenlerin ve çeviri ofislerinin kullandıkları tespit edilen araçlar hakkında çevirmenlerin verilerini topladığımız yorumlar başlıklar altında sıralanmış ve içerik analiz yöntemi ile incelenmiştir. Her başlık altında da bulgulardan elde ettiğimiz bir sonuç bölümü yazılarak çıkarımlar net bir şekilde ortaya konmuştur.

Tezin sonuç bölümünde araştırma sorularına elde ettiğimiz bulgular ile yanıtlar aranmış, tezin sonuçlarının çevirmenler ve çeviri piyasasına etkileri tartışılmış ve gelecek araştırmalar için önerilerde bulunulmuştur.

BÖLÜM 1: ÇEVİRİ VE ÇEVİRİBİLİM

1.1. Çeviri Nedir?

İnsanı diğer tüm canlılardan ayıran en önemli ayrıcalığı ve özelliği kullandığı dil ve bununla birlikte iletişimsel becerisidir. İnsanın sahip olduğu dil ve bu dili nasıl edindiği ile ilgili birçok tanımlamalar olsa da en basit tanımıyla dil “belli bir insan topluluğuna özgü, çift eklemli sesli göstergeler dizgesi” olarak tanımlanmıştır (Vardar 1998, 75). Ayrıca ünlü dil bilimci Ferdinand de Saussure dil için “işaretler ve göstergelerden oluşmuş bir sistem” tanımında bulunmuştur (Saussure, 2001)

Çeviri TDK’nin 2020 yılına ait sözlüğünde “bir dilden başka bir dile aktarma, çevirme, tercüme veya bir dilden başka bir dile çevrilmiş yazı veya kitabı tercüme etmek” olarak tanımlanmıştır. Çevirmen ise “konuşmayı bir dilden başka bir dile çeviren kimse, çevirici, dilmaç, tercüman, dragoman veya herhangi bir metni bir dilden başka bir dile çeviren kimse, çevirici, dilmaç, mütercim” olarak tanımlanmıştır (TDK, 2020).

Armağan Ethemoğlu çeviri ve dil öğeleri hakkında çevirinin ve dilin birbirinden ayıramayacak kavramlar olduğunu dile getirmiştir. Dil ve çevirinin birbirine ait olan olgular olduğunu öne sürmüş ve çeviri eyleminin dilin kendine has tüm karakteristik özelliklerinin ve değerlerinin bir başka dile yansıtılması ve aktarılması süreci olduğunu bu sürecin de ayrı bir zorluk taşıdığını ifade etmiş ve şunları söylemiştir.

“Dil demek bir bakıma insan demek. İnsansız bir dil, bir takım işaretler yığınının başka nedir ki insan konuşabilen tek varlık ve dil insanın aynası, insanın hayat davasındaki vekili gibi bir şey. Öyleyse çeviri de, kelime, cümle veya metinlerin bir başka dile çevrilmesi, daha doğrusu iki dildeki sözcüklerin birbirine aktarılması gibi bir zanaat değil tam tersine, insanın insana çevrilmesi demek. Çünkü kelimeler, duygu ve düşünce kategorilerinin ambalaj veya insanın sarıldığı bir tür kundak. Ambalajı dikkatle çarsanız, içindekini dikkatle çıkarıp, başka bir dilin ambalajında yeniden paketleyeceksiniz. Çevirinin zorluğu da buradan kaynaklanıyor zaten, insan ne zaman büyük ve zor ise, çeviri de o kadar büyük ve zor” (Ethemoğlu, 1987).

Kuran çeviri diller arası çeviri sürecini şu şekilde tanımlamıştır “Çeviri, kaynak dildeki göstergenin ne ifade ettiğini bulmak, sonra bu ifade edilen şeyin amaç dilde hangi

gösterge aracılığı ile ifade edilebileceğini saptayıp, bu göstergeyi kullanmaktır” (Kuran, 1995).

Çeviri eylemi, diller arasında gerçekleşen bir aktarma işlemidir. Bu işlemin yapılabilmesi için iki farklı dil gerekir. Kendisinden aktarma yapılan dil "kaynak dil", kendisine aktarma yapılan dile de "erek dil" adı verilir. Bunu bir örnekle açıklayacak olursak Türkçe bir metni İngilizceye çevirmek istediğimizde Türkçe kaynak dil İngilizce ise erek dil olarak adlandırılır (Baykan, 2005, 2)

Çeviri genel tanımlarında bahsedildiği gibi kelime anlamı itibariyle bir dilden başka bir dile dilsel aktarım olarak olarak görülse de çeviri için tek bir tanımdan bahsetmek ya da sadece dilsel öğeleri adeta bir makine çıktısı gibi çevirmek bunun sonucunda da her iki dilde aynı duyguyu alıcıya vermek imkânsızdır. Çünkü hem dil yaşayan bir varlıktır değişir gelişir hem de çeviride kelimelerin çevirisinden öte farklı kültürlerde yaşayan insanların duygu ve düşüncelerini aktaracak eşdeğer anlam içeriklerine ihtiyaç vardır.

Dünya üzerinde, insanlık tarihinde, insan sayısı arttıkça topluluklar oluşmuş, topluluklar ortaya çıktıkça da farklı diller kullanılmaya başlanmıştır. Böylelikle çeviriye ihtiyaç duyulmuştur. Araştırmacılar konuşma dillerinin yüz bin yıl öncesine dayandığını söylemektedir. Yüz bin yıl öncesinde yer altında bulunmuş olan kemik zıpkınları, Güney Afrika'da gün ışığına çıkartılmış mağaralarda tespit edilen Yüz yirmi bin yıl önceki aşı boyaları bu yıllarda insanların bir konuşma dilinin kullanıldığını kanıtlamaktadır. Çünkü insanlar birbirleriyle iletişim kurmadan vücutlarını boyamaları ve karmaşık aletler yapmaları imkânsızdır. Bu bilgiler ışığında konuşma dillerinin Yüz bin yıl önce ortaya çıktığını yazının ise bu zamandan beş bin yıl öncesine dayandığını söyleyebiliriz. İlk sözlü çevirilerin kabileler arasındaki ticari ilişkilerden veya birbirleriyle olan egemenlik kavgalarından çıktığı söylenebilir. Farklı dilleri kullanan topluluklar arasında yapılan sözlü veya yazılı anlaşmalar ilk çeviri örnekleri olarak sayılabilir ilk yazılı çeviri örneği ise Sümerlerde bulunmuştur (Bıçkıcı, 2016, 4).

Çevirinin toplumsal, kültürel sosyolojik ve ekonomik birçok olayla her olayla birebir ilişkisi vardır. İnsanlar ve toplumlar arası iletişimi sağlayan unsur çeviridir bu sebeple de insanı etkileyen her şey beraberinde çeviriye de etkilemiştir toplumun aynası olmuştur. MÖ başlayan çeviri eylemi 9 ve 10. Yüzyıllara kadar dinsel metinler üzerine yapılmıştır. Çevirilerin dinsel metinler üzerinde yoğunlaşmasının sebebi yazılı

kaynaklar bu yıllarda sadece dini metinlerdi. İnsanların hayatını şekillendiren şeyin temelinde sadece dini kitaplar ve kitapların içeriğinde toplumsal hayata dair yazılar vardı. Bu dönemde Yunanca ve İbranice çevirilerin yer aldığını ayrıca milattan önce 196 yılından kalma Rosetta Taşı'nda hem Mısır dilinde hem Yunan dilinde farklı iki metnin olduğunu bilmekteyiz (Bıçkıcı, 2016).

Orta Çağda çeviriler sadece kiliseye bağlı yapılmaktaydı skolastik düşünce yapısı ile yaşayan belli başlı zümrelerin düşünce yapısı ile yaşayan toplumda çeviriler de aynı şekilde belli başlı zümrelerin kontrolünde ve isteği doğrultusunda olmaktadır. Fakat matbaanın keşfi, sanayii devrimi, dinsel reformlar, ülkeler arası teknik ticari ve politik ilişkilerin artması kısacası insanların ve toplumların değişmesi sonucu çeviri de aynı şekilde değişmiş gelişmiştir. Çeviride çeviri tutumlarından, çeviri yöntemlerine, çevirmen yeterlilik algısından çeviri teknolojilerine kadar birçok şeyde köklü değişim yaşanmıştır.

Çeviri, sadece dinsel metinlerin çevrildiği zamanlarda kutsal görünmekteydi. Yalnız belli bir takım grup tarafından yapılabileceği düşünülüyordu. Ayrıcalıklı ve değişmez kuralları olan bir olgu gibi düşünülürken toplumların aydınlanma yaşaması değişmesi çevrilecek metinlerin farklılaşması okuryazar oranının artması ile birlikte kutsallıktan çok insanların günlük rutin işlerini veya ticari olaylarını bile düzenleyen iletişimi sağlayan çok önemli bir ihtiyaca dönüşmüştür. Toplum değiştikçe çeviri de değişmiştir çeviriye olan algı ve gereksinim de değişmiştir.

Son yüzyılda birçok farklı dili konuşan toplumun bir arada yaşaması ve teknolojik gelişmelerle Dünya'da herkesin herkes ile iletişim kurabileceği ortamda iletişimin tek geçerli aracı çeviridir. Ünlü İtalyan Yazar Umberto Eco'nun "Avrupa'nın dili çeviridir" sözü bu görüşü destekler niteliktedir. Aslında dünyanın ortak dili çeviridir diyebiliriz.

Kısacası dil nasıl gelişmekte ve değişmekte olan bir yapıya sahipse çeviri de gelişen, değişen insanların yaşayışlarına sosyal hayatlarına göre şekillenen bir şeydir ve dinamik bir yapıya sahiptir. Ayrıca çevirinin çok eski tarihlere dayanan, dil ve iletişimle birebir ilişkili bir kavram olduğu iki farklı dil arasında sadece dil bilgisel yapıların değil kültürel öğelerin ve duygu aktarımlarının da gerçekleştiği bir eylem, bir süreç olduğu görülmektedir.

1.2. Çeviri ve Çeviribilim

Çeviri yüzyıllardır var olan ve neredeyse insanlıkla ve medeniyetle aynı yaşta olan bir kavram olsa da bilimselleşmesi 1900’lü yılların başından itibaren gerçekleşmeye başlamıştır.

Bu zamana kadar çeviri anlayışında iki temel unsur vardı. Biri sözcüğü sözcüğü üzerine çeviri diğeri de özgür çeviri kavramıydı. İlk çeviriler sözcüğü sözcüğüne çeviri şeklinde yapılmış bir diğeri anlayış olan özgür çeviri sonraki yıllarda gelişmiştir. Çevirmenler çevirilerinde bazen ikisinden birisini kullanmakta iken bazen de her ikisini de kullanmaktaydılar. Metnin türüne göre bu değişmekteydi. Çeviri ve Çeviri bilim hakkında özellikle 19 yy. dan sonra birçok farklı fikir ortaya konmuş farklı kuramlar öne sürülmüş beyan edilen fikirlerin bir kısmı bazı akımlara önderlik etmiş ve beraberinde bir çeviri anlayışı oluşmuştur.

“Çeviribilimin özerk bir disiplin olarak ortaya çıkışı 1970’lerin sonuna denk gelmektedir. Betimleyici çeviri çalışmaları ürün odaklı, işlev odaklı ve süreç odaklı olmak üzere üçe ayrılır: Süreç odaklı betimleyici çeviri çalışmaları çeviri sürecine veya eylemine odaklanır. Süreç odaklı betimleyici çeviri çalışmaları 1970’lerden bu yana gelişmektedir. Süreç odaklı betimleyici çeviri çalışmaları, özellikle son 20 yılda keylogger ve göz izleme cihazlarının geliştirilmesiyle deneysel bir aşamaya girmiştir” (Şahin Er, 2022, 184)

Çeviri bilim şimdilerde ayrı bir bilim dalı olarak görülse de ilk safhalarda uygulamalı dilbilimin bir dalı olarak görülmekteydi. Fakat uygulamalı dilbilim ve karşılaştırmalı edebiyat alanından birçok ortak terime ve kavramlara sahiptir. Farklı bilim dalları olsa da bu alanlar birbirlerinden tanım, kavram ve terimler açısından birbirinden beslenmektedir.

Çeviribilime zaman içerisinde disiplinlerarası bu kavram ve terimlerin dışında kendisine has yeni kavram ve kuramlar eklenmiştir. Eşdeğerlilik, Yeterlilik, Skopos gibi kuramlar bunlara birer örnektir. Bu saydığımız kuramlar çevirinin daha önce de bahsettiğimiz gibi sosyal ve bilişsel temelleri olduğuna dair bir kanıt niteliğindedir (Kansu Yetkiner, 2009).

Çeviri yüzyıllar boyunca var olan bir kavram olsa da, çeviri bilim 19. yy itibariyle ayrı bir bilimsel alan olarak kabul edilse de özerk bir bilim alanı olana kadar farklı bir sürü tartışma ve fikir ayrılıkları yaşanmıştır.

Çevirinin bir bilim olarak mı sanat olarak mı veya zanaat olarak mı görülmesi gerektiği sorusu tartışılan bir konuydu. Çevirinin yaratıcı bir düşünme süreci olduğunu, çeviriyi yapanın eserin yeni yazarı olarak görüldüğünü böylelikle bu yaratıcı düşünme sürecinin belli kurallar ile sınırlandırılmayacağını söyleyen bilim adamları olmuştur. Çeviri bilimci Savory'e göre çevirinin herkes tarafından benimsenecek belli başlı bilimsel kurallarının olduğunu söylemek yanlış bir yaklaşım olacaktır. Çevirinin bir bilim değil bir hitabet sanatı olduğunu iddia edenlerin başında Kelly, Hieronymous ve Cicero gelmektedir. Cicero ayrıca MÖ metinlerin çevirisinde sözcük sözcüğe çeviriyi eleştiren özgür eleştiriyi destekleyen ilk kişi olmasıyla bilinmektedir. Bu görüşlerin aksine çeviri bilimi, hitabet sanatı veya yaratıcı bir zanaat olmaktan öte disiplinlerarası bir bilim olarak gören Dil bilimci Toury, çevirinin dilbilimden ziyade bilişsel bir bilim olduğuna inanmaktadır. Toury bilişsel bir bilim olduğuna inanarak çevirinin aslında yapısal cümlelerin aktarımından ziyade zihinsel olan süreçlerine vurgu yapmıştır. Chukovskii'nin görüşüne göre çeviri bir bilim değildir sanattır, üstelik yüksek bir sanattır. Newmark'a göre çeviri eylemi bir zanaattır ve çevirmenin yaptığı birebir çevirinin basit bir çeviri işlevi olduğunu söyler. Azizinezhad'a göre çevirinin bilimle ne kadar benzerliği varsa sanatla da bir o kadar benzerliği vardır. Çevirmenin aynı bir sanatçının eserlerinde kendi kişisel özelliklerini hissettirdiği gibi çevirmenin de ruh halinin ve kişiliğinin çevirilerine yansıdığını söylemektedir (Bıçkıcı, 2016, 16)

Sonuç olarak çevirinin bir bilim mi değil mi olduğunu ele aldığımızda çevirinin bir bilim dalı olarak kabul edildiği görülmektedir. Fakat çeviri bir çıktı olduğundan bu çıktıyı bir zanaat ve sanat olarak görmemiz yanlış olmayacaktır. Çeviri çok boyutlu bir olgudur. İçerisinde iletişimbilim, dilbilim, metindilbilim, yorumbilim, yazınbilim gibi farklı disiplinleri içinde barındırmaktadır. Bu alanların başlıca kavramlarından esinle metin odaklı çeviribilim yaklaşımları kaynak ve erek metin diye ikiye ayrılmaktadır (Bıçkıcı, 2016, 17).

“Kaynak metin odaklı yaklaşımların hepsi, kaynak metin ve erek metin arasında birçok açıdan (içerik açısından, metin yapısı ve cümle yapısı açısından gibi) eşdeğerliliğin

sağlanması gerektiğini savunurlar. Kaynak metinde bulunan bütün öğelerin eşdeğer şekilde erek metne aktarılması önemlidir” (Ersoy, 2012, 62)

Kaynak metin odaklı yaklaşımların önemli temsilcilerinden Katherina Reis’e göre tek bir çeviri yöntemi yoktur. Metin türü değiştikçe farklı çeviri yöntemleri kullanılmaktadır. Werner Koller’in Eşdeğerlilik Odaklı Yaklaşımına göre “çevirinin en önemli belirleyeni kaynak ve erek metin arasındaki eşdeğerlilik ilişkisidir.” Koller bu eşdeğerliliği sağlamak için kaynak metni çeviri sürecinin erek alıcı ve iletişimsel arka planından bağımsız olarak ele alınması gerektiğini söylemektedir. Wolfram Wills’in Kaynak Metin Odaklı Yaklaşımına göre “Çevirmen kaynak metni odak alarak çeviri yapar çünkü kaynak metin tercüme ürününün kaynağı durumundadır.” Albrecht Neubert’in Metin Türü Odaklı Yaklaşımında metinler kategorilere ayrılmıştır ve kaynak metne diyalektik açıdan bakılması gerektiği düşüncesi yer almaktadır (Ersoy, 2012, 64)

“Metin odaklı yaklaşımlarda her ne kadar eşdeğerlilik kavramı etkisini devam ettirse de artık dilsel ve yapısal eşdeğerliliğin önemi azalmıştır. Artık metnin içeriği önemlidir. Artık erek metinde, kaynak metne eşdeğer içerik oluşturmak çevirinin en önemli kıstası durumuna gelmiştir” (age, s. 71)

Erek metin odaklı yaklaşımların öncülerinden Eugene Nida’ya göre “yapısal eşdeğerlikten çok dinamik eşdeğerliliğin önemli olduğunu söylemektedir. Nida’ya göre erek alıcılarının çeviri metnine tepkisi ve erek kitle ortamı çeviri sürecinin önemli bir kriteri olarak kabul edilmelidir.” Erek metin odaklı yaklaşımın bir başka temsilcisi Aleksandr Svecjer’in işlev odaklı yaklaşımına göre “Metnin erek kitledeki işlevi çeviri etkinliği için önemli bir ölçüt durumundadır. Eşdeğerliliğin belirleyenleri hem dilsel öğeler hem de dil dışı öğelerdir.” Erek metin odaklı yaklaşımının son temsilcisi diyebileceğimiz Toury ve kültür normları odaklı yaklaşımına göre kültür çeviride önemli bir yere sahiptir. Toury’nin bu görüşü diğer yaklaşımların dışında yer almaktadır. Çünkü çeviride kültür ögesini vurgulaması ilk defa kullanılmıştır (age, s. 72)

1.3. Çevirinin Tarihsel Süreci

Çevirinin başlangıcı MÖ 3300 yılında Sümerlerin çivi yazısını buldukları tarihe dayanmaktadır. Yazının bulunması ile başka uygarlıklar da kendi alfabelerini oluşturma

yoluna girmiştir. Bunun altında yatan sebep ise insanoğlunun topluluklar halinde yaşama gereği ve toplu yaşamı kolaylaştıracak belli başlı kuralları toplulukta yer alan insanlara duyurma ihtiyacındandır. Zamanla iki farklı topluluğun birbirleri ile ticari veya askeri sebeplerle iletişim kurma ihtiyacı iki dili öğrenmenin ve çevirinin başlangıcını oluşturmuştur. Çeviri olgusunun ve çevirmenlik mesleğinin devletler makamında işlev görmesi ve temsil edilmesi resmi bir boyut kazanmasının ilk adımı olabileceği düşünülmektedir (Yücel, 2007, 21).

Mezopotamya bölgesinde ve Mısır'da çevirmenlerin yaptığı çevirilerde kelimeleri hecelerine ve eklerine ayırarak yapılan bir çeviri yönteminin hakim olduğu görülmektedir. Antik dönemden önce yapılan bu çeviri modeli antik dönemde yerini hecesi hecesine değil kelimesi kelimesine çeviri yöntemine bırakmıştır. Böyle bir çeviri modelinde doğal olarak iki farklı dilin dil bilgisel yapılarından dolayı ortaya çıkan çeviri metinleri anlaşılması zor metinler olmuştur. Metni okuyacak kişilerin eğitim seviyesinin düşük olmasından, okuma yazma oranının az olmasından, toplumda okuma yazma kültürünün oluşmamasından kaynaklı zaten çeviriler halkta çok az bir kesime hitap ediyordu ve çevirilerin anlaşılır olması çok da önem arz etmiyordu. Çevirmenlerin de çeviri metnini daha anlaşılabilir yapma gibi bir kaygısı yoktu. Yani erek alıcı odaklı bir anlayış mevcut değildi. Bu kelimesi kelimesine çeviri anlayışını toplumda geçerli kılan sebep ise çevirmenin inandırıcılığıydı. Çeviri metin ve kaynak metin arasında toplam kelime sayısında bir değişiklik bile olsa çevirmene olan güven itimat azalıyordu. Bu çağda gelişmiş saydığımız belli başlı sebeplere bağlı olan bu çeviri anlayışı zamanla değişime uğramış toplumsal değişimlerle birlikte çeviri anlayışı ve yöntemi de değişmiştir. Antik Roma'da farklı bir yöntem ve anlayışa kavuşmuştur (age, s. 24).

Antik Roma dönemi çeviri anlayışına geldiğimizde devletlerin imparatorlukların, siyasi olay ve anlayışların çeviriye nasıl yansıdığını çok net görmekteyiz. "Büyük bir imparatorluk kuran Roma'nın dünyaya ve kendi kültürüne bakışının, gelişen yeni çeviri bilincinin oluşmasında önemli bir rol oynadığı bilinmektedir. Dünya'ya açılan bir imparatorluğun kendisinden başka bir kültüre öykünmesi ya da örnek olması beklenemez" sözüyle bu çağda oluşan çeviri anlayışının sebebini özetlemiştir (Yücel, 2007, 24). Antik Dönemde Yunanlılar yeni birçok yazılı eser ortaya koymuşlardır. Yazın dili ve dolayısıyla Yunanca oldukça zengin bir dildi. Latince ise Yunanca 'ya kıyasla hem daha az gelişmiş bir dil hem de yazın geleneği yoktu. Yücel, Latincenin

daha az gelişmiş olmasını ve yazın geleneğinin oluşmamasını Romalıların devlet hâkimiyeti ve otoriteye ağırlık verip yazın edebiyat felsefeden ziyade askeri, hukuk ve kamu yönetimi alanlarına yönelmesine bağlamıştır (age, s. 25)

“Kendileri kaynak olmaları nedeniyle Yunanlılar pek çeviri yapmamıştır. Yunanistan’ın uygarlığın beşiği olması ve çeşitli edebiyat formlarının burada ortaya çıkmış olması nedeniyle Batı, uygarlık tarihi boyunca kendileri için konu, biçim çıkarabilmek, bir tarz oluşturabilmek, taklit etmek veya daha iyi fikir ve biçime ulaşabilmek için yeni bir çeviri ile saygı göstermek amacıyla yönlerini buraya çevirmişlerdir” (Ballard, 2013)

Romalılar pragmatist bir anlayışa sahiptiler, Yunanlılara ait yazınsal yapıtları, kültürel öğeleri edebi metinleri veya düşünceleri kendilerine alma anlayışları çeviri yöntemiyle kendilerine aitmiş gibi göstermeye çalışmışlardır ve bu serbest çeviri anlayışını bu dönemde etkin kılmıştır. Yücel bu anlayışın ilk kanıtının ilk edebî metin çevirisi olan Livius Andronicus (MÖ. 284-205)’un MÖ. 240 yılında Yunancadan Latinceye çevirdiği Homeros’un Odysseia’sı olduğunu ifade eder. Ayrıca Yücel “Cicero’nün çeviride sözcük sözcüğe ve serbest anlama göre olarak ayırım yapması, onun çeviri tarihinde ilk kez kaynak metnin türüne göre bir çeviri yaklaşımı benimsediğini gösterir.” Diyerek Cicero’nun çeviri tarihi için önemini vurgulamıştır (Yücel, 2007, 30)

Antik Roma’da çeviriyi ve çeviri anlayışını etkileyen en önemli faktör Roma İmparatorluğunun ve hâkimiyet ve siyaset anlayışlarıydı. Antik Roma’dan sonra ise çeviri ve çeviri anlayışını belirleyecek faktör dini faktörler olacaktır. Antik dönemde yazın eserler dünyevi konuları ele almıştı. Antik Roma döneminde ise bu yazın eserlerin çoğunlukla çevirisi yapılmıştı. Dolayısıyla yine dünyevi konular yer almıştı. Ortaçağ döneminde etkin olan konu din olunca çeviri metinleri kutsal metinler üzerinde yoğunlaşmış çeviri bireyselleşmekten çıkıp kurumsallaşmıştır. Çünkü din devletler tarafından kabul edildiği ve resmileştiği için dini çeviriyi sadece belli başlı dini kurumlar olan kilise ve manastırlar yapmıştı. Kiliselerdeki rahipler çeviriyi yapan kişilerdi ve devlet yönetimlerine karşı bir otoriter bir bağlılık hissediyorlardı. Çünkü baskıcı otoriter yönetim anlayışı sahipti. Çeviri bu yüzden bir kurum onayı alıyor gibi bir sürece girmiş bağımsız değildi çevirmenlik görevini din adamları üstlenmişti. Manastırlar ve devlet otoritesi çeviriye yön vermekteydi. Hangi dillere çevrilebileceği bile büyük bir tartışma konusuydu.

Matbaanın yaygınlaşması halkın düşüncelerini daha özgür bir şekilde ifade etmesine sebep olmuştur. Orta Çağ bu gelişmeyle Aydınlanma sürecine ilk adımını atmıştır. Fakat Ortaçağdaki dini skolastik düşünceyi yıkan insanları kiliseye bağımlı olmaktan çıkaran çağın en önemli ismi Martin Luther'dir. Yücel Martin Luther'in öncülük ettiği "Reformasyon" akımını şu şekilde ifade etmiştir.

"Matbaanın yaygınlaşması ile bilginin kilisenin tekelinden ve denetiminden kurtulması düşüncelerin daha özgür biçimde ifade edilebilmesini olası kılmıştır. Fakat ortaçağın sona ermesine neden olan Rönesans ve hümanizmin dışında dinde değişime yol açan yine dinsel bir başkaldırı olan reformasyondur. Bu başkaldırıyı hazırlayan kişilerin başında bu dönemde Tanrı odaklı bir dünya görüşü yerine insancıl bakışı açısını başta Almanya'da olmak üzere başka ülkelere de yayan dinde reformasyon düşüncesi ile döneme damgasını vuran Martin Luther yer almaktadır" (age, s. 34).

Luther'in reformasyon sürecini başlatmasına sebep olan en önemli şey kilisenin halka olan dayatmaları dini kullanarak halkı sömürmeleri, halkın eğitilmeyerek gittikçe daha fazla güçsüzleştirilmesi ve sadece dini meseleleri değil ekonomik meselelerde de tek söz sahibi olmaya çalışmasıydı. Luther bu sebeplerden ötürü dini kilisenin tekelinden kurtarmak istiyordu. Bunu da İncili halka yayarak kutsal kitabı herkesin anlayacağı bir metne dönüştürerek olabileceğini düşünüyordu. Böylelikle dini öğeler kullanarak halkı sömürmek mümkün olmayacaktı. Almanca o yıllarda İbranice, Yunanca gibi dillere göre zengin bir dil değildi bu yüzden Luther'in yapmak istediği şey oldukça zordu. Luther öznel yorumlamalardan ziyade halkın anlayabileceği şekilde anlama yönelik çeviri yapmıştır (age, s. 44). Kutsal metni bile halkın diline indirgeyecek şekilde çevirmesi, anlaşılır kılması, çeviride erek odaklı yaklaşımın mümkün olduğunu gösteren önemli bir kanıt olmuştur. Luther süreç her ne kadar meşakkatli olsa da İncil'i Almanca diline çevirerek halkı dini metinlerle buluşturmuş Reformasyon sürecini başlatmış Aydınlanma Çağının öncülerinden olmuş, Almanca dilinin zenginleşmesine sebep olmuş, Çeviri bağlamında da birçok ilklere imza atmıştır. Görüldüğü üzere bazı dönemlerde toplum çeviriyi etkilediği gibi bazı dönemlerde de çeviri toplumu etkilemekte ve büyük değişikliklere ve olaylara yol açmaktadır.

Ortaçağda hâkim olan dini anlayışın getirdiği baskının, inanç uğruna yapılan savaşların sona ermesi toplumda yer alan kaderci anlayışını değiştirmiş insanlar çağın ünlü

düşünürü Leibniz'in ortaya attığı iyimser dünya anlayışını benimsemiş akılcılık ve çalışma prensipleriyle daha iyi bir dünya için ve kendileri için çabalamışlardır. Bu çağda insanlar eleştirel düşünceye akılcılığa sahip olmuşlardır her şeyi olduğu gibi kabul etmek yerine daha iyi ve daha güzeli aramak ve çabalamak niyetinde olmuşlardır. Bu anlayış Avrupa'nın 1700'lerden sonra sanayii devrimini yapmasına ve birçok yeniliğin gerçekleşmesine sebep olmuştur.

“Matbaanın yaygınlaşması ve eğitim kurumlarının çoğalıp toplumda kabul görmesi ile okuryazar sayısı hızla artmıştır bunun en belirgin göstergesi okur topluluklarının ve haftalık gazetelerin çıkmaya başlamasıdır. Doğal olarak yazarların topluma seslenerek yararlı bilgiler sunmaya yönelik çabaları da kendini göstermiştir. Yeni bir pazarın oluşması yazarları da olumlu anlamda etkilemiştir daha önce bir azınlığa ve kiliseye bağlı onların istekleri doğrultusunda yapıtlar üreten ve geçimini onların desteğiyle sağlayan yazarlar ve çevirmenler daha bağımsız davranarak düşüncelerini serbest ifade etmeye başlamışlardır” (Yücel, 2007, 52)

Yücel yukarıda Aydınlanma Çağında matbaanın ve okuryazarlığın artması ile çeviride ve çevirmenlerde meydana gelen değişimi bu şekilde ifade etmiştir. Bu gelişmeler çevirmenlere çeviride özgür olmayı sağlamakla kalmamış ayrıca çevirmenliğin ticari boyutunu arttırmış gelir getirisi olan bir meslek olma sürecini hızlandırmıştır.

Aydınlanma çağının insanlara kazandırdığı eleştirel düşünme becerisi ve akılcılık çeviride bilişsel süreçlerin başlangıcı sayılabilir. Çünkü eleştirel bilinç sonucu olarak “çeviri sorunlarının ilk kez bilimsel anlamda ele alınması da bu dönemde gerçekleşir.” Yücel, Venzky'nin 1734 de kaleme aldığı Bild eines geschickten Übersetzers (Başarılı Bir Çevirmenin İmgesi) adlı yapıtında çeviriyi yöntemsel bir edim olarak irdeleyerek çeviri tarihinde ilk tanımını yapmıştır (Yücel, 2007, 56)

Bu dönemin çeviriye getirdiği fayda bu dönemde çevirmen ve yazarlar çeviriyi ana dilin ve yazın edebiyatın geliştirilmesi için yararlı bir araç olarak görmüşlerdir. Bu yüzden çeviri metnini daha anlaşılır kılmak için yerelleştirme yapılabileceğini evrensel nitelikte erek odaklı çeviriler yapılabileceğinde birleşmişlerdir. “Dildeki evrensellik ve akılcılık anlayışı toplumun ve bireyin eğitilmesi ve aydınlatılması okurun yararına ve zevkine uygun bir dilin seçilmesi çeviri edimine olan yaklaşımı da belirlemiştir” (Yücel, 2007, 57)

Aydınlanma çağında endüstrinin gelişmesiyle birlikte maddiyata verilen önem artmıştır, finansal büyüme beraberinde hırs ve yararcılığı getirmiş manevi değerlerin azalmasına sebep olmuştur. Dünyanın bu kadar meta haline gelmesi kişilerin manevi değerleri ile birlikte ailelerde ve sosyal ilişkilerde de bozulmaya sebep olmuştur. Romantik yazarlar ve sanatçılar kendi iç dünyalarına yönelmişler yeniçağın getirdiği materyalizme karşı daha manevi duygusal Ortaçağın mistik ve dini dünya değerlerine dönmüşlerdir. Halk sanatı ve edebiyatını daha gerçekçi bulmuşlardır. Edebiyat ve sanatta gerçekleşen her değişiklik çeviriye de elbette yansımıştır. Bu dönemdeki Çevirilerde çevirmenin hayal gücüyle ve yorumu ile yaptığı çeviriler mistik dünya görüşünün eserde yansıması olarak görüldüğünden “dil en yoğun biçimde işlendiği yazınsal yapıtların çeviri olarak görülmesi bunun en belirgin kanıtıdır” (Yücel, 2007, 63)

Çeviri uzun yıllar boyunca 20.yy ortalarına kadar ayrı bir bilim dalı olarak görülmekten çok anadili geliştiren hayal gücünü arttıran bir eylem olarak görülmüştür (Yücel, 2007, 77). Çeviri, dilbilim, felsefe gibi farklı alanların yan dalı gibi görülmüştür ve etkisinde kalmıştır. Bu yüzyılda çevirinin birçok alanda (sanayii, ticaret, ekonomi, edebiyat, iletişim) hayati bir önem taşıması çeviri uygulamalarına daha kapsamlı bir çalışma yapma gereksinimi duyulmuştur. Çeviriye atfedilen bu önemden dolayı çeviri ayrı bir araştırma nesnesi olarak görülmüş ve özerk bilimsel bir olgu olarak karşımıza çıkmıştır. 20. yy da çeviri ile ilgili temel varsayımlar önceki dönemlerdeki gibi tek seçenekli veya tüm dünyada genel geçer kurallar ve kaidelerle olmamaktadır. Dünyanın adeta küresel bir köy haline gelmesinden dolayı her türlü fikir, eleştiri, yorum ve anlayışların herkes tarafından çok hızlı bir şekilde okunabilmesi çeviri ile ilgili görüşleri kuramları sınıflandırmaları çeşitlendirmiştir.

Çeviribilimin bilim dalı olma ve alanlara ayrılmasının başlangıcı kabul edilen olay James Holmes ’ün 1972 de The Name and Nature of Translation Studies adında bir makale yazmasıdır. Holmes makalenin başında yeni bilim dalı için İngilizce bir ad aramaktadır ve Translation Studies (Çeviribilim) adını düşünür. Bu isim Çeviribilimi benimseyen bilim adamları ve yazar çevrelerince beğeni alır ve kabul görür. Bunun üstüne Çeviribilimin sınıflandırmasını yapmaya karar verir ve her bir alanın amaçlarını ortaya koyar. Holmes’a göre Çeviribilim;

“Çeviri bilimsel olguları betimleme ve açıklayabilmek için açıklayıcı ve buyrumcu kuramlar önerme amacı taşımaktadır. Çeviribilim sınıflandırmasına gelince, alanı iki

ana dala ayırır: saf çeviribilim (temel araştırma) ve uygulamalı çeviribilim. Saf çeviribilim alanına, alandaki çevirileri inceleyen ve kendisi de ürün odaklı çeviribilim (çeviri sürecinin sonuçlarına odaklanır), işlev odaklı çeviribilim (çevrilmiş metinlerin varış toplumundaki işlevini, yani metinlerin alımlamasını inceler) ve süreç odaklı çeviribilim (çeviri edimini olanaklı kılan bilişsel süreçlerle ilgilenir) olarak bölümlere ayrılan betimleyici çeviri bilimi koyar. Betimleyici çeviri bilimin yanında, Holmes, amacı kuramsal çeviri bilimin sonuçları ile komşu bilim dallarının katkılarından hareketle kuramlar geliştirmek olan kuramsal çeviri bilimi tanımlar. Uygulamalı çeviribilim alanına ise çeviri eğitimi ve araçlarını (sözcük bilimsel, terim bilimsel, dil bilgisel), toplumsal kültürel anlamda çeviri politikasını (yayın politikası) ve çeviri eleştirisini yerleştirir” (Gile, 2005).

Çeviribilim sınıflandırması ile ilgili her ne kadar Holmes bazı çevrelerden eleştiri alsa da James Holmes çeviri bilimi bilim dalı olması amacıyla ilk tanımları ortaya koyan ilgili ilk bilimsel makale yazan sınıflandırmasını yapan ve amacını belirleyen ilk kişi olarak kabul edilmektedir (Rakova - Polat, 2016, 11).

20.yy da çeviribilimle ilgili ilk ve en önemli gelişme çeviri bilimin bilimselleşmesidir. Ardından gelen teknolojik gelişmeler, makine çevirisi, bilgisayar destekli araçların ortaya çıkışı gibi kavramlar çeviri ve teknoloji başlığında ayrı incelenecek konu başlıklarıdır.

BÖLÜM 2: ÇEVİRİ VE TEKNOLOJİ

2.1. Çeviri Teknolojisinin Tarihsel Süreci

Çeviri yüzyıllardır süregelen bir kavram olduğu gibi yüzyıllardır da aynı yöntemle yapılmıştır. Yazının buluşundan beri çeviri, her iki dile dil bilgisel ve kavram açısından hâkim olan bilgi ve birikime sahip bir çevirmenin zihinsel süreçleriyle yapılmış kalem kâğıda dökülerek oluşmuştur. 18. yüzyılın başlarında matbaa teknolojilerinin gelişmesiyle çeviriyi gerçekleştirme sürecinde olmasa da yazı ve basım konusunda değişime uğramıştır. Matbaa teknolojisi, çevirilerin ve yazılı eserlerin daha fazla insana daha hızlı bir şekilde ulaşmasına sebep olmuştur.

20.yy da bilgisayar ve internet teknolojileri sanayi, ticaret, üretim ve birçok alanda dönüşüme gelişime sebep olmuş. Sanayii devriminde nasıl birçok sektörde fiziksel insan gücü yerini makineye bıraktıysa, bu yüzyılda da zihinsel insan gücü yerini bilgisayar, yazılım, internet teknolojileri kısacası bilişime bırakmaktadır. Bu yeniliklerle birlikte her kurum çalışma şeklini, anlayışını değiştirmiştir. Bu değişimle birlikte çevirmenlik çalışma şekli ve anlayışı da değişmiştir. Eskiden elinde sözlük ve kitaplarla kişinin kendinde başlayıp biten bir çevirmen portresi yerini farklı yazılımları kullanabilen, dünyanın her yerinden meslektaşları ile iletişime geçebilen, mesleki gelişimleri hızlıca takip edebilen, farklı kanallarla bilgi paylaşımı yapabilen dijital verileri farklı formatlara çevirebilen, iş imkânlarını kendisi bulup yeri geldiğinde iş verebilen, proje takibi yapabilen problemlere çözüm üretebilen bir portreye bırakmıştır.

Bu denli değişime sebep olan teknolojik gelişmeler çeviriyi de elbette etkilemiştir. Çeviride değişime dair ilk fikrin henüz 1629 yılında Fransız Dilbilimci Descartes, tarafından çıktığını söyleyebiliriz. Descartes rahip Mersenne'ye yazdığı bir mektupta ortak bir dil oluşturmayı önermiş ve çeviri yapabilecek ortak bir sözlük fikrinden bahsetmiştir (Yaguello, 1944). Yaguello'nun fikirleri o zaman bir ütopya olarak görülse de makine çevirisinin ilk fikri olarak kayda geçmeyi başarmıştır.

1933 yılında iki farklı ülke olan Rusya ve Fransa'da birbirlerinden bağımsız kâğıt şeritlere yazmak suretiyle iki çeviri mekanizması patent almıştır. Bu da makine çevirisi çalışmalarının öncüsü olarak kabul edilmektedir (Novak, 2015).

“22 Haziran 1933 tarihinde Georges Artsrouni adında bir mühendis, Mekanik Beyin adını verdiği ve kelime dizilerinin diğer dillerde eşdeğerlerine dönüşmesini amaçlayan bir cihazın patentini alır. Çeviride otomasyon ve teknolojiyi kullanma çabası, Artsrouni’nin çabasına benzer biçimde, yakın döneme kadar otomasyon teknolojilerinin, özelde ise bilgisayarın çevirmenin yerini alması çabası şeklinde sürer” (Karagöz, 2016).

1940lı yıllarda başlayan ikinci dünya savaşı tüm dünya ülkelerini olaya bir şekilde dâhil eden askeri güç ve egemenlik mücadelesine sahne olmuştur. Bu mücadeleyi Almanlar karşı tarafın gizli bilgilerini deşifre etmek konuşmalarını ortaya çıkarmak ve böylelikle planlarını öğrenmek amacıyla ENIGMA adını verdikleri bir sistemle de yürütmüşlerdir. Bu sistem karmaşık bir çalışma düzenine sahipti. Bu çalışma düzenini Aslan şu şekilde ifade etmektedir “Mors alfabesi ile gönderilmiş metin mesajları kodlayarak trilyonlarca kombinasyon oluşturabilmekteydi. Metinler kodlanmadan önce defalarca değiştirilebiliyor ve kodlanıyor, kodlanana metinler ise yeniden yazıya dönüştürülebiliyordu” (Aslan, 2016, 2). Bu sistemin ne kadar doğru çalışıp çalışmadığından ziyade sistemin çalışma prensibi bilgisayarla yapılan bir takım işlemlerle karşı tarafı dinleyebilme olasılığı bile ilgili kişi ve kurumlara esin kaynağı olmaya yetmiş ve bu savaşın ardından bilgisayarla çeviri imkânlarını araştırmaya yöneltti. Savaş zamanı istihbarat olarak çok işe yarayacağı düşünülecek bir gelişme olduğu için belki de üzerinde yoğunlukla durulmuş ve devamında gelecek soğuk savaş döneminde de karşılıklı rekabetle gelişiminin önü açılmıştır yorumunu yapabiliriz.

Bu düşüncemizi destekler nitelikte Amerika’da 1949 yılında Rockefeller Enstitüsünden Warren Weaven hazırladığı bir raporla askeri çevrelerin merakını üstüne çekmiş ve geliştirmek istediği makine çevirisi için önemli bir destek almıştır. Weaven’ a esin kaynağı olan ikinci dünya savaşında Almanların gizemli şifreleme yöntemleriydi.

Bu gelişmenin ardından henüz 5 sene geçmişti ki Georgetown Üniversitesinde bir grup araştırmacı ilk makine çevirisini başarılı bir şekilde gerçekleştirdi. “60’ dan fazla Rusça cümleyi İngilizceye çevirmeyi başaran araştırmacılar üç beş yıl içinde makine çevirisinin bir sorun olmaktan çıkacağını dile getiriyorlardı” (Cheragui, 2012).

İkinci dünya savaşının bitmesi ile artık soğuk savaş dönemi başlamıştı. 1958 yılı ve 1966 yılı arasında ABD ve Sovyet Rusya arasında askeri bir savaş değil istihbarat savaşları yaşanmaktaydı. Bu yıllarda Amerikan Hava Kuvvetleri Systran diye bir sistem

geliştirdi. Bu sistemin geliştirilmesinin temelinde daha önce Weavenla başlayıp Georgetown niversitesinde devam eden çalışmaların şüphesiz etkisi olmuştur. Systran dedikleri bu sistem Sovyet Rusya’ya ait bilgilere sahip olma ve onlara karşı üstünlük kurma amacı taşıyordu. “Bu sistem, haberleşmelerin dinlenip kriptoların üzülmesi ve üzülen sözcüklere birer karşılık bulma yöntemiyle çalışmaktaydı” (Bykaslan, 2005)

Dünya üzerinde ikinci dünya savaşının başlangıcı ile birlikte makine çevirileri ile ilgili birçok araştırma yapılmış birçok proje geliştirilmiş ve bilimsel gündemde sürekli yerini koruyan bir konu olmuştur. Soğuk savaş döneminde de bu gelişmeler hız kesmeden devam etmiştir. ABD, Rusya, Almanya, Fransa ve İngiltere bu süreçlerin içerisinde başrol olmuşlardır. Fakat soğuk savaşın bitmesi dünya çapında gerginliğin azalması ile birlikte makine çevirisine olan ilgi de bir anda azalmış adeta bir anda fetret devri başlamış, maddi destekler durdurulmuş, güven azalmıştır.

Bunların ilki ABD de yayınlanan bir rapor ile oldu. “1966’daki ‘ALPAC Raporu’nun makine çevirisi ile ilgili olumsuz bir tablo çizmesi bu alana yapılan yatırımların durdurulmasına neden oldu. Bu rapordan hareketle Birleşik Devletleri’nde makine çevirisi ile ilgili bütün projeler askıya alındı” (Gil - Pym, 2006). Amerika’nın geliştirdiği Systran projesi AB tarafından satın alınır aynı zamanda kendi geliştirdikleri bira projeyi de yürütmeye devam ederler lakin istenilen başarı elde edilmez. nemli bilim adamlarının olumsuz raporlarının art arda gelmesiyle başta ABD ve Kanada olmak üzere yatırımlar ve çalışmalar durdurulmuştur.

Yukarıda yorumladığımız gibi makine çevirisine olan ilgi ve iştah istihbarati bilgi sağlayacağından egemenlik yarışında devletler anlamında ne geçirecek bir gelişme olduğundan bu kadar st üste hızlı gelişmeler yaşanmıştı. Tarih boyunca da hep böyle olmuştur insanlardaki güven ihtiyacı Maslow’un ihtiyaçlar hiyerarşisinde de en temel şey olduğundan insan güvenliğini sağlamak için daha fazla çabalar daha fazla çalışır çünkü hayati bir öneme sahiptir. Aynı çaba ve çalışma sadece edebi eserleri çevirmek için yapılırsa aynı iştah olmayacaktı yorumu yapılabilir.

1980 yılında eviri miktarının sürekli arttığını fark eden Martin Kay yazdığı makalede çevirmenlerin bu talebi karşılayacak kadar eviri yapmalarının mümkün olmadığını, arz talep konusunda bir sıkıntı yaşandığını bunun tıkanmalara sebep olabileceğini ve buna çözüm olarak da eviri bellekleri diye bir sistem önermişti (şahin, 2013, 43)

1991 yılında küresel anlamda internetin yaygın olarak kullanılması bilgi çağının başlangıcı olarak kabul edilir. Silikon çipler, yapay zekânın artan hızla gelişimi Bilgisayarlı Çevirinin gelişmesine ön ayak olduğu bir gerçektir. Bildiğimiz makine çevirisi karşımıza daha çok bilgisayar destekli çeviri aracı olarak çıkmaktadır. Çünkü 1960larda ilk yapılmaya çalışılan makine çevirileri kelimeleri birebir çevirmeyi temel alırken yeni bilgisayar destekli çeviri bellekleri çeviriyi yaparken cümlelerin bulunduğu paragrafa ve metnin türüne göre çeviri yapabilmeyi hedeflemekteydi. Bu teknolojilerin yanı sıra çevirmenlere teknolojik imkânlarının gelişmesiyle çevrimiçi sözlükler, sözcük işlemciler, gerçek zamanlı çeviri araçları, yerelleştirme programları gibi birçok hizmet sunulmuştur (Büyükaslan, 2005, 6). Böylelikle çeviriye yeni bir boyutun, yeni bir anlayışın kapısı sonuna kadar aralanmıştır.

2004 de geliştirilen Web 2.0 teknolojisiyle sosyal medya ve forumların önü açılmış çevirmenlerin birbiri ile olan iletişimi sağlanmış ve küresel bir iş ve müşteri ağı oluşmuştur.

Çeviri teknolojilerinde yaşanan en son gelişmelerden biri ise yapay sinir ağları ile donatılmış Gerçek Zamanlı çeviri yapabilen araçlardır. Bu sistem önce sesi tanır sonra parçalara ayırır sistem algıladığı parçaları çeviri motoruna iletir ve hedef dile çevrilen cümleler tekrar en başa aktarır bu işlem bir saniye gibi bir sürede tamamlanır (Kelion, 2012)

Görüldüğü üzere 1950lerde savaş şartlarında farklı sebeplerle ortaya çıkan ve hızlanan makine çevirisi teknolojileri 1990larda internetin ve yapay zekânın gelişmesiyle bir çıkış etkisi gibi büyümüş ve gelişmiştir. Elektronik sözlüklerle basit çeviri bellekleri ve uygulamalar ile başlayan bu süreç şimdilerde ise onlarca Bilgisayar Destekli Çeviri aracına, anında çeviri yapabilen araçlara, çeşitli teknolojik araçlara kadar ilerlemiştir ve ilerlemeye devam etmektedir.

Teknoloji hayatımızda her şeyi değiştirdiği gibi çeviri süreçlerini ve çevirmeni de değişime uğratmıştır. Çeviri teknolojileri ile sözlü çeviriler dahi artık yüz yüze değil uzaktan yapılmaya başlanmıştır ve konuyla ilgili yayınlar hem uluslararası hem de ulusal literatürde artmaya başlamıştır.

“Uzaktan çeviri yüz yüze yapılan sözlü çeviri türlerinin yerini elbette alamaz ancak ilerleyen yıllarda özellikle toplum çevirmenliğinde kısa süreli çeviriler için oldukça önemli bir yeri olacağını öngörmek mümkün” (Şahin Er, 2022, 183).

Çeviri teknolojileri dediğimizde aklımıza ilk önce bilgisayar programları gelse de aslında otomatik çeviri araçları, uygulamalar, çevrimiçi sözlükler, çeviri belleklerini muhafaza edebileceğimiz bulut depolama hizmetleri, dosya transfer siteleri, dil bilgisi ve yazımı denetleyen programlar, arama motorları, forumlar gibi çevirmene çeviri sürecinde yardımcı olacak her şey sayılabilir. Teknoloji kullanmadan çeviri yapmak artık neredeyse mümkün değildir. Çünkü çağın şartlarında müşteriler daha hızlı ve daha doğru çeviri istemektedir. Çeviri büroları direk çeviri metnini değil çeviri programına girilmiş sadece düzenlemesi yapılacak çeviri metinlerini iş olarak vermektedirler. Programları bilmeyen bir çevirmenin çevirmenlik yapması, ücret karşılığı çeviri işi alması dahi çok zordur. Çeviri teknolojilerini makine çevirisi, Bilgisayar destekli çeviri araçları olarak ikiye ayırabiliriz. Makine çevirileri en çevirmen olmadan bilgisayara metinler girilerek yapılan çeviridir. Çevirmen sürece dâhil değildir. Dili bilmeyen bir kullanıcı makine çevirisi ile çeviri yapabilir. Bilgisayar destekli çeviri araçlarında ise çevirmen aktif roledir fakat sanal belleğe sahip programlar ile çevirmen daha önce yaptığı çevirileri hafızaya kaydederek tekrar eden cümlelerde kolaylıkla çeviri yapar. Özellikle bilgisayar teknolojilerinin ve internetin yaygınlaşması ve gelişmesi ile bu araçlarda oldukça yenilikler meydana gelmiştir. Bilgisayar destekli araçları sayıca çok fazla olmasına rağmen ücretli ve ücretsiz açık kaynak olarak ikiye ayrılmaktadır.

2.2. Makine Çevirisi

Günümüzde profesyonel olarak çeviri yapmayan bir kişi makine çevirisini günlük işlerinde ve iletişim kurmak için kullanabilir ama profesyonel çevirmenler için mesleğinin olmazsa olmazıdır. Makine çevirisinin profesyonel çevirmen tarafından çeviri sürecini hızlandırmak ve kendi işini kolaylaştırmak için kullanıldığı doğrudur. Makine çevirileri en kısa tabiriyle çevirmen olmadan bilgisayara metinler girilerek yapılan çeviridir. Peki, buna neden ihtiyaç duyuldu bunu gerekli kılan sebepler nelerdi? Hutchinson 2004 yılında yazdığı bir makalede sebeplerini şu şekilde sıraladı;

“1. Çevirisi yapılacak çok metnin var olması ve çevirmenlerin bununla başa çıkamaması

2. Tamamen teknik çevirilerin çok sıkıcı olması ve insanların bu tür çevirileri yapmaktan çok hoşlanmaması
3. Büyük şirketlerin teknik terimlerin her zaman aynı ve tutarlı bir şekilde çevrilmesini istemesi
4. Bilgisayar-temelli çeviri araçlarının yüksek hacimde ve hızda çeviri yapabilmesi
5. İnsanların yaptığı yüksek kalitedeki çevrilere her zaman gereksinim duyulmaması” (Hutchins, 2004)

Makine çevirisi yapılan çevirinin süresini kısalttığı için tercih edilmektedir. Teknik çeviriler Edebi çeviriler gibi metne göre ve yazara göre anlam değişikliği olmadığı için teknik çeviriler için daha elverişlidir. Oysaki çevirmenler için daha sıkıcı ve terimsel ifadelerden dolayı uzmanlık gerektiren bir çeviri türüdür. İnsan çevirisi yüksek kalitede ama zaman alan çevirilerdir fakat kılavuzlar, teknik bilgi içeren gibi metinler yüksek kalitede çeviri gerektirmediğinden bağlama gerek duymadan kelime kelimesine çeviriyle bile anlaşılır olmaktadır.

Makine çevirisinde bilgisayara çevirisini yapacağımız kaynak metni gireriz. Bilgisayar aracısız bir şekilde girdiğimiz metni doğrudan çeviri yapar ve anında erek metni alırız. Bilgisayarda yüklü olan sistem bizim bilgisayara girdiğimiz çeviri metninin bir analizini yapmaktadır ardından cümleleri yazılım sayesinde başka bir dile aktarımını yapar sonuç olarak da karşımıza girdiğimiz metnin karşı dildeki çevirisi çıkar. Bu işlem sistemde depolanmış karşı dildeki kelimelerin eşleşerek çevrilmesi gibi bir süreç değildir burada girdiğimiz metne göre algoritmalar ve kriptanalizler çalışmakta programlanan sistem girdiğimiz metni bu şekilde çevirmektedir (Ataseven, 2021)

Makine çevirisi yıllar geçtikçe algoritmasını daha çok geliştirmiştir. Makine çevirisinde en gelişmiş ve en fazla bilinen Google Çeviridir. Çeviriyi profesyonel olarak yapan çevirmenler de bireysel kullanıcılar da özellikle teknik çevirilerde Google Çeviri gün geçtikçe daha fazla kullanmaya başlamıştır. 2006 yılında hizmete açılan Google Çeviri sadece İngiliz, Arap, Rus ve Çin dillerinde hizmet veriyordu. Bugün bu 100 ün üzerindedir. Çevrimiçi bir hizmet olan Google Çeviri akıllı cihazlarda veya tablet bilgisayarlarda çevrimdışı olarak kullanılabilir. Sözcükler, tümceler, URL girilerek çevrilebilir. Office programları tek tıklamayla sisteme girilebilmekte mikrofona konuşulan metin yazı formatına dönerek çeviriye hazır hale gelmektedir.

Ayrıca Google Çeviri de yapılan aramalarda sözcük ve ifade sonuçları kişiye ait Deyimler Sözlüğünde muhafaza edilebilmektedir. Bu eklenen kelime ve kelime grupları Google Drive’a taşınarak terim yönetim sistemlerinde kullanılabilmektedir (Şahin, 2013, 90)

Google Çeviri sahip olduğu veri alt yapısına sitelere ve çevrimiçi belgelere ulaşarak, Google için ücreti karşılığında yapılan çevirileri derleyerek, bireysel kullanıcıların yaptırdıkları çeviri sonrası çeviriye kendi düzeltmelerini ekletme imkânı verip bu düzeltmeleri bellekte muhafaza ederek sağlamaktadır. Yani Google Çeviri kullanıcıları da veri alt yapısına bazı durumlarda destek olmaktadır.

Farklı makine çevirilerinin çeviri esnasında yaptığı bulanık eşleşmelerinin ve çeviri hatalarının karşılaştırıldığı bir çalışmada, Şahin Er çevirilerin kısaltma, cümle uzunluğu, farklı terminolojiler, sözlük kapasitesi gibi sebeplerden birbirlerine farklı üstünlükleri ve kısıtlamalarının olduğunu belirtmiştir. Google Çevirinin Proçeviri ve Sametran gibi makine çevirileri ile kıyasında bazı durumlarda daha fazla eşleşmemiş kelime çıkardığını yaptığı çalışmasında ortaya koymuştur (Şahin Er, 2018, 398) (Şahin Er, 2018, 398)

Makine çevirisi ilk dönemlerden bu yana farklı yaklaşımlarla geliştirilmiştir. Sonuncusu en son kullanılan yaklaşım türüdür. Bunlar şunlardır;

“1.Örnek Temelli Bilgisayar Çevirisi: Bu yaklaşımda bilgi temel istatistikler kullanılarak çift dilli metinden elde edilir. Birçok bakımdan İstatistiksel Bilgisayar Çevirisinin ilk biçimidir.

2.Kural Temelli Bilgisayar Çevirisi: Kaynak metnin sözdizimini çözümleyen algoritmalar üzerine kurulan ve anlamı hedef dile bir tümce kurarak aktarmak için kuralları kullanan bir bilgisayar çevirisi motoru. Bu yaklaşımda İstatistiksel Bilgisayar Çevirisindeki gibi olasılıkları temel alarak veri arama ve seçme süreci yoktur.

3. İstatistiksel Bilgisayar Çevirisi: Kaynak ve hedef metinlerin segmentlerinin arasında olasılıklar kurmak için algoritmalar kullanarak çeviri seçenekleri sunan bir bilgisayar çevirisi sistemi.

4. Kural Temelli Bilgisayar Çevirisi yaklaşımının tersine “veri-temelli” olarak da bilinen bir yaklaşımdır.

5. Hibrit Bilgisayar Çevirisi: Kural temelli ve istatistiksel yaklaşımların ikisini de kullanan bir bilgisayar çevirisi sistemidir. İş akışında çeviri belleklerini ve diğer veri kaynaklarını kullanan herhangi bir bilgisayar çevirisi sistemini tanımlamak için de kullanılır.

6. Bağlam Temelli Bilgisayar Çevirisi vardır. Bu yaklaşımda yukarıda belirtilen iki temel yaklaşım olan Kural Temelli ve İstatistiksel Bilgisayar Çevirisinden farklı olarak paralel metinlere ihtiyaç yoktur. Bu sistem algoritmalarını kurmak için çift dilli bir sözlükten ve tek dilli bütüncelerden yararlanır” (Şahin, 2013, 92)

Görüldüğü üzere makine çevirisinin sahip olduğu veri alt yapı sistemi veriyi kullanıcılardan da alabilmesi yönleriyle Google Çeviriyi gün geçtikçe hem daha hızlı hem daha kaliteli çeviri yapabilmek adına tasarlanmıştır. Hızlı çeviri yapabilmesi teknik çevirilerde iyi olması herkesin rahatlıkla ulaşabilmesi açısından iyidir fakat bağlama bağlı olan çevirilerde zayıf kalmaktadır. Bunun için de gitgide daha iyi çeviriler yapılabilir. Önümüzdeki yıllarda yeni gelişmelerle bağlama bağlı olan çevirilerde de daha iyi sonuçlar alabilmemiz kimseyi şaşırtmayacaktır.

2.3. Bilgisayar Destekli Çeviri Araçları

Bilgisayar Destekli Çeviri Araçları çevirmene yardımcı günümüz şartlarında teknoloji ve internet ile donatılmış çeşitli bilgisayar programlarını içerir. Bilgisayar destekli çeviri araçları günümüzde terim yönetim araçları, terim çıkarma araçları, bütüncü araçları, bağlamlı dizin, vb. ye ek olarak çeviri belleklerini de içeren bağımsız programlar olarak piyasada yer almaktadır (Şahin, 2019). Bunların içerisinde çevrim içi ve çevrim dışı sözlükler, Yerelleştirme araçları, Sözlü çeviri araçları, Terminoloji yönetim araçları, masaüstü araçları, çeviri yönetim sistemleri ve çeviri bellekleri bulunmaktadır. Bunların her birisi çeviri sürecine yardımcı olmaktadır. Şahine göre;

“Bilgisayar destekli çeviri araçları oldukça geniş bir kapsamlı bir adlandırmadır. Bu araçların içerisine Microsoft Word gibi kelime işlemcileri, yazım denetçisi, elektronik sözlükler gibi çevirmenlere özgün olmayan araçlar girebilir. Buna ek olarak terim bankaları, bütüncüler, makine çevirisiyle birleşmiş çeviri bellekleri gibi daha profesyonel araçlar da bu kavramın içindedir.” (Şahin, 2019)

Çeviri Belleğini zaman zaman başka işlevlerini de içerisinde bulunduran Bilgisayar Destekli Çeviri Araçları makine çevirisinin aksine çevirmeni devre dışı bırakan değil

çeviri sürecine yardımcı çevirmeni destekleyici çevirmenin işini kolaylaştırıcı özelliktedir. Çevirmenin verimliliğini ve tutarlılığını arttıran bu araçlar çevirmenin adeta ofisi gibidir. Çünkü bu programlar birden fazla bileşeni içinde barındırır. Çevirmen tek bir uygulama üzerinden belge düzenleyicilere, terim yöneticilerine, çeviri belleğine ulaşabilmektedir.

Bilgisayar Destekli Çeviri Araçlarının ilk kullanımı 1990lı yılların başına denk gelmektedir. İlk başlarda yoğun çeviri işlerini karşılamak amacıyla sadece bürolar tarafından kullanılmıştır yoğun işleri kolaylaştırmış çevirilerde yardımcı önemli bir araç olmuş ve zamandan tasarruf ettirmiştir. Böylelikle serbest çevirmenlerin arasında da yaygınlaşmış ve kullanılmıştır. BDÇ Araçları makine çevirisi gibi çalışmamaktadır. Makine çevirisinde kaynak metin girilir ve anında erek metin alınır yani doğrudan çeviri yapılmaktadır. Oysa BDÇ araçları içerisinde bir bellek vardır. Daha önce yapılmış kaynak metinler ve çevirileri burada depolanır daha sonra yapılacak çevirilerde benzer eşleşme ve çeviriyi çevirmenin karşısına çıkartır. Bu anlamda daha sonra yapılacak çevirilerde bellek vasıtasıyla önümüze çıkarılacak çeviri eşleşmeleri kısmi eşleşme (fuzzy matches) ve tam eşleşme (exact matches) diye ikiye ayrılır. Tam eşleşmiş çiftler yaptığımızın birebir aynısıdır kısmi eşleşme ise yaptığımız çeviriye benzer çevirilerdir. Bu doğrultuda, özellikle benzer çeviri işlerini yapan çevirmenler açısından kullandıkları kelime ve terimler benzer olacağından daha işlevsel olacaktır ve çeviri işini daha kısa sürede bitirmesine sebep olacaktır. Ayrıca teknik çeviriler gibi bol kelime ve cümle tekrarı içeren çevirilerde de kullanılması çevirmene oldukça fayda sağlamaktadır (Balkul, 2015, 40).

Benzer çeviri işlerini yapan çevirmen bu şekilde önceki yaptığı çevirilerden faydalanarak hem zaman kazanır hem de metinler arası terim birliği sağlar. Bu bellekleri başkasıyla paylaşıp faydalanmasını sağlayabilir veya bir başka bellekle birleştirebilmektedir. Çeviri belleğini oluştururken çevirmen zamanla kendi yaptığı çevirilerle bu belleği oluşturur. Birkaç çevirmen çeviri bürolarında olduğu gibi ortak olarak belleklerini birleştirme yoluyla daha hacimli bir çeviri belleği daha kısa sürede oluşturabilir. Bellek oluştururken bir başka yöntem ise bir başkasının hazır veri tabanını kendisine programa aktarmak şeklinde olabilir. Belleğin bir dosya uzantısı vardır. Bu dosya uzantısı Translation Memory Exchange diye tanımlanır. Bu dosya aktarımını program kullanıcılarının doğru bir şekilde yapmaları gerekir yoksa dosya formatında

bozulmalara sebep olabilir. Çeviri süreci ve belleği ile ilgili ciddi sıkıntılara yol açabilir. İlk iki yöntemin dışında bir diğer yöntem ise paralel metin eşleştirmesi yapmaktır. Burada program üzerinde yapılmış iki farklı metin, farklı programlarda düzenlenebilir formatta ise tümceler ve parçalar birbirleriyle eşleştirilir ve veri tabanı oluşturulur. Eşleşmelerde belirsizlikler ve tam eşleşmeler daha fazla olacağı için bu yöntem daha zor bir yöntem olmaktadır. Kaynak ve erek metin programda düzenlenebilir formatta değil de yazılı durumda ise süreç biraz daha zorlaşır ve uzar. Bu durumda önce çeviriye yardımcı araçlar dediğimiz metin düzenleme araçlarıyla metni dijital bir ortama aktarmamız gerekir yanlış karakterlerin düzeltilmesi gerekir. Burada karşımıza çıkan sorun özellikle dijitale aktarım yaparken metin içerisinde yer alan bazı öğelerin düzgün çevrilememesidir. Bilgisayar destekli çeviri aracında sadece bellek ile ilgili işlemlerimizi yapmakla kalmayıp daha önce bahsettiğimiz terminoloji yönetim sistemi programlarını da bu araçlara dâhil edebiliriz. Böylelikle tek panel üzerinden hem tümceler ile ilgili bellek önerilerini hem sözcüklerin sözcük karşılığını tek ekranda görebiliriz (Şahin, 2013, 50).

Çeviri belleklerinin oluşturulma sürecinden ve çevirmenlere getirdiği faydalardan bahsettikten sonra Bilgisayar Destekli Çeviri Araçları ile ilgili en önemli meselelerden birisi çevirmenlerin bunu kullanıp kullanamama konusundaki tereddütleri ve programın içinde yer alan bazı terimlerdir. Bilgisayar Destekli Çeviri Araçları ile ilgili bazı şirket isimlerine, genel terimlere ve bilgilere yer vereceğiz.

Bilgisayar Destekli Çeviri Araçları önce bürolarda kullanılıp ardından serbest çevirmenler tarafından da tercih edilmeye başlamıştır. Bu alanda küresel anlamda yayılmaya Alman Trados şirketi öncülük etmiştir. Bir anda hem kurumsal hem bireysel anlamda bu programlara aşırı talep gelmesinin sebebi çeviriye ihtiyaç ciddi oranda artarken çevirmenlerin aynı oranda çeviri yapamıyor olmasıydı. Trados 1990 yılında piyasaya girmişti bunun ardından 2000’li yıllarda daha ciddi atılımlar gerçekleşti ve birçok farklı program çıktı. Çevirmenler bu araçları kullanmaya karar verdikten sonra artık hangi programı kullanacaklarına karar vermeliydiler. Bu yıllarda hangi program çıkarsa çıksın aslında temelde aynı özelliklere sahiptiler. Birbirlerinin sistemlerini kullanmaktaydılar. Çünkü içerikler kaliteli programlarda hep programa dâhil edilmekteydi (Ataseven, 2021, 243).

“Terimce veri tabanları metinlerde sıklıkla geçen teknik terimler ve marka isimleri gibi sözcük ve kalıplardan oluşturulmuş çeviri amaçlı terimcelerdir” (Ataseven, 2021, 244). Bu veri tabanı daha önce karşılaşılmış ve çevrilmiş içerikleri aynı şekilde çevirerek çevirmenin çevirisinde tutarlılık sağlamaktadır.

Çeviri bellekleri kaynak ve erek metnin çevrilmiş hallerini bellek vasıtası ile çevirmenin karşısına çıkartarak ister aynı çeviriyi yaptırtır isterse düzenleme imkânı verir.

“Kalite güvencesi içerikleri çeviri projesi başlarken, çeviri edimi boyunca, düzeltim ve son okuma aşamasında ve hatta erek metni formatlama aşamasında çevirmene destek sağlar” (Ataseven, 2021, 245). Bu içeriklerin amacı çevirinin öncesi ve sonrasında çevirmene destek sağlayarak hataları en aza indirmektedir.

Bilgisayar Destekli Çeviri Araçları vasıtası ile ekrandan çıkmadan yapabileceğimiz bir başka özellik de çevirilerimize kaynak ekleme veya çevirimiz hakkında araştırma yapabilmemizdir.

Çevirmen programda kaynak metnin sözcük sayısını hesaplayabilir. Bellekte tekrarlanan sözcük öbekleri veya tümceleri görebilir. Bu iş için ücret belirleyebilmesine yardımcı olabilir. Çünkü gelen yeni bir çeviride eğer çevirmenin kendi belleğinde çok fazla eşleştirme çıkarsa çevirmen o çeviriyi hem kısa sürede bitirir hem toplamda çok azını birebir çevirir. Böylelikle daha az emek sarf eder. Sözcük sayımı ve eşleşme analizi sayesinde çevirmen bir metindeki sözcük veya karakter sayısını bulabilir. Bellekle birlikte kullanarak metin içi tekrarları da tespit edebilir. Bu içerik aynı zamanda çevirmenin bir iş için ücreti belirleyebilmesi veya bir işin ne kadar sürede yapılabileceğine dair bir öngöründe bulunması için de yararlıdır. Veri özütleme (term extraction) isminden de anlaşılacağı gibi çeviride kullanılabilecek terimlerin farklı belleklerden bulunup ayrılması işine yarar. Çeviri belleklerinin kendilerine özgü dosya formatları (.tmx, tbx, xliiff)vardır. Bir programda yaptığınız çeviriyi bir başka programda yapmak istediğiniz zaman veya kullandığınız programı farklı sebeplerden fiyat politikası, yeni eklenen özelliklerin doğru çalışmaması gibi değiştirmek istediğinizde dosya formatı yeni programa uyumlu olmayacağından problem ortaya çıkmaktadır. Bilgisayar destekli çeviri araçları kendi bünyesine eklenebilen uzantı veya kendi uygulamaları vasıtası ile bu formatları başka formata dönüştürebilmektedir. “Hizalama veya eşleme (alignment) işlevi sayesinde kaynak metindeki bölütler

çevrildikleri erek karşılıkları ile eşlenir ve yeni çeviri belleği dosyaları oluşturulur” (Ataseven, 2021, 245).

Programlara makine çevirisi uygulaması da eklenebilmektedir böylece kaynak metinde bölüm bölüm kısımlar makine çevirisi yoluyla çevrilmekte ve çevirmenin sadece düzeltme yapması sağlanmaktadır. “Uyuşma aramaları (concordance searches) sayesinde çevirmen çeviri belleğindeki belli bir sözcüğe, yapıya veya karşılığa erişebilir; çeviri belleğinde arama yapılabilir” (Ataseven, 2021, 245).

Bahsedilen özellikleri hemen hemen her programda vardır programların bazıları ücretsiz bazıları ücretlidir. Ücretsiz programlar ilk başta tercih edilme sebebi olsa bile her özellik bu programlarda erişime açık değildir ücrete tabi özellikler mevcuttur. Her program her dosya formatını desteklememektedir bu tür durumlarda daha fazla program uzantısını destekleyen program diğer programlardan daha tercih edilebilir olmaktadır. Çevirmen için programın ne kadar çok özelliği varsa o kadar iyidir diye bir şey söz konusu değildir çevirmen yaptığı çeviri türüne göre veya kullandığı özelliklere göre programını tercih edebilmelidir çünkü her özelliği olan programı iyi kullanamamaktansa az özelliği olan ama işini görececek bir programı etkin kullanmak daha faydalı olacaktır. Bu programları temel bilgisayar kullanma becerileri olan bir çevirmen kullanabilmektedir. Çünkü programın arayüzleri Windows kullanmayı bilenlerin kolaylıkla anlayıp kullanabileceği türdendir. Programların arayüzü genelde şu şekilde olmaktadır;

“1-Genelde ekranın en üstünde bir görev çubuğu bulunur. Bu çubukta bir çeviri projesi açmak, kopyalamak, çeviri segmentlerini ayırmak veya birleştirmek ve benzeri (fare ile üzerine gidildiğinde ne olduğu açıklanan) birçok işlev yer alır.

2-Ekranda ise genelde sola hizalanmış ve segmentlere (çevirmenin tercihinine göre cümle vb.) ayrılmış bir şekilde kaynak metin ve hizalı bir şekilde erek metnin gireceği aralıklar (veya makine çevirisi sürümü) bulunur.

3-Ekranın altında veya sağında (genelde bu ekranların kişileştirilebilmesi de söz konusudur) sözlük, terimce, makine çevirisi eklentisi, yapılan çeviriyi ve daha ne kadar kaldığını gösteren bir eklenti ve daha birçok (çevirmenin de ekleyebileceği örneğin diğer çevirmenlerle chat (anlık mesajlaşma) ekranı gibi) açılım olacaktır.

4-Bilgisayar Destekli Çeviri Araçları sayesinde çevirmen tek bir ekran üzerinden, her şeyin elinin altında olduğu bir ortamda, daha hızlı ve etkin bir şekilde çevirisini

yapabilecektir. Buna ek olarak, BDÇ araçları kaynak ve erek metin arasındaki tutarsızlıklar, olası yanlış çeviriler, çevrilmemiş segmentler ve benzeri birçok konuda çevirmene uyarı veren sistemleri de içerirler” (Ataseven, 2021, 248).

Bilgisayar destekli çeviri aracının çevirmenlere ne gibi faydası olduğundan, neden tercih edilme sebebi olduğundan, nasıl bir araç olduğundan ve neleri içinde barındırdığından, arayüzünden, şirketlerin ortaya çıkışlarından genel terimlerinden bahsettik.

Bilgisayar Destekli Çeviri Araçları yukarıda da bahsettiğimiz gibi 2000’li yılların başında teknolojinin ve internetin hızla gelişmesiyle ivme kazanmıştır. Araç sayısı artmış ve seçenekler artmış farklı işlevler geliştirilmiştir. Süreç içerisinde çevirmenler bu araçlara artık ihtiyacın kaçınılmaz olduğunun farkına varmış ofislerde ve bireysel anlamda ticari olarak kullanmaya başlamışlardır. Çevirmenler birkaç yıl sonra artık araçlara ihtiyaç duyup duymadıklarını değil hangi programı seçmeleri gerektiğini sorguluyorlardı. Başlarda belli bir ücret karşılığı satılmaktaydılar ve bilgisayara indirilmekteydiler. Daha sonra ücretsiz olarak bilgisayara indirilebilen hatta sadece tarayıcı üzerinden çalıştırılabilen programlar çıktı. Kullanıcı ihtiyaçlarına ve oluşan problemlere göre farklı işletim sistemlerine yönelik programlar da üretildi. Program sayısı arttıkça seçenek imkânı da arttı. Çevirmenler programlar arası kıyaslama ve öneriler getirmeye başladılar. Ücretli programlara alternatif olarak gelişen bu programlara açık kaynak çeviri araçları denmektedir. Piyasada yıllarca tek program olarak bilinen ve kullanılan Tradosa güçlü bir alternatif olan bu programlar gün geçtikçe gelişmiş ve sayıları artmıştır.

Bu araçları yazılı, sözlü ve yerelleştirme ve diğer yardımcı araçlar diye ayırıp her birisinin ne işlevde kullanıldığından bahsedeceğiz ve belli başlı programları sıralayacağız. Bu programları belirlerken akademik çalışmalardan ve analizlerden faydalanılmıştır. Gören’ in BDÇ araçları hakkındaki çalışması, Balkul ’un Türk Şirketlerinin BDÇ kullanımı çalışması, yine Balkul ve Akıncı’nın sözlü çeviri araçlarının sınıflandırması, Şahin’in Çeviri ve Teknoloji adlı eseri, McBride’in forum üzerinde yaptığı detaylı analiz içeren doktora tezi, Tabour’ un forumda yazdığı makale ve yaptığı anket içeren çalışması bu çalışmalara örnektir (Balkul - Akıncı, 2019; Balkul - Ersoy, 2014; Şahin, 2013; Gören, 2022; Tabour, 2019; McBride, 2011).

2.3.1 Yazılı Çeviri Araçları

Yazılı çeviri en eskiye dayanan yüzyıllardır olan çeviri türüdür. Teknolojiden önce de var olan çeviri türüdür. Yazılı çeviri çevirmenin bilgi birikim, dil becerisi ve kâğıt kalemle yapılan bir süreçti. Yazılı çevirinin içerisine akademik çeviri, edebi çeviri, hukuki çeviri, teknik çeviri, kullanım kılavuzları, uluslararası anlaşmalar, sözleşmeler girmektedir. Yazılı çeviriye artan talep teknolojinin gelişmesiyle 1970'lerden sonra özellikle 2000'lerde yazılımcıların dikkatini çekmiş ve bu olay çeviri belleği sistemlerinin gelişimini hızlandırmıştır. Son yirmi yıldır süreç içerisinde bazıları gittikçe kendini geliştirerek daha fazla popüler olmuş bazıları da zamanla piyasadan çekilmişlerdir. Bu belleklerden bazıları açık kaynak bazıları ise ücretli olmaktadır. Açık kaynak olarak piyasada olan çeviri belleği araçlarına OmegaT örneğini verebiliriz. Ücretli olanlar ise SDL TRADOS, Memsource, XTM, DéjàVu, MultiTrans, MemoQ, Across, WordFast, MetaTaxis gibi araçlardır. Bulut temelli altyapıya sahip programlardan bazıları da Memsource, XTM, SmartCAT, WordFast, Nubuto gibi yazılımlardır. Memsource programı ise mobilden kullanılabilen belleklerdenidir (Şahin, 2019, 49). Yazılı çeviri daha fazla çevrilen ve kullanılan çeviri türü olduğundan bu bu çeviri türüne yönelik program sayısı da diğer çeviri türleri olan sözlü çeviri ve yerelleştirmeden de fazladır.

2.3.2. Sözlü Çeviri Araçları

Sözlü çeviri duyularımızın düşüncelerimizin en doğal haliyle ifade edilmesinden sonra farklı bir kültüre ve dile aktarılmasıdır. Sözlü çeviri yazılı çeviriye göre daha hızlı olmasından dolayı daha doğal bir süreci yansıtmaktadır. Yazılı çeviride insan duyularını düşüncelerini bir süzgeçten geçirerek cümlelerini yapılandırarak ifade edebilir ama sözlü iletişimde bu daha zordur yazılı çeviri dil bilgisel ve kelime içeriği olarak da daha kurallı ve bilindik olabilir sözlü çeviri ise kültürel ve bölgesel öğeleri bile içinde taşımaktadır. Bu yüzden çevirisi de bir o kadar farklı ve zordur. Doğan sözlü çeviri süreci için şu tanımlamayı yapmaktadır:

“Seri düşünebilen, aynı anda birkaç işe odaklanabilen, üst düzey zihinsel becerilere sahip, dinamik, yaşama merak duyan, öğrenmeyi, değişimi, hareketi seven, riske atılmaktan korkmayan, zor koşullardan ve yoğun stresten yılmayan ve bunlarla başa çıkabilme gücünü içinde hisseden,

iletişimde farklı diller ve kültürlerarasında aracı olmanın coşkusu özleyen insan tipinin, tadına doyamadan yaşayacağı, ona bilginin tam ortasında ve dünyanın önünde olma fırsatını sağlayacak dolu dolu bir serüven” (Doğan, 2009)

Küreselleşmenin artması ile yazılı çeviriye olan ihtiyaç nasıl artmış ise sözlü çeviriye olan ihtiyaç da artmıştır. Uluslararası konferanslar, kongreler farklı dil ve kültürden insanların ticaret, sosyal hayat, entegrasyon, göç gibi sebeplerle bir araya gelmesi başlıca sebeplerdendir. Dolayısı ile teknolojik araçlar nasıl yazılı çeviri eylemini kolaylaştırmış ve bunun adına çalışmalar yapılmışsa yukarıda saydığımız mücbir sebeplerden sözlü çeviride teknoloji kullanımı da gelişmiş yaygınlaşmış ve geleneksel yöntemlerin dışına çıkmıştır. Bu araçlar çeviri esnasında oluşan zaman ve mekân kavramlarının çeviriyi zorlaştıran etmenlerden olmasının önüne geçirmiştir (Balkul - Akıncı, 2019)

Sözlü çeviri araçları 1970’li yıllarda bilgisayar ve internetin henüz bu denli yayılmadığı zamanlarda telefonla çeviri ile başlamıştır. İlk olarak ülkeye gelen göçmenlerin iletişim ihtiyaçlarına cevap verebilmek için ücretsiz verilen hizmet kısa sürede tüm dünyada kullanılan bir hizmet haline gelmiştir.

“Türkiye’de ise telefonla sözlü çeviri hizmeti sağlayan çeşitli özel hizmet sağlayıcılar olduğu görülmektedir. Buna ek olarak, Sağlık Bakanlığı bünyesinde hizmet veren Uluslararası Hasta Destek Birimi Tercümanlık ve Çağrı Merkezi, yurtdışından gelen hastalara ve turistlere 7 gün 24 saat hizmet vermektedir. 2011 yılında kurulan merkez, Almanca, İngilizce, Arapça, Rusça, Farsça ve Fransızca dillerinde telefonla sözlü çeviri hizmeti sağlamaktadır” (Şahin Er, 2022, 12)

Sözlü çeviride kullanılan teknolojik araçlar son 20 yılda teknolojinin hızla gelişmesi ile çeviri bellekleri yoluyla olmaktadır. Sözlü çeviri araçlarına örnek olarak Interplex, InterpretBank5, Intragloss örneklerini verebiliriz. Bu araçlarla ilgili kısaca şu bilgilere yer verilmiştir:

“Interplex, izole edilmiş bir kelime listesi tutmak yerine, belirli bir konuya veya alana ilişkin tüm terimleri anında aranabilecek bir sözlükte gruplandırmaya izin verir. InterpretBank 5, özel sözlükler oluşturmak, yönetmek ve bunlara erişmek için serbest tercümanlara ve kurumlara hazır bir çözüm sunmakta ve çeviri hizmetini veren tercümanın işini kolaylaştırmaktadır. Intragloss, tercümanın

hazırlık belgesinden veya web sitesinden sözlükler oluşturur. Belgeden sorun teşkil eden terimlerin listesini hızlı bir şekilde not alır ve kolayca tam teşekküllü çok dilli sözlükler oluşturur” (Balkul & Akıncı, 2019, 7).

Bilgisayar destekli çeviri araçlarından birisi de *Dragon* 'dur. Bu araçta sesli bir şekilde dili algılamakta ve bu şekilde çeviri yapabilmektedir. Sözlü çeviride son yıllarda mobil uygulamaların yanı sıra “Google” ın sunduğu hizmetler büyük ölçüde ses getirmiştir. Sesli komutları algılayabilen söylenen cümleleri aynı anda farklı dile çevirip hem yazıya hem sözlü bir şekilde seslendirmesi sözlü çeviride çığır açan bir gelişmedir.

2.3.3. Yerelleştirme Araçları

Yerelleştirme kaynak metni hedef kültürün anlayacağı düzeye getirme, uyarlama durumudur. Daha çok edebi metinlerde kullanılan, kültürel öğelerin birebir çevirisinden ziyade aynı anlama gelecek benzer bir öğeyle karşılıklı transferine dayalı bir çeviri yöntemidir. Öner yerelleştirme kavramını şu şekilde tanımlamıştır:

“Bilgisayar, tablet, cep telefonu, akıllı cihazlar ve elektronik ürün yazılımlarının ve ilgili yardım içeriğinin, ilgili kılavuz ve belgelerinin ve web sitelerinin hedeflenen dil ve kültür özellikleri göz önünde bulundurularak belirli kurallar dâhilinde ve özel çeviri araçları kullanılarak çevrilmesi işlemini, ifade eder”(Öner, 2006)

Esselink A Practical Guide to *Localization* adlı kitabında yerelleştirme kavramını bir ürünün kullanılacağı ve pazarlanacağı erek gruba yönelik dilsel ve kültürel olarak uyumlu hale getirmek olarak tanımlamaktadır.(Esselink, 2000)

Bugün bilgisayarlarımızda ve akıllı cihazlarımızda kullandığımız birçok yazılım ve uygulama yabancı ülkelerde geliştirilmiş uygulamalardır. Bunlara en önemli örnekler olarak Microsoft Office uygulamaları Twitter, Instagram, Google Maps gösterilebilir. Her ne kadar açık kaynak kodlu yazılım ve uygulamalar yerelliklerde de geliştirilip kullanılsa da büyük şirketlerin geliştirip pazarladığı ürünler dünyanın birçok bölgesinde kendine alıcı bulmaktadır. Eğlence sektörünün temel bileşenlerinden olan oyunların yerelleştirilmesinde çevirinin payı oldukça büyüktür. Chandler ve Deming (2011) The Game of Localization kitabında aslında birçoğumuz tarafından teknik olarak bilinen konuda çevirinin ne kadar önemli olduğunu görmekteyiz (Chandler - Deming, 2011).Oyunlar için yerelleştirme önem arz etmektedir. Giderek daha büyük ölçekte kullanıcı kitlesine ulaştırılmaya çalışılmaktadır ve ne kadar fazla yerelleştirilip ne kadar

fazla farklı dile uyarlanırsa ticari pay ve ulaşılan insan sayısı da o kadar büyümektedir. Yerelleştirme için kullanılabilecek yazılımlar arasında Lingobit Localizer, SDL Passolo, Sisulizer, Multilizer Alchemy Catalyst, RC-Win Trans gibi ticari yazılımlar gösterilebilir.

BÖLÜM 3: PROZ.COM FORUM PLATFORMU

3.1. Proz.com Forum Tanıtımı

Çeviri forumu platformları; çevirmenlerin birbirleri ile iletişim kurdukları, bilgi alışverişi yaptıkları, iş olanaklarını paylaştıkları web siteleridir. Bu platformlarda çevirmenler; çeviri piyasası hakkındaki bloglarda görüş alışverişinde bulunabilirler, potansiyel müşterileri hakkında sektör araştırması yapabilirler, diğer çevirmenlerin kullandıkları çeviri teknolojileri hakkında bilgi sahibi olabilirler ve çeviri sektöründeki gelişmeleri takip edebilirler (Risku - Dickinson, 2009).

Çevirmenlik mesleği ile teknolojinin ilişkisi üzerinden çevirmenlerin toplumsal statülerinin incelendiği bir bilimsel çalışmada, 2014 yılında Proz.com'a kayıtlı toplam 687.530 kişi bulunduğu tespit edilmiştir (Pym vd. 2016). Bu sayı Mayıs 2023 tarihi itibarıyla, Proz.com resmi sitesinden alınan verilere göre 1,358,970'e ulaşmıştır. Ayrıca aynı tarih itibarıyla sitede cevaplanan soru adeti 3,874,660'dır. Sitede farklı ülkelerden 25 yönetici bulunmaktadır (Proz.com, 2023). Dokuz yıl içerisinde kayıtlı üye sayısının iki katına çıkması, cevaplanan soruların milyonları bulması, kayıtlı üyelerin sadece soru sorabilmesi ve büyük bir sosyal ağ olarak çalışıyor olması, çok dilli sözlük, üye forumları gibi bilgi paylaşım özellikleri ve çeviri desteği sunan, gerek çeviri işletmeleri ve gerekse çevirmenler tarafından kabul görmüş en kapsamlı web sitesi olduğunun göstergesidir (Balkul - Toptan, 2019).

Proz.com Forum sitesi, 1999 yılında Henry Dotterer tarafından kurulmuş kâr amacı güden bir şirkettir. Amerika, Ukrayna ve Arjantin'de ofisleri vardır. ProZ.com dünyanın en büyük sanal çevirmen topluluğudur. Çevirmenlerin yeni müşterilerle tanışabileceği, iş alanları bulabileceği ve diğer çevirmenlerle deneyimlerini paylaşabileceği bir ağ platformudur. Forum platformuna kurulmasından hemen sonra ayda ortalama 1.000 kayıtlı çevirmen üye oluyordu daha sonra ajansların ve şirketlerin de platforma dâhil olmasıyla bir üye sayısında bir patlama yaşamıştır. Terminoloji ve çeviri tartışma forumları hem kayıtlı hem de kayıtlı olmayan kullanıcılara açıktır. İş teklifleri, teklif verme ve sanal konferanslara erişim sadece kayıtlı kullanıcılar için mümkündür. Kayıtlı kullanıcılar ayrıca özelleştirebilecekleri farklı bir ana sayfaya sahiptir. Kayıt ücretsizdir, ancak ödeme yapan kayıtlı üyeler ilanlara teklif verirken daha iyi bir konum elde eder. Kayıtlı kullanıcılar popüler cevaplar (doğru olarak kabul edilen ve en iyisi olarak

oylanan) sağladıkları için puan alırlar. ProZ.com forumları, çevirmenlerin teknikleri karşılaştırabileceği, teknik destek alabileceği ve sağlayabileceği ve terminolojiyle ilgili olmayan genel sorular sorabileceği bir yerdir (Pym vd., 2016)

ProZ.com’ da çevirmen statüsü, bir çeviri işi alma olasılığı ile doğrudan bağlantılıdır. Çevirmenin statüsü ne kadar yüksekse, profili dizinde o kadar yüksek görünür ve teklif kazanma şansı o kadar yüksek olur.

“Sanal Çeviri Platformları sayesinde çevirmen dünyanın dört bir yanından iş alabilme olanağına sahip olsa da; çevirmenin bu platformda işverenle kolaylıkla iletişim kurabilmesi için site algoritmasına göre birçok farklı aşamayı tamamlaması gerekmektedir. Dizinde öne çıkan çevirmenin iş alma olasılığı çok daha fazla olduğundan kişinin Proz. com’daki imajını iyileştirmesi, ayrıca KudoZ ve BrowniZ puanları toplaması gerekmektedir. Bunun için, çevirmenin kendi terminoloji listesini oluşturması, KudoZ bölümündeki soruları yanıtlaması ve yanıtlanan cevabın soru soran kişi tarafından beğenilmesi, kısa metin çevirilerine katkıda bulunabilmesi, Powwow etkinlikleri düzenlemesi, ücretli üye olması, şayet dizinde daha da üst sıralarda gözükmek istiyorsa Plus üyelik sahibi olması gerekmektedir” (Balkul - Toptan, 2019, 6).

Proz.com Forumu Dünya çapında farklı birçok dil alternatifine sahiptir İngilizce dilinde forumları en fazla farklı konuda ana başlığa sahiptir. Çevirmenlerin ilgi alanlarına ait birçok başlık bulunmaktadır. Teknik problemler, mesleki beceriler, sağlık, hukuk, yasal düzenlemeler, ödemeler, buluşma başlıkları, edebiyat, çeviri kaynakları, çeviri öncesi ve sonrası süreçler gibi onlarca ana başlık ve alt başlıklar mevcuttur. Türkçe Forumu gibi Farklı dillere ait forumlar ise tek ana başlık altında toplanmıştır. Bu yüzden küresel forumlarda herhangi bir konuda arama yapmak daha kolay olmaktadır çünkü başlıklara göre sınıflandırılmıştır fakat İngilizce dışındaki ayrı dil forumlarında arama yapılacak konu başlıkları direk ilgili problem üzerinden yapılmalıdır aksi takdirde başarılı sonuçlar elde etmek güç olacaktır. Forumda cevap sayısı fazla olan ve cevapları üyeler tarafından olumlu oylanan üyelerin yazdığı başlıklar sitede daha fazla ön plana çıkmaktadır. Forum platformu son yirmi yılda dünya çapında üyeler arası iletişimi ve yardımlaşmayı sağlayan teknolojinin getirdiği en önemli getirilerden birisi olmuştur.

3.2. Proz.com Forumunun Bilimselliği

Proz.com forumunun küresel anlamda tanınan bilinen bir platform olması milyonlarca farklı türden soruların sorulması cevaplanması 1.5 milyona yakın çevirmenin çevirmenin kayıtlı bir şekilde sitede olması ve güncel olarak çeviri, çevirmenlik, çevirmenlerin meslek alanı ile ilgili konularda iletişim sağlayan bir platform olması elbette çeviribilim alanında yapılan bilimsel araştırmalara konu olmasını sağlamıştır.

2009 yılında Translation Memory Systems: An Analysis of Translators' Attitudes and Opinions adlı doktora tezinde Cheryl McBride Çevirmenlerin Çeviri belleği sistemleri ile ilgili Proz.com da çevirmenlerin çeviri belleği kullanımlarının istatistikleri ile kapsamlı bir analiz yapmıştır (McBride, 2011)

2009 yılında Translators as Networkers: The Role of Virtual Communities adlı bilimsel dergi makalesinde Hanna Risku & Angela Dickinson sanal çeviri topluluklarının çeviri topluluğuna ve çevirmenlere katkısından bahsetmiş sanal çeviri platformlarından olan Proz.com içeriği ve çalışma prensipleri ile ilgili bir çalışma yapmıştır.

2016 yılında Status and technology in the professionalisation of translators. Market disorder and the return of hierarchy adlı bilimsel dergi makalesinde Anthony Pym, David Orrego-Carmona and Esther Torres-Simón Proz.com 'un çevirmenlerin profesyonelleşmesinde, statülerinde, çevirmenler arası hiyerarşilerinin düzenlenmesinde forum içi birtakım kurallarla ve ödül puan sistemi ile nasıl bir sistem geliştirdiklerinden bahsetmektedir.

2019 yılında The Evaluation of Workflow on Virtual Translation Platforms within the Framework of Translational Action Theory: The Case of Proz.com Website adlı makalesinde Halil İbrahim Balkul ve Duygu Özlem Toptan Proz.com içeriği ve site tanıtımı ile ilgili bilgilendirici kapsamlı bir çalışma yapmışlardır.

Proz.com sitesi ile ilgili çevirmenler ve çeviri dünyası ile ilgili yapılan bu çalışmalar Proz.com 'un çevirmenlerin tutum-davranışlarına, sorunlarına, ihtiyaçlarına ışık tuttuğundan dolayı ve araştırmalar için önemli güvenilir bir veri kaynağı olduğu için bilimsel bir nitelik taşımaktadır. Araştırmamızın da kilit noktasını oluşturmaktadır.

BÖLÜM 4: FORUMDA YER ALAN ÇEVİRMEN YORUMLARININ ANALİZLERİ

Çevirmenlerin, bilgisayar destekli çeviri araçları ile ilgili dünden bugüne tutumlarını öğrenmek, karşılaştığı sorunlara, getirilen çözümlere ışık tutmak için Proz.com Türkiye forumunda detaylı analiz yapılmıştır. Bu çalışmamızda öncelikle literatür taramaları yapılmış bu taramalarda bahsi geçen programlar tespit edilmiştir. Forumda programlar ile ilgili herhangi bir yıl kısıtlaması koyulmadan program adı yazılarak tüm başlıklar incelenmiştir. En eski paylaşım 2002 yılından başlamakta en son paylaşımlar ise 2022 yılına aittir. Toplamda 20 yıllık bir süreyi kapsamaktadır. . Tekrar eden veya aramalarda sadece ismi çıkan ama içeriği hakkında bilgi vermeyen paylaşımlar kayıt dışı bırakılmıştır. Literatür taramamızda çıkmış olmasına rağmen forumda paylaşımı olmayan programlarda başlıklara dâhil edilmiş herhangi bir yorum görülmediği belirtilmiştir. Program kullanımı veya çevirmen problemleri hakkında bilgilendirici paylaşımlar tespit edilip Ekler kısmında belirttiğimiz tabloya detaylı bilgileri işlenmiştir. Tabloda alıntılar (Trados1-2002) şeklinde kodlanmıştır. 1 den başlayıp son alıntıya kadar kronolojik olarak sıralanmış ve paylaşım yılı da belirtilmiştir. Ayrıca tabloda her forum paylaşımının linki ve bu linke erişim tarihi de belirtilmiştir. Forum başlığında mesajın sahibi ve başlık adı da sırasıyla tabloda yer almaktadır. İçerikler kronolojik sıraya koyularak programların tarihsel süreç içerisinde nasıl bir değişime uğradığını kullanıcı görüşlerinin nasıl değiştiğini görmek amaçlanmıştır. Bu başlıkta ilgili içerikler sırayla verilecektir ve her alıntının temel olarak ne anlattığından bahsedilecektir. Her başlığın sonuç bölümünde genel bir değerlendirme ve özet yapılacaktır.

4.1. Bilgisayar Destekli Çeviri Araçları

4.1.1. Across

Yapılan aramalarda Proz.Com Türkiye Forumunda Across programı ile ilgili herhangi bir kullanıcı yorumu görülmemiştir.

4.1.2. Dejavu

Forumda 2002 yılında yer alan Dejavu ile ilgili başlıkta bir serbest çevirmen programının kullanıcı dostu olduğunu ifade etti. Programın kaynak ve hedef metnini bir arada görme imkânını sunması, Trados programına import-export yapma özelliğinin olması ayrıca farklı dosya türlerini farklı bir programa gerek duymadan bu programın içinde açabiliyor olması kullanıcının bu yorumu yapmasına sebep oldu. Serbest çevirmen olumsuz yorum olarak ise programın çok fazla kısayolunun olduğunu, programın öğrenilmesinin fazla zaman aldığını, ayrıca bazı kısa yolların Microsoft Word'e ait bazı kısa yolları işlevsiz hale getirdiği yorumunu yaptı. Ayrıca bu yıllarda bilgisayar destekli çeviri araçlarının henüz ortaya çıkmasından ve kullanıcıların bu programları yeni öğrenmesinden dolayı programın gerekliliği, fayda ve zararları hakkında çevirmenler yeterli bilgiye sahip değillerdir. Bu yüzden de programların gerekli olup olmadığı ile ilgili birbirinden farklı karşıt görüşler mevcuttur.

“MultiTrans ve SDLX'te alignment (kaynak ve hedef metni bir arada görmek) sorunları yaşadım. Dejavu diğerlerine göre daha kullanıcı dostu bir program gibi geldi bana. Bu tür programları kullanmak ileride Türkiye'de de bir gereklilik olacak galiba. Özellikle AB mevzuatının çevirisini sürekli olarak yapan arkadaşlar için kolaylıklar sağlayabilir. Fakat programları öğrenmek hayli vakit alıyor, çok fazla kısayol var ve bir kısmı Word kısayollarını işlevsiz hale getiriyor. Vaktiniz varsa denemeniz iyi olabilir, özellikle DejaVu'yu. Ayrıca HTML sayfalarının çevirisi için programlar da var, ben bunlardan WebBudget 3.0 XT'yi denedim. Daha önce EditPlus adlı bir text editor kullanıyordum bu iş için; bu program çok sayıda dosya formatını açabiliyor. Eminim CAT programlarını kullanan çok sayıda arkadaş vardır, ben de onların deneyimlerinden faydalanmak istiyorum. Daha denememiş olmakla beraber, DejaVu'nun önemli bir özelliği de Trados'a import-export yapma özelliği galiba. Bu özellik verimli çalışıyorsa Trados bir zorunluluk olmaktan çıkar” (Dejavu1-2002).

Forumda yer alan paylaşımlarda “Dejavu” programı ile ilgili programın esas olarak nasıl çalıştığını, ne işe yaradığı hakkında bilgisi olmayan veya Bilgisayar Destekli Çeviri Araçları ile Makine Çevirisini karıştıran, arasındaki farkı bilmeyen birçok yorumcunun olduğu görülmüştür. Bununla ilgili yöneltilen sorularda konu ile ilgili

yeterli bilgi sahibi olan bir serbest çevirmen 2003 yılındaki başlıkta bu konuya dair açıklamalar yaptı.

“Arkadaşların da açıkladığı gibi CAT tools ile Machine Translation Tools farklı şeyler... CAT tool hafızası boş bir programdır, siz çevirdikçe, çevrilmiş metin çiftlerini alignment yoluyla TM (translation memory) haline getirdikçe, müşteriden gelen hazır TM'leri programa ekledikçe ya da hazır glossary (sözlüklerinizi) Trados için Multiterm'e aktardıkça dolar ve gelişir. Özellikle teknik ve hukuki metinlerin çevirisinde bu tip programların yararlı olduğunu savunuyorum ve kullanıyorum. Machine Translation ise otomatik çeviri yapmaya çalışan programlardır. Türkçe versiyonu tam bir felakettir. Bende asla işime yaramayan sadece merakımı gidermek için yüklediğim bir versiyonu var ve verdiğiniz cümlelerin hiçbirini gramer açısından tanımlayamadığı için çeviremedi Kısacası Trados, Wordfast, Dejavu... Vb. birer CAT tool'dur ve bence yararlıdır. Çevirmen, Tercüme, Web Translator birer Machine Translation Tool'dur ve profesyonel anlamda hiçbir yararı bence yoktur ama bu ilerde olmayacağı anlamına gelmez” (Dejavu2-2003).

Bilgisayar destekli çeviri aracı kullanan yorumcu forumda yıllarca çalışıp uğraştıkları çeviri tabanının benzer başka bir programa aktarılıp kullanılamamasının büyük bir problem olduğunu ifade etti. Çünkü veri tabanı oluşturulan programdan başka daha iyi, kullanışlı bir programa geçememektedir. Yıllarca verdiği emeklerinin de bu yüzden başka programa geçince ziyan olduğunu söyledi. Program bir bakıma kendine mecbur etmektedir. Çevirmene bunun önemli bir problem teşkil ettiğini ve bu problemi çözmek için kimi zaman ek olarak dönüştürücü programlar kullanıldığı gibi kimi zaman da yeni güncellemeler ile programların ek dosya uzantıları eklediklerini ifade etti. Yeni çıkan programların ise daha fazla dosya uzantısını açabiliyor olma özelliği ile kullanıcılar için tercih edilebilir olma gayreti içerisine girdiklerini söyledi.

“CAT programlarını kullananların en büyük sorunu yıllar içinde oluşturdukları çeviri veri tabanlarını benzeri başka bir programda kullanamamak oluyor. Ayrıntılarını tam bilmemekle beraber örneğin Trados çeviri veri tabanını SDLX veya DeJaVu'da kullanmak sancılı dönüştürme işlemlerini gerektiriyor, her zaman da başarılı olmayabiliyor” (Dejavu3-2005).

Forum kullanıcısı serbest çevirmen, 2005 yılına ait yorumunda iyi bir DeJaVu veya sdlx programı kullanan kişinin, farklı bir program formatında gönderilen çeviri belleğinin dönüştürme işlemi yaparak bu programlarda kullanılabileceğini ayrıca çeviri

belleğinin uzantısı DejaVu programının kendi formatı olmazsa bile dönüştürme işlemi yaparak bu programlarda kullanabildiğini ifade etti.

“İyi bir DejaVu veya SDLX kullanıcısı Transit'te yapması için gönderilen dosyaları bu saydığım diğer programlarla yapabiliyor. Kısaca şöyle anlatayım tercüme bürosundaki proje yöneticisi çeviri dosyalarını Transit'in full versiyonunda hazırladıktan sonra size. pxf uzantılı bir dosya olarak gönderiyor ki bu dosyada çevrilecek metin, benzer çevrilmiş metinlerin olduğu bir tür TM (translation memory) dosyaları ve kullanmanız zorunlu olan terimlerin olduğu glossary var. Ama aslında bu .pxf dosyası bir tür sıkıştırılmış .zip dosyası. İş bilenler bu dosyanın uzantısını değiştirip zip dosyası yapıyorlar ve çevrilecek metni ve tabii ki glossary dosyasını kendi tercih ettikleri programa aktarıp yapıyorlar. Sonra da geri dönüştürme işlemini yapıyorlar. İleride hiç şüphesiz bunu ben de deneyeceğim” (Dejavu4-2005).

Bilgisayar Destekli Çeviri Araçlarının her birisinin kendine özgü dosya türleri vardır yani bir programda yapılan çeviri bir başka programda doğrudan kullanılamaz. Bu konu ile ilgili kullanıcıların her bir programda birçok problemleri ve çözüm önerileri olmuştur. Burada da farklı bir programda yapılan çeviriyi bir başka programda kullanmak için çözüm önerisi sunulmuştur.

“Bütün CAT programlarının kendine özgü dosya türleri vardır, yani birinde yaptığınız çeviriyi diğerlerinde doğrudan kullanamazsınız. İşte TMX formatı burada devreye giriyor. TMX (Translation Memory Exchange) sayesinde ortak kullanabileceğiniz bir dosya oluşturabilirsiniz. Trados ile yaptığınız çeviriyi daha sonra SDLX, DejaVu veya diğer CAT programlarında kullanmak istiyorsanız TMX olarak export etmeniz lazım” (Dejavu5-2006).

Piyasada program sayısı arttıkça ve seçenekler çoğaldıkça kullanıcılar bu yıllarda yapılan yorumlarda bazı programların birbirine çok benzerlik gösterdiğini ifade etti programların birbirlerinin arasında kopyalama veya yasal bir teknoloji alışverişi olup olmadığına dair sorulan sorulara bir serbest çevirmen 2011 yılındaki paylaşımında Trados programının Dejavu'dan çok fazla şey aldığını ve çok benzerlik gösterdiğini ifade etti piyasada Trados her ne kadar daha fazla anılsa bile en bilinen önemli özelliklerinin bile Dejavu programından alındığını ifade etti.

“Selçuk, öncelikle sana ve bu konuda tecrübeli herkese bir sorum olacak. Dejavu videoları izledim bir iki tane ve Idiom'inkine inanılmaz benziyor arayüz. Kimin kimden esinlendiği konusunda bir bilginiz var mı acaba? 2001 yılında yapılan anlaşmayla Atril (yani DejaVu) Idiom'a teknolojik destek verdi. Idiom hâlâ o teknolojiyi kullanıyor, yani üzerine bir tuğla bile koyma gereği görmediler. Tabii sonra SDL firması Idiom'ı satın aldı. Bu en azından yasal bir teknoloji alışverişi. SDL, Trados'u satın almadan önce piyasada 3 büyük oyuncu vardı: DejaVu, Trados ve SDLX. Bunlardan SDLX 'in veri tabanı yapısı DejaVu 'dan bariz çalıntıdır. Hem de DejaVu X'den değil, bir önceki sürüm olan DejaVu Interactive'den. SDLX Termbase'in import seçenekleri arasında "Convert Dejavu Files" vardır, dikkatini çekti mi hiç bilmem. Bu hırsızlama, kopyalama olayı CAT dünyasında çok yaygın. MemoQ versiyon 3'e gelene kadar tam bir "copycat"ti. Hatta CAT dünyasına getirdikleri tek yenilik son çıkan versiyondaki (5) "cascading filters". SDL Trados Studio 2011' deki yeniliklerin hemen hepsi de DejaVu 'dan esinlenme, tabii 10 yıl gecikmeyle. Trados Studio 2009' un Autosuggest diye pek övülen özelliğinin DejaVu Interactive'de (DV3 olarak da bilinir) 2002 yılında "Learn" adıyla mevcut olduğunu da bilen pek kimse yoktur herhalde” (Dejavu7-2011).

Yapılan yorumlarda forum kullanıcısı dosya formatları sebebiyle de çevirmenlerin Trados alma zorunluluğunun olmadığını diğer bilgisayar destekli çeviri araçlarının da DejaVu gibi gözden geçirilmesi gerektiğini ifade etti. Müşteriden Trados formatında çeviri örneği gelse bile diğer programların ve DejaVu'nun bu formatı kullanılabileceği, çevirmen tarafından ifade edildi.

“Bir CAT programı almayı düşünüyorsanız öncelikle diğer seçenekleri gözden geçirmenizi tavsiye ederim (MemoQ, Dejavu vs.). Müşterinizden gelen dosya formatları yüzünden Trados almaya gerek yok. Başka CAT programları Trados' un dosya formatlarını kabul ediyor, örneğin sdlx. Vs. İlla Trados istiyorum diyorsanız eski versiyonu satın alın, hatta 2011 sürümü bile işinizi görür” (Dejavu8-2014).

Kullanıcı yorumlarından birisinde Dejavu'nun da içinde bulunduğu birçok programın boyutu sebebiyle dezavantajlı olduğu ifade edilmiştir. Alternatif olarak boyutu küçük ve işlevsel programların sevildiği ifade edilmiş buna da bir program tavsiyesi verilmiştir. “Benim diğer programlarla birlikte (Dejavu, Heartsome, OmegaT, Across vb. gibi) Fluency'den vazgeçmemin nedeni program boyutu. Ben sadece Cafetran kullanıyorum çünkü hem küçük hem de işlevsel. Estetiğini de seviyorum” (Dejavu9-2014).

Bilgisayar destekli çeviri araçlarının sayısının artması kullanıcıların bu programları kullanmaya başlaması ile birlikte kullanıcılarda hangi programı kullanmamız gerektiği hakkında soru işaretleri oluşmuştur. Bu soru işaretlerine 2016 yılındaki başlıkta bir kullanıcı tavsiyeler verdi.

“Her CAT aracını en az ayda bir kez kullanmaya çalışın. Benim portföyümdeki ana programlarım Trados ve Dejavu mesela. Yani demirbaş ofis ekipmanlarım bunlar. Ama diğerleriyle de ayda bir küçük bir proje yaparım. Yani ben her CAT programıyla ayda veya iki ayda bir en az 200-300 kelime çeviririm (bazen de çok fazla olabiliyor, müşterinin talebine göre).CAT dünyasına bu şekilde yaklaşmanızda fayda var. Bu programların hepsiyle haşır neşir olmanız gerekiyor” (Dejavu10-2016).

Programların sayısının artması ile birlikte sadece kullanılan program ile ilgili kararlarında değil müşteriden veya çeviri bürosundan gelen çevirinin dosya uzantısı yani hangi program ile çevrilmesi gerektiği ile ilgili problemler de ortaya çıkmıştır. Farklı bir programla çeviriyi tamamlayan bir kullanıcı çeviriyi Dejavu da açmak istemekte ve bu konuda yardım istemektedir serbest çevirmen forumda bu probleme çözüm önerisi sundu.

“Müşterimin gönderdiği xlf dosyasını MemoQ da çalıştıktan sonra tamamladığım dosyayı nasıl export etmeliyim ki müşterim Dejavu’da (Atril) bu dosyayı açabilsin? memoQ’de normal olarak Export (dialog) seçeneği ile dışa aktardığınız dosyanın DejaVu’da açılması gerekli çünkü xlf yaygın bir format. Bir sorun olacağını düşünmüyorum. Olur, da xlf dosyasını karşı taraf açamıyorsa, bu durumda... İki yol önerebilirim: memoQ’de export bilingual seçeneğindeki "Trados compatible bilingual doc" seçeneği ile dosyayı gönderirseniz Dejavu açabilir sanırım. Ya da TM’yi tmx olarak dışarı aktarın ve karşı tarafa gönderip onun pre-translate ile dosyayı DejaVu’da çevirmesini isteyin” (Dejavu11-2018).

Sonuç olarak çeviri araçlarının ilk yıllarında çeviri aracının ne olduğuna dair çok fazla bilgi ve yeterlilik yoktur. Kullanıcılardan bazıları gelecekte çok fazla işe yarayacağını özellikle bazı alanlarda bu araçları kullananların diğer çevirmenlere göre üstünlüğü olacağını ifade etmiştir. Bazı kullanıcılar her araç hakkında bilgi sahibi olmaya ve öğrenmeye çalışmıştır. Bir bilgisayar destekli çeviri aracı olan Dejavu hakkında da birçok kullanıcı görüşü vardır. Bu görüşlerden olumsuz olanları DejaVu’nun

bilgisayarda alternatif diğer bazı programlara göre boyutunun daha fazla yer kaplaması, kısayollarının fazlalığı sebebiyle diğer yardımcı araçların kısayollarını işlevsiz hale getirmesi, öğrenmesinin oldukça vakit alması, özellikle çeviri araçlarının yeni ortaya çıktığı zamanlarda araçlar arası veri tabanı aktarımının zor olması ve bilinmemesidir. Araç ile ilgili kullanıcı görüşlerinden olumlu olanlar ise Dejavu aracının farklı dosya türlerini desteklemesidir. Örneğin metin düzenleyici kullanmak zorunda kalan veya HTML dosya tipiyle çalışmak isteyen bir kullanıcı bu araçla birlikte farklı bir araca gerek duymadan Dejavu programı ile çalışabilmektedir. Çeviri Araçları sadece iki farklı dil arasında çeviri yapılırken değil yapılmış çeviride düzenlemeler yaparken de kullanıldığından iki farklı dildeki metni aynı ekranda görme imkânı (alignment) program hakkında yapılan olumlu görüşlerdendir. Çeviri araçlarının piyasaya çıktığı ilk yıllardan itibaren Trados çeviri aracı en çok bilinen, çeviri büroları tarafından en çok kullanılan, çevirmenlere iş olarak en sık verilen ve kullanılan program olduğundan DejaVu'nun Trados programına dosya alıp verebilmesi yani formatını ona göre düzenleyebilmesi, kaydedebilmesi (import-export) kullanıcılar arasında beğenilen bir özellik olmuştur. Dejavu programını kullansa bile Trados uzantılı bir çeviri belleğini kendi aracında kullanabiliyor, işliyor olması ve işi bittikten sonra tekrar Tradosda da açabiliyor şekilde kaydetmesi çevirmenlerden olumlu görüş ve beğeni almıştır, program işlevsel bir hale gelmiştir. Yapılan yorumlarda gördüğümüz üzere Dejavu aracı içerisinde yer alan birçok özellik başka programlar tarafından yasal kopyalama veya özellik transferi gibi işlemlerle kendi araçlarına eklenmişlerdir. Bu DejaVu'nun eski ismiyle Atril'in ismi bilinen birçok programın veri tabanları ve özelliklerinde önemli bir yeri olduğunu sahip oldukları birçok özelliğin aslında ilk önce Dejavu programında ortaya çıktığını göstermektedir.

4.1.3. Fluency

Fluency programını kullanan serbest çevirmenler program hakkında farklı görüş ve önerilerde bulunmuşlardır. 2012 yılında bu programı kullanan bir serbest çevirmen Fluency programı hakkında;

“Desteklediğini iddia ettiği dosya biçimlerinden bazılarını çevirirken sorun yaşanabiliyor, çeviri esnasında fare kullanıcı ara yüzünün herhangi bir köşesinde kilitli kalabiliyor, çok az kullanıcısı var, fikir alışverişi yapabileceğiniz bir kullanıcı

grubu yok, ara yüzde çok fazla mini pencere olduğundan bir pencereden diğerine klavyeyle geçiş yapamıyorsunuz.” dedi (Fluency1-2012).

Bu olumsuz görüşlerden sonra serbest çevirmen programın olumlu yönleriyle ilgili yorum yaptı.

“Artılarına gelince; sağ alt köşede performansınızı sergileyen bir gösterge var. Çıkış yapmadan Internet'te referans araması yapmak mümkün, program hemen hemen tüm dosya tiplerini destekliyor ve destek ekibiyle (kullanıcı geri bildirimleri) doğru işbirliği yapılırsa bir tek Fluency, bir tercümanın tüm işini görebilecek bir araç haline gelebilir. Destek ekibi, her sorunuzla özel ilgileniyor ve en fazla yarım saat içinde sorunuzu çözüyor 2 kez yardım istedim, gerçekten harika bir destek ekibi var” (Fluency1-2012).

Son olarak Fluency programını kararlı bir program olarak görmediğini sürekli kendisinde hata verecek korkusu oluşturduğunu bu yüzden sadece geniş teslim tarihi olan projelerde programı daha iyi tanımak amacıyla kullandığını ifade etti

Bir başka Fluency kullanıcısı serbest çevirmen, forumda 2013 yılında program hakkında şu ifadeler yer verdi. “Ben genelde Fluency kullanıyorum. Fluency'den de verimlilik açısından çok memnunum. İhtiyacım olan her şeyi pencerelere bölüp ekrana sığdırıyor. İnternet sayfalarını bile. Ancak iş düzenlemesi bol dosyalara gelince, yani içeriğinde bol tag, format olan dosyalara gelince CafeTran, OmegaT kullanıyorum” (Fluency2-2013).

Yine başka çevirmen program hakkında şu ifadelerde bulundu.

“Fluency'i bir deneyin. Kullanımı çok kolay, IT(bilişim teknolojileri) bilgisi gerektirmiyor, arayüzü çok kullanışlı ancak büyük belgelerde sorun yaratabiliyor. İnternette demosunu indirip deneyebilirsiniz. Ekibi çok cana yakın ve internet üzerinden bire bir demo yapıyorlar” (Fluency3-2013).

2013 yılında serbest çevirmen forumda Fluency ile ilgili bir görüş sundu ve birkaç programın özelliğinden de bahsederek çeviriye göre kullanmamız gereken programın değişkenlik göstermesi gerektiğini ifade etti ve önemli bir tavsiyede bulundu.

“Sonra Fluency' de içerisinde bol resim ve grafik olan bir dosyayı açarsanız zararlı çıkarsınız o tür dosyalarda da CafeTran veya OmegaT sadeleştirme açısından iyi. Powerpoint dosyalarında notlar bölümü varsa Cafetran okumaz oraları. Fluency,

MemoQ, Trados okur. Yani her biri ayrı bir yere sahip olabiliyor duruma göre”
(Fluency4-2013).

Son olarak çevirmenlerden birisi program hakkında 2014 yılında açıklayıcı ifadeler yer verdi.

“Fluency Kodlarla falan uğraştırmayan bir programdır. Benim avantaj olarak gördüklerim: Çeviride ihtiyacınız olacak ne varsa bir sayfada toplaması. Web kaynakları da dahil. Yalnız büyük ekran tavsiye ederim bunun için. Daha rahat olur. Büyük boyutlu Excel dosyalarında ve powerpointlerde takılıyordu. Onun için bir bug fix (hata düzeltme) çıkardılar sanırım ancak o fix'ten sonra denemedim. Powerpointlerde sunum slaytlarının dipnotlarını da okumuyordu (gerçi çoğu CAT Tool okumuyor onları) o da bir eksiklik diyebiliriz. Bir de Transkript aracı var. Videoyu o araçta açıyorsunuz, sol tarafta video sağ tarafta transkriptini yazabiliyorsunuz. Benim denediğim tüm dosya türleriyle (büyük Excel ve powerpointler hariç) sorunsuz çalıştı. TTX dosyalarını da açıyor. Hafıza değişimini TMX olarak yapıyor. Benim diğer programlarla birlikte (Dejavu, Heartsome, OmegaT, Across vb. gibi) Fluency'den vazgeçmemin nedeni program boyutu”
(Fluency5-2014).

Sonuç olarak Fluency programına ait yorumlar forumda 2012 yılından başlamıştır ve bu görüşlere göre programın desteklediğini iddia ettiği dosya uzantılarını çevirmenler programda açamamıştır, az kullanıcısı olduğundan fikir alışverişi yapacak başka kullanıcı bulamamışlardır fakat teknik destek ekipleri sorun olduğunda hemen bağlanıp problemi çözmüşlerdir. Bir çevirmen programı daha geniş zamanlı projede de olsa kullanmaya gayret etmeye öğrenmeye çalışmıştır sebebi her program hakkında az çok bilgiye sahip olmak istemesindendir. Çünkü her programın olumsuzlukları da olsa diğer programlara üstünlükleri de vardır. Forumda çevirmenler tarafından yapılan yorumlarda iyi bir çevirmenin piyasadaki her program hakkında az çok bilgi sahibi olması gerektiği çokça ifade edilmiştir. Program çok fazla bilişim teknoloji bilgisi gerektirmeyen bir programdır sadedir kodlama bilgisi gerektirmez fakat program dosya boyutu büyüktür ve kullanıcılar için olumsuz bir görüş olmuştur çünkü çeviri belleği de büyüdükçe bilgisayarlarının performansı etkilenmektedir. Fluency programı ile bol resim ve grafikli içeren çeviri dosyalarını açamayız ama PowerPoint te oluşturulmuş notları kolaylıkla açabiliriz. Açamadığımız dosya türlerini bir başka programda açabiliyoruz. Her programın kendisine göre kullanım alanının farklı olduğunu bir programa en iyi

veya başka bir programa en kötü diye bir nitelme yapamayacağımızı yapılan yorumlardan çıkarmaktayız.

4.1.4. Heartsome

Heartsome programı kullanan serbest çevirmenlerin görüşleri sırasıyla ifade edilecektir. Bu programla ilgili yapılan ilk yorum 2006 yılında yapılmıştır. Heartsome aracını kullanan çevirmen ‘‘Trados ve diğer CAT programlarını kullanmadan çeviri belleklerini görüntüleyebileceğimiz değişik programlar var. Bunlardan birincisi bildiğimiz notepad, ama her şeyi, tüm bilgileri gösterdiği için aradığımızı bulmamız çok zor olur. Editplus programını da bu amaçla kullanabilirsiniz. Bir diğer program ise Heartsome TMX Editor. ’dedi. Çevirmen böylelikle Trados ve diğer CAT programlarına alternatif bir program bulunduğunu ifade etti. Aynı kullanıcı ayrıca programın şu anda ücretli olduğunu ama 30 gün demo sürümüyle programın kullanılabileceğini iki sene önce ücretsiz olduğunu söyledi’’ (Heartsome1-2006).

Microsoft Word metin dosyasında doc ve docx uzantılı iki tip dosya formatı vardır. Docx uzantılı dosya türü XML temelli, açık kaynaklı yani daha evrensel herkese açık ve daha fazla programda kullanılabilir olmasıdır. Bu konuyla ilgili serbest çevirmen şöyle dedi.

“Microsoft yeni Office sürümünde AB vb. kurumların da baskısı ile XML temelli, açık kaynaklı docx formatını kullanmaya başladı. Yani gelecekte bu tür format sorunları muhtemelen ortadan kalkacak ve herkes istediği programı gönül rahatlığıyla kullanabilecek. Örneğin kullandığım Heartsome CAT programı doc ile çalışmıyor, ancak docx şimdiden okuyabildiği formatlar arasında”(Heartsome2-2007).

Böylelikle Microsoft Word ün XML temelli açık kaynak kod kullanıyor olmasının birçok programda ve Heartsome’da da işlerine yarayan bir gelişme olduğunu ortaya koydu.

5 yıldır Heartsome yeni adıyla Swordfish kullanan bir serbest çevirmen yılda 1-2 milyon kelime çevirdiğini ifade etti ve gayet memnun olduğunu söyledi. Programın önceliklerini, olumlu yanlarını şöyle sıraladı. Mükemmel teknik destek, fiyat-lisans, platform bağımsızlığı ve açık formatlar.

Mükemmel teknik destek hakkında şunları söyledi.

“E-mailler en kısa zamanda cevaplandırılıyor, yanıt verilmeyen soru yok. Başım sadece iki kez ciddi belaya girdi, bunlar cümleleri birleştirerek/bölerek kendi yol açtığım format dönüştürme sorunlarıydı. Pazar akşamı teknik desteğe yolladığım dosyaları pazartesi sabahı tamir edilmiş olarak aldım ve vaktinde teslim edebildim. Teknik desteği veren ana programcı olduğu için programın gelişimini de bir hayli etkileyebiliyorsunuz. Mantıklı öneriler programın bir sonraki sürümünde uygulanmış oluyor” (Heartsome3-2009).

Fiyat/lisans konusunda ise şunları söyledi.

“Fiyatı çok makul, tek bir lisansı internet üzerinden kayıt yoluyla istediğiniz bilgisayarda kullanabiliyorsunuz. Ufak çeviri ekipleri için çok uygun. İki-üç meslektaş beraber çalışmayı çok kolaylaştırıyor, herkes aynı veri tabanına bağlanıyor, gerçek zamanda ortaklarınızın çevirilerini kullanabiliyorsunuz. İlk kez kendi çevirmediğim bir çeviri 100% isabet çıktığında ne kadar sevindiğimi hâlâ hatırlıyorum” (Heartsome3-2009).

Platform bağımsızlığı konusunda “Java temelli olduğu için Windows, Mac, Linux fark etmiyor. ’dedi.

Açık formatlar hakkında “Swordfish'in kullandığı tmx ve xliiff LİSA standartları XML temelli bu formatlardan tmx genel olarak kullanılıyor” dedi (Heartsome3-2009).

Forumda bir serbest çevirmen Heartsome programının yakında açık kaynağa geçeceğinden bahsetti. Açık kaynağa geçmesi demek herkese ücretsiz erişim imkânının verilmesi anlamına gelmektedir (Heartsome4-2014).

Heartsome programını yakından takip eden bir serbest çevirmen forumda meslektaşlarına şunları söyledi.

“Bir taraftan üzücü bir taraftan da çeviri sektörünün altyapısına geliştirilmeye hazır bir proje bırakıldığından faydalı bir haber. Heartsome faaliyetlerini sonlandırıyor. Üzücü bir durum. Özellikle tüm çalışanları saygılı ve yardım sever insanlardı. Unutmayacağım kendilerini hiçbir zaman” (Heartsome5-2014).

Böylelikle ürünlerini herkese açık piyasaya sunduğunu diğer tabirle ücretsiz olduğunu söyledi. Geliştirmek isteyenler veya programı kendine göre ayarlamak isteyenler için de Heartsome yönetimi github'da kodları yayınladı. Sadece son sürümü almak isteyenlerin

Heartsome'ın sitesinden indirebileceklerini söyledi. Heartsome'ın her platformda çalışabilen güçlü ve iyi bir çeviri aracı olduğunu, çeviri araç havuzuna eklemek isteyen çevirmenler için çok kaliteli bir program olduğunu sorun yaşamayacaklarını ifade etti. Hatta bir CAT aracından beklenen hemen hemen her şeyi bulabileceğini söyledi. Böylelikle yeni başlayanlara veya ücretsiz olarak çeviri aracı kullanmak, öğrenmek isteyen çevirmenlere çok faydalı bir alternatif çıkmış oldu (Heartsome5-2014).

Her araç çevirmenler için farklı bir çözüm önerisi sunmaktadır ve her çevirmen programda farklı şey aramaktadır. Kimi çevirmen arayüz, kullanım kolaylığı ararken kimisi dosya formatlarını desteklemesini istemektedir. Bazı kullanıcılar ise bilgisayar performans ve bir başka bilgisayarda kurulum hızlılığı ve kolaylığından ötürü dosya boyutunu önemsemektedir. Bir kullanıcı forumda Heartsome ile birlikte DejaVu, OmegaT gibi programlarını da boyutları sebebiyle kendisi tarafından tercih edilemeyeceğini söyledi. Fakat heartsome açık kaynağa geçtikten sonra bilgisayarda kurulum yapılmasına gerek kalmamıştır (Heartsome6-2014).

Forumda Heartsome kullanan bir çevirmen farklı memory(bellek) dosyalarını nasıl birleştirebiliriz diye sordu. Buna cevaben başka bir serbest çevirmen import ile veya Heartsome TMX Editor kullanarak gerçekleştirebileceğini söyledi. Heartsome'ın böylelikle farklı dosya türlerinden bellekleri birleştirip görüntüleyebilme ve kullanma özelliğinin olduğunu görüyoruz (Heartsome7-2014).

Programın genel özellik yorumları ve görüşlerinin haricinde çevirmenlerden programın içinde yer alan özelliği kullanabilme ile ilgili özel, teknik sorular da gelmektedir. Çevirmenler bu tip sorulara verilen cevaplarla bilgilenmiş ve forumu adeta kılavuz olarak da kullanmışlardır. Buna benzer bir örnekte sorular soru ve cevap şu şekilde ifade edilmiştir.

“Mevcut çevirilerden oluşan Excel dokümanlarını nasıl Çeviri Belleği dosyasına (tmx) dönüştürebilirim?

1- <http://1drv.ms/1lapF4z> adresine gidin

2- Oradan HEARTSOME TMX EDITOR programının sizin işletim sisteminize uygun türünü indirin (Linux 32/64 veya Windows 32/64 bit gibi) (Oraya o dosyaları ben kendim yükledim, o yüzden programda virüs olmadığından emin olabilirsiniz)

- 3- İndirdikten sonra HEARTSOME TMX EDITOR programını zip dosyasından klasörüyle çıkarın (programın kurulmasına gerek yok, kendisi klasörü içinden çalışır)
- 4- Sonra elinizdeki Excel dosyasını açın ve çevirilerin tablosunun en tepesine bir satır daha ekleyin. Türkçe çevirilerin olduğu sütunun en tepesine TR diğer dilin olduğu çevirilerin olduğu sütunun en tepesine de o dilin kodunu yazın (İngilizce ise EN, Fransızca ise FR, Almanca ise DE gibi). Örneğin A sütunu 1. Hücre EN, B sütunu 1. Hücre TR. Onların hemen altında da karşılıklı olarak çeviriler sıralanmış.
- 5- HEARTSOME TMX EDITOR programında 'Tools' sekmesi altında 'Convert to TMX' menüsünü seçin.
- 6- Açılan pencerede 'Source File' seçeneğinden Excel dosyanızı bulun. 'New TMX file' seçeneğinden ise oluşturulacak TMX dosyasının nereye kaydedileceğini seçin.
- 7- 'OK' tuşuna basın.
- 8- Google Translator Toolkit sayfanızı açın.
- 9- Sol üstte kırmızı renkte 'Upload' yazar, ona tıklayın.
- 10- Açılan sayfadan 'Choose File' ile dosyanızı seçtikten sonra altta 'Add TM' seçeneğiyle de oluşturduğunuz TMX dosyasını Google'a yükleyebilirsiniz.
- 11- TM yüklerken başkalarıyla paylaşmak istiyorsanız Shared with everyone, paylaşmak istemiyorsanız Not shared with everyone seçeneğini işaretlemeyi unutmayın” (Heartsome8-2018).

Forum, çevirmenliğe profesyonel olarak yeni başlayanlar ile bu işi yıllardır yapanlara ev sahipliği yapmakta ve bilgi alışverişi için çok faydalı bir platform olmaktadır. Bir yorumda çevirmenlikte yeni olan bir kullanıcı program hakkında uzmanları tarafından bir görüş istedi ve tecrübeli serbest çevirmen program hakkında bildiklerini ifade etti. Bu yorumda çevirmen Heartsome hakkında şunları söyledi.

“Şirket kapanmadan önce lisansı 400 Euro civarıydı bu programın, şirket kapanınca programı ücretsiz yapıp çekildiler piyasadan. Başlangıç ve öğrenme açısından yeterli. Microsoft Word, Excel ve PowerPoint türü belgeleri kolayca çevirebilirsiniz. Öğrenmesi kolaydır ve kurması da kolay. Sadece zipten çıkardığınız bir klasörü bilgisayarda herhangi bir yere yapıştırabilirsiniz klasör içerisinden çalıştırdığınızda kullanabilirsiniz. Bir zararlı tarafı yok” (Heartsome9-2016).

Sonuç olarak programla ilgili yorumları toparlayacak olursak, çevirmenler çeviri belleklerini görüntüleyebilmek için programlara ihtiyaç duydular. Bilgisayar destekli çeviri araçlarının yeni geliştiği yıllarda Trados çok fazla biliniyordu fakat ciddi ücretler almaktaydı. Programı profesyonel anlamda kullanmayı henüz bilmeyen çevirmenler bu ücretleri vermek istemediği için bu çeviri belleklerini görüntülemek bir çeviri belleği hafızası oluşturmak için heartsome veya diğer ücretsiz araçlara yönelmek durumunda kaldılar böylelikle araç çeşitliliği bu ve buna benzer sebeplerle arttı.

Çeviri belleği programları diğer bilgisayar araçları ile paralel çalışma gösterdiğinden metin araçlarındaki gelişmelerden de etkilenmişlerdir. Microsoft Word docx uzantılı dosya türüne geçince Heartsome da Word programında olan tüm bellekleri bu uzantı sayesinde sorunsuz şekilde açmıştır. Bu yüzden teknolojik gelişmeler sadece programı değil program nezdinde birçok etkeni de ve aracı da etkilemektedir.

Program hakkında yapılan yorumlarda teknik destek açısından oldukça yeterli olduğunu en kısa zamanda dönüş yapıldığını, Java temelli olduğu için tüm işletim sistemlerinde çalıştığını yalnızca Windows veya yalnızca Linux gibi bir kısıtlamasının olmadığını, fiyat olarak makul olduğunu görmekteyiz.

Heartsome 2014 yılı Mayıs ayı ile birlikte yapılan tüm çalışmaları açık kaynak yapıp tüm çevirmenlerin ücretsiz kullanımına sunmuştur. Şirket açısından bunun ne kadar karlı olup olmadığını bilmesekte birçok çevirmen tarafından olumlu görüş alan bu programın herkesin ücretsiz erişimine açılması elbette faydalı olmuştur.

4.1.5. Linguee

Yapılan aramalarda Proz.Com Türkiye Forumunda Linguee programı ile ilgili herhangi bir kullanıcı yorumu görülmemiştir.

4.1.6. Multitrans

Proz.com Türkiye forumunda Multitrans programına ait hakkında fikir sahibi olabileceğimiz yalnızca bir başlık bulunmuştur. Bu başlıkta serbest çevirmen şöyle dedi:

“Ben Trados'u henüz kullanmadım ama MultiTrans, SDLX ve DejaVu programlarını deneme amaçlı olarak kullandım. MultiTrans ve SDLX'te alignment sorunları yaşadım. DejaVu diğerlerine göre daha kullanıcı dostu bir program gibi geldi bana. Bu tür programları kullanmak ileride Türkiye'de de bir gereklilik olacak

galiba. Özellikle AB mevzuatının çevirisini sürekli olarak yapan arkadaşlar için kolaylıklar sağlayabilir. Fakat programları öğrenmek hayli vakit alıyor, çok fazla kısayol var ve bir kısmı Word kısayollarını işlevsiz hale getiriyor. Vaktiniz varsa denemeniz iyi olabilir” (MultiTrans1-2002).

Yapılan yorumun 2002 yılında yapılıyor olmasından Multitrans programının eski bir program olduğunu ayrıca çevirmen MultiTrans’ da alignment sorunu yaşadığını yani kaynak ve çeviri metni tek ekranda göremediğini ifade ediyor. Bilgisayar destekli araçların yeni ortaya çıktığı bilgisayar teknolojilerinin henüz yayılmaya başladığı yıllarda serbest çevirmen çeviride teknolojinin ileride büyük bir gereklilik olacağını öngörmüştür ve bunu ifade etmiştir

4.1.7. Memsorce

Memsorce programı ile ilgili forumda yapılan aramalarda programı kullanan serbest çevirmenlerin tutum ve davranışları gözlemlendi. Serbest çevirmen forumdaki yorumunda Memsorce ’un Web üzerinde çeviri yaptırabilirse çok iyi olacağını söyledi. .Şu anda bilgisayara indirilmesi gereken ayrı bir araç sunuyor müşterilerine ve çeviriyi burada yaptırıyor eğer bunu da Web’e taşıyabilirse burada çeviri yaptırma özelliği sunarsa çevrimiçi CAT olarak rakipsiz bir program olacağını söyledi (Memsorce1-2012).

Serbest çevirmen forumda CAT programlarının ücretsiz olması ile ilgili soru sordu ve reklam mı var ya da ayrı bir dezavantaj söz konusu mu diye sordu. “Merak ettim. CAT programlarının bahsettiğiniz ücretsiz olanlarında reklam falan mı var? Ne bileyim, insan ücretsiz program deyince ya reklam ya da başka bir dezavantaj arıyor?” Çünkü birçok kişinin belli ücret ödeyerek sahip olduğu özelliklere ücretsiz sahip olabilmenin bir karşılığı vardır diye düşündü. Buna başka bir çevirmen detaylı bir şekilde cevap verdi.

“Reklam yok. Açık kaynak kodlu olan CAT araçlarında kar amacı yoktur. Linux gibi. Linux nasıl Microsoft ve Apple'a bir tepki olarak doğdu ise, açık kaynak kodlu CAT araçları da piyasadaki monopol şirketlerin (SDL gibi) dayatmalarını reddetmeyle doğdu. Açık kaynak kodlu CAT araçlarının hepsini geliştirenler de çevirmendir. Açık kaynak kodu CAT araçlarının ücretsiz olması bundandır” (Memsorce2-2016).

Çevirmen bu yorumunda açık kaynak kodlu programların kesinlikle ücretsiz olduğunu zaten açık kaynak kodlu programları da bizzat çevirmenlerin geliştirdiğini ve piyasadaki

yerleşik bazı programlara tepki olarak doğduğunu ifade etti. Fakat devamında bazı şüpheleri olduğunu sebebiyle dile getirdi.

“Ancak ben internet üzerinden CAT ortamı sunanlara güvenmiyorum (Memsorce, MateCAT, SMartCAT, XTMCcloudgibi).Çünkü hiç birisinin kullanım koşullarında oluşturduğunuz çevirilerden hafıza veya veri tabanı oluşturmayacağına dair açık bir beyan yok. Sadece belgenizi, sizin adınızı, belgedeki özel adların gizliliğine dair ifadeler var. Belgeden özel adları çıkarınca oluşturulacak cümleler onlara kalabiliyor yüzden online CAT aracı kullanırken emeğinizle Google Translate gibi robot çevirmenler yaratabilecekleri ya da yaratanlara cümlelerinizi satabilecekleri gerçeğini de kabul etmeniz gerekli” (Memsorce2-2016).

Bu sözleriyle çevirmen ücretsiz programlar her ne kadar işinize yarasa ve bunu ücretsiz olarak sunsa da fark etmeden aslında siz de onların dev bir çeviri belleği oluşturmalarına ücretsiz destek oluyor olabilirsiniz dedi.

Forumda bir serbest çevirmen çevirmenlerin kişilik özelliklerine göre kullanması gereken programın farklılık göstereceğini söyledi. Çünkü görsel simgeleri ve unsurları daha kolay öğrenen ve kullanan insanların görsel unsurları daha fazla olan programları kullanmasının daha kolay olacağını ifade etti. Buna göre Memsorce programının ara yüzünün görsel olarak daha elverişli bir program olduğunu söyledi. Ayrıca Memsorce’un hem online bağlantı arayüzü hem de bilgisayar üzerinden bağlantı ara yüzüne sahip olduğunu ortaya koydu. “Detaya girmeden gözümüzün önünde çözebileceğimiz kolay kullanımlı bir programdır” dedi (Memsorce3-2016).

Forum kullanıcısı Trados programının bu sektörün tekeli olduğunu, şirket bu programla çalışmasa bile bu programın sizde olmasını, kullanmanızı bilmenizi ister çünkü bu programı kullanan her şeyi kullanır diye düşünürler dedi. Piyasada böyle bir anlayış olduğunu ifade etti. Fakat rahat, kolay, hızlı bir araç istiyorsanız Memsorce öneririm hem hızlı hem kolay hem rahat ayrıca hem masaüstü programı var hem tarayıcısı var dedi (Memsorce4-2019).

Memsorce ile ilgili bir forum kullanıcısı program hakkında yapılan yorumların üzerine şunu söyledi:

“Şimdiye kadar yapılan yorumlarda, çoğunluk memoQ’yu Trados ‘tan daha pratik bulduğunu söylemiş. Bana hala zor geliyor memoQ. Örneğin; kısa yolları

değiştiremedim, sistemi zahmetli geldi, memoQ da arada bir kilitleniyor, vs.Benim en beğendiğim sistem Memsource. Hafif, sade ve sorun çıkarmıyor. Onu da anmak istedim” (Memsource5-2022).

Sonuç olarak Memsource ilk çıktığı yıllarda sadece bilgisayara indirilerek kullanabilen programken ileri yıllarda web tarayıcı ile de çalışma özelliği eklenmiştir. Ücretsiz reklamsız bir program olması oldukça fazla ücret isteyen programlara göre tercih edilebilir olmuştur fakat çevirmenlerin bir kısmı tarafından kuşku ile de karşılanmıştır çünkü ücretsiz yapılan çevirilerde, çevirilerin çeviri belleğe alınıp başka ortamlarda kullanma riski de oluşmaktadır. Program görsel bir ara yüze sahip olduğundan kullanımı kolay, hızlı ve pratiktir. Çevirmenler tarafından forumda yapılan yorumlarda olumsuz ifadeler rastlanılmamıştır.

4.1.8. MemoQ

MemoQ kullanan çevirmenlerin forumda farklı görüşleri vardır. Bir çevirmen bu program ile Trados ve Transit programlarının dosyalarını bile çevirebildiğini ve böyle iyi bir özelliğe rağmen forumda kullanan kişi sayısını sorduğunda yalnızca 15 kişinin olduğunu söyledi ve bu duruma şaşırdığını ifade etti. Programı çevirmenlerin bilmediğini, daha fazla kişi tarafından bilinmesi gerektiğini söyledi (MemoQ1-2009).

Bir çevirmen piyasada birçok çevirmenin yanılgısı hakkında şöyle bir yorum yaparak konuya açıklık getirdi.

“Bazı arkadaşlarımız CAT programı seçiminde müşterilerin tercihinin önemli olduğunu söyler, buna katılmıyorum. DVX ile MemoQ programlarını kullanarak (Across dışındaki) tüm CAT programlarının dosyalarını çevirebilirsiniz. Yani müşteri size Trados TagEditor (ttx) dosyaları gönderiyor diye Trados veya TXML dosyaları gönderiyor diye WordFast Pro almak zorunda değilsiniz. Kullandığınız programı iyi bildiğiniz takdirde ücretsiz OmegaT ile bile bunları yapmanız mümkün” (MemoQ2-2009).

Ayrıca çevirmen dün MemoQ programının yeni özelliklerinin tanıtıldığı bir webinara katıldığını proje yönetimi özellikleri sayesinde çok sayıda yabancı büronun kısa süre içinde MemoQ'ya geçeceğini düşündüğünü ifade etti (MemoQ2-2009).

Forumda bir çevirmen programın yazım ve noktalama işaretleri ile ilgili yeni getirilen bir özelliği hakkında şunları söyledi.

”MemoQ beta aşamasında olan yeni versiyonunda (4.0.14) yazım denetleyici olarak MS Word veya Hunspell'i kullanıyor Hunspell kullandığınız takdirde yanlış yazılan sözcükler Word'de olduğu gibi kırmızıçizgili olarak gösteriliyor Gördüğüm kadarıyla tek sorun doğru yazılan sözcüklerden sonra noktalama işaretleri gelince bu sözcükleri de kırmızı ile işaretlemesi. Ama F7 tuşuna bastığınızda bunları dikkate almıyor” (MemoQ3-2010).

Forumda bir çevirmen Tradosun kullandığı teknolojinin eski bir teknoloji olduğunu geliştirip piyasaya sürdükleri yeni programın da 2009 yılında çevirmenler tarafından hayal kırıklığı ile karşılandığını ifade etti ve MemoQ programının geleceği hakkında şöyle bir yorumda bulundu.

“Trados açıkçası kendi kendine çelme taktı, piyasadaki lider pozisyonunu zamanla kaybedecek. Bürolar 2007 versiyonunu kullanmaya devam edecek, ne zaman ki 2007 iyice eskiyecek, ihtiyaçlara cevap vermez hale gelecek, o zaman da Studio yerine MemoQ alacaklar. Bu arada ilginç olan, SDL mühendislerinin o kadar çalışmalarına rağmen ortaya çıkardıkları ürün 2003 yılında piyasaya çıkan 7 yaşındaki DVX'in hâlâ çok gerisinde. DVX reklam yapmaktan zerre anlamadığı için piyasayı Trados 'tan sonra şimdi de MemoQ' ya kaptırıyor” (MemoQ4-2010).

Forumda çevirmenlik bölümü okuyan üniversite öğrencisi bir genç forumdaki tecrübeli çevirmenlerden mesleği için geleceğe yönelik öneri ve tavsiyeler istedi. Tecrübeli bir serbest çevirmen de mesleği ile ilgili birçok tavsiyede bulundu. Bu tavsiyelerden bilgisayar destekli çeviri araçlarına yönelik yorumu şu şekildedir.

“Öğrenim sürecinde mutlaka en azından iki farklı CAT-tool (çeviri aracı) öğrenmelisin, çünkü kimi tercüme büroları farklı araçlarla çalışıyor. Aklıma gelen en iyi araçlar SDL Trados, memoQ, Wordfast. Bu araçların kullanımını öğrenmesi zor değil, biraz zaman ayırarak kolaylıkla öğrenebilirsin. Tercüme sektörü her ne kadar espriler yapılsa da “bilgisayar destekli tam otomatik çeviriye doğru yol alıyor. Bunu tercüme araçlarını kullanmaya başlayınca daha iyi anlayacaksın. Sanırım 5-10 sene içinde bu alanda daha farklı bir boyuta ulaşılacak” (MemoQ5-2010).

Bilgisayar destekli çeviri araçları orijinal iki farklı dildeki metni yan yana format veya altlı üstlü format şeklinde görüntüleme imkânı vermektedir. Çevirmenler alıştıkları düzende ilerleyebilmek için programı seçerken buna da dikkat etmektedirler. MemoQ

programında ise ayarlardan bazı değişiklikler yaparak her iki formatta da görüntüleme yapılabildiği forumda bir çevirmen tarafından şu şekilde açıklandı.

“MemoQ ‘da View altında Horizontal Edit özelliğini işaretlerseniz sizi bir sürpriz bekliyor. Yiğidi öldür hakkını yeme demişler, Multiterm kullanmasını bilen için çok iyi bir program. Yapamayacağınız şey yok gibi (tabi eğer kurmayı başarabilerseniz). Ama çevirmenler için biraz fazla ayrıntılı, karmaşık bir program. MemoQ'nun Term Base'i ise kullanımı çok kolay ama sınırlı. Yeni alanlar (field) eklemeniz mümkün değil. Çökme, kilitlenme her programda olur. Tradosda da olur, MemoQ’ da da olur. Önemli olan bunların sıklığı, tabii daha önemlisi veri kaybı olup olmaması. Trados’ ta sorun çıkma olasılığı biraz daha fazla sanki” (MemoQ6-2010).

Çevirmen programın dosya formatı hakkında “MemoQ'nun Trados bilingual ve Tageditor desteği çok iyi. SDLX itd formatını desteklemiyor (bunu bir tek DejaVu destekliyor yanılmıyorsam).SDLXLIFF formatına gelince tam olarak destekliyor diyemeyiz” dedi (MemoQ7-2010).

Bir çevirmen bilgisayar destekli araçlarla yapılan çevirilerin her ne kadar kolaylık sağlasa da bürolar ve işverenler tarafından ücret konusunda kısıtlamalara gidildiğini, çeviri ile birlikte post-edit işlerinin de artacağını yani çevirmenlerin olan çevirilerin kontrolü tarzında işler yapacağını ifade etti. Bu konuda MemoQ programını da SDL programı ve Tradosla aynı politikayı gütmekle çevirmene değil bürolara para kazandırma felsefesi ile hareket ettiğini ifade etti.

“Şimdilik Studio kullanan çok az büro var ama bunların sayısı arttıkça sizden yeni indirimler de istenecek. Kardeşim sana verdiğim TM'de bilmem şu kadar segment %100 aynı, şu kadar da %60-70 benzer. Geri kalan 2000 kelime de sen zaten ilk 20 segmenti çevirdiğinde %70 fuzzy olacak. Yani bu 15.000 kelimelik dosya için sana en fazla 18,02 USD veririm. Trados çevirmenlerin verimliliğini arttırıp, bürolara para kazandırmayı felsefe edindiği için bu yeni özelliğe şaşmadım. Maalesef MemoQ (program olarak DejaVu’ yu kopyaladığı, daha kibarcası ona öykündüğü halde, hatta piyasaya ilk çıktığında DVX kullanıcıları MemoQ'ya Copycat adını takmıştı), pazarlama felsefesi olarak Trados'u takip/taklit ediyor” (MemoQ8-2010).

Çevirmenlerin bilgisayar destekli araçlar geliştikçe ve kullanımı arttıkça çevirmenlik değil düzeltmenlik yapacağına ait birçok yorumlar yapıldı. Bunlardan birinde çevirmen mesajında şu ifadeler yer verdi.

“Özellikle 5-10 yıl sonra makine çevirisi yaygınlaştıkça çevirmenler "düzeltmen" olacak. O zaman hepimiz anlayacağız "düzeltmen" in kim olduğunu Proz.com ‘un sanal konferansına katılıp Kilgray temsilcisinin sunumunu dinleyenler bunun işaretlerini görmüşlerdir. O kadın "Yaptığınız düzeltmeler geri bildirim olarak iletilecek" gibi bir şey de söylemişti(İngilizcesini yanlış anlamadıysam...). Yani mesela MemoQ kullananlar düzeltme yaptıkça, bir daha aynı düzeltmeleri yapma fırsatını da bulamayacaklar çünkü veri tabanı güncellenecek dolayısıyla düzeltmenlere bile giderek daha az iş düşecek” (MemoQ9-2010).

Çevirmen programın pdf dosyalarını çevirmesi hakkında “MemoQ, pdf dosyalarını düz metin olarak dönüştürüyor, yanlış hatırlamıyorsam WordFast ve MetaTaxis de öyle” dedi (MemoQ10-2010).

Bir çevirmen program olarak Trados kullanmak istediğini fakat pahalı olduğunu ama yine de çok işe yarayacak bir programsa fiyatı uygun olduğunda satın almak istediğini söyledi. Başka bir çevirmende Trados yerine memoQ'nun da satın alınabileceğini hem daha ucuz üstelik müşteri ilişkileri ile iletişime geçerek pazarlık etme imkânı ile daha uyguna da alınabileceğini ifade etti (MemoQ11-2010).

Bir çevirmen ilaç ruhsat dosyalarının tercümesini yaptığını, yığınla tekrarlayan kelime hatta cümle bulunduğunu bu sebeple Trados programının kendisine cazip geldiğini ifade etti. Fakat diğer çevirmen arkadaşlarından öneri ve tavsiye istedi. Bunun üzerine bir başka çevirmen sıraladığı özellikler ile en iyi bilgisayar destekli de çeviri aracının kendisi için MemoQ olması gerektiğini ifade etti.

“Benim size CAT-Tool önerim, MemoQ olacaktır. Yazdıklarınıza bakarak, bana sizin koşullarınıza en uygun CAT ‘in, MemoQ olduğu gibi geliyor. Çünkü:

- 1) En iyi fiyat-performans ilişkisi (~ 370 € Proz-TGB),
- 2) Wordfast'a nazaran daha güçlü bir TM motoru,
- 3) Trados'a nazaran çok daha güçlü ve Türkçeye daha yatkın glossary handling (Wordfast ile kıyaslayamazsınız bile),

4) Trados ve Transit uyumluluğu. Hemen hemen tüm SDL Trados dosyalarını memoQ'da işleyebilirsiniz. Geçen hafta DéjàVu ile de (kısmen) uyumlu olduğunu bizzat gördüm” (MemoQ12-2011).

Forumda ücretli programların yüksek olmasından kaynaklı birçok çevirmenin “crack” yapılmış program tercih etmesi üzerine bir çevirmen profesyonellik açısından ve bu tür korsan program kullanmanın birçok problemi de beraberinde getireceğini dile getirerek şunları ifade etti.

“MemoQ ‘nün 45 günlük ücretsiz deneme sürümü var ve bütün özelliklere sahip. Diğer türlü crack programlardan kesinlikle uzak durun derim. İşin ahlaki yönü bir yana, her an çökmeye ya da sorunlar yaratmaya aday bir programla yola çıkılmaz. Bir profesyonel işini şansa bırakmaz ve lisanssız bir program ile çalışmak işi tam anlamıyla şansa bırakmaktır” (MemoQ13-2011).

Bir başka serbest çevirmen MemoQ nün ücretsiz programından oldukça faydalandığını hatta Trados programına göre artısının dahi olduğunu söyleyerek şu ifadelerde bulundu.

“MemoQ'nun ücretsiz sürümünü ben de kullanıyorum. Tek belgeli projeler için oldukça mantıklı bir çözüm. Çeviri bürosu size proje paketi gönderdiğinde, online projelerde sıkıntı olmaksızın kullanılabilir. Bazı kısıtlamaları var ama küçük ve devamı olmayan projeler için gayet uygun olduğunu düşünüyorum. Son bir nokta, Trados çok yavaşlayabiliyor, memoQ'da bu sorunu görmedim (1 milyon karakterlik iş bile olsa” (MemoQ14-2011).

Kendi deyişiyle “Şimdiye kadar hiçbir CAT yazılımı kullanmaya ihtiyaç duymamış, ancak bundan sonraki çevirmenlik hayatında bir CAT yazılımına yer vermeyi isteyen bir çevirmen” diğer çevirmen meslektaşlarından program önerisi istedi. Her programın birbirine üstün ve eksik yanları olduğunun farkında olduğunu ve bu üstün ve eksik yanları da meslektaşlarından ifade etmelerini istedi. Bunun üzerine serbest çevirmen bir forum kullanıcısı şunları dedi.

“Uzun zamandır MemoQ’ u kullandığım için biraz da olsun bilgim var. Şimdiye kadar karşılaştığım tek sorun program içinden Babylon'u kullanamam. Onun dışında gerek QA gerekse terminoloji yönetimi konusunda oldukça iyi. Çalıştığım birkaç yabancı çeviri bürosu zaten memoQ’ e geçti” (MemoQ15-2011).

Serbest çevirmen forumda MemoQ programının ücret politikasını eleştirdi ve uzun yıllardır eleştirdikleri Trados ile aynı şeyleri yaptığını ifade etti.

“Eski Trados'u biliyorsunuz, neredeyse her yıl yeni bir versiyonu çıkar, astarı yüzünden pahalıya gelirdi. Trados Studio 2009 ile 2011 arasında önemli ne fark var? Hiç! Ama sırf adı değişti diye upgrade ücreti olarak dünyanın parasını istiyorlar. Maalesef Trados türünün tek örneği değil. Diğer CAT programları da 1-2 yılda bir yeni versiyon çıkarıp para istiyorlar örneğin MemoQ” (MemoQ16-2011).

Forumda Trados, Across, Wordfast gibi programları kullanan fakat kullanım kolaylığı ve program özellikleri açısından zorluk yaşayan bir serbest çevirmen alternatif öneri istedi. Buna karşın bir çevirmen Dejavu ve MemoQ programlarının kendilerine göre artı eksi yönlerinin olduğunu fakat bu ikiliyi kullanarak piyasada birçok programın eksikliğini kapatarak iyi çalışmalar çeviriler yapabildiğini üstelik birkaç gün içerisinde öğrenilebildiğini ifade etti (MemoQ17-2012).

MemoQ programının kullanım kolaylığı ile ilgili, diğer programları kullanmanın zorluğu ile ilgili forum kullanıcısı serbest çevirmen şunu söyledi

“Sektörde en zoru OmegaT diyebiliriz. Çünkü OmegaT ile anlamdan bilmeden bir şey yapamazsınız. Ama Trados, Across, MemoQ öyle değil. Bunları anlamasanız bile, sadece %10 bilseniz bile yine de onlarla bir şeyler yapabilirsiniz. OmegaT'yi anlamadan bir projeyi tamamlayamazsınız” (MemoQ18-2016).

Programlarda iki metnin karşılıklı yer alması konusu ile ilgili bir serbest çevirmen şu soruyu sordu. “Word dosyasında kaynak ve hedef metni karşı karşıya görmek istiyorum. Sayfa iki sütun olacak, ortada çizgi olacak. Bunu yapmasını biliyorum. Ama Word de kaynak ve hedef metnin her paragrafını tek tek hizalamak zahmetli ve çok tutarlı olmuyor. Bunu daha kolay yapmanın bir yolu ya da programı var mı?” (MemoQ19-2016).

Bunun üzerine serbest çevirmen MemoQ programını kullanmasının kendisine bu konuda sağladığı avantajı şu şekilde açıkladı.

“Tarif ettiğiniz işi yapan programlar benim bildiğim kadarı ile kelime işlemciler değil bilgisayar destekli çeviri programları. Elinizde hem kaynak hem de hedef metin varsa "hizalama/alignment" işlemi gerçekleştireceksiniz. Kullandığımız bir program var mı bilmiyorum. Ancak ücretsiz programların veya deneme sürümlerinin bu özelliği içerdiğinden emin değilim. Wordfast gibi bir programın online versiyonu işinize yarayabilir. Ben bu tür işleri memoQ'da yapıyorum.

Hizalama işleminin ardından export bilingual komutu ile dışa aktarırsanız istediğiniz iki sütunlu tabloya da kavuşursunuz” (MemoQ19-2016).

Forum kullanıcısı serbest çevirmen sadece yurtiçi değil yurtdışında da MemoQ programına rağbet olduğunu tespit etti ve bunun da haklı sebeplerden ötürü olduğunu söyledi.

“Son yıllarda, yurt dışı müşterilerinde memoq'ya doğru ciddi bir eğilim var. Haksız da sayılmazlar. Bilgisayar Destekli Çeviri araçları sektörüne yeni bir soluk getirdiler. Yeni çıkardığı bazı özellikleri rakipleri sonraki sürümlerde yeni özellik diye sunmaya çalışıyor. Kullanıcı deneyimi açısından çok memnunum. SDL Trados'u da yoğun bir şekilde kullanan bir kişi olarak, artık tercihim memoQ'ya doğru kaymaya başladı. Daha kullanıcı dostu bir arayüz, daha az arıza çıkaran bir uygulama” (MemoQ20-2018).

Trados programı piyasada hâkimiyetine karşın çokça eleştiriler almıştır serbest çevirmenler de Tradosa farklı alternatifler önermiş Tradosun kullanım açısından aslında çok avantajlı olmadığını ve reklamlar ile büroların baskısı ile bir tekel kurduklarını ifade etmişlerdir. Bir forum kullanıcısı çevirmen de ilgili başlıkta MemoQ ile Trados'u kıyaslayarak MemoQ programını tavsiye etmiştir.

“MemoQ candır canandır. Trados' un en iyi yaptığı şey reklamdır. MemoQ çok daha az kilitlenir. Trados için kilitlenme sıradan bir şeydir. MemoQ arayüzü çok daha basit ve anlaşılardır. Trados' un arayüzü ise mübarek Boeing kullanıyormuşsun gibi. Basit bir "pretranslate" işi için kırk (40) takla atmanız gerekli. MemoQ' ü kendiniz öğrenebilirsiniz, ama Trados için üniversiteye gitmeniz gerekli. Tabi zaman içinde başarı kazanan MemoQ ekibi de şımardı ve fiyatlarını yukarıya çekti. Eski sürüm almak mümkün değil. Mesela 2015 sürümü gayet başarılı, ama satın alamıyorsunuz. İllaki son sürüm, yani 650 Euro. Bazen toplu indirim falan yapıyorlar; yine de 650 Euro çok fazla. O paraya öküz alınır, tarla bile sürersiniz. Ben eski versiyonunu satın almıştım. Yenisini almıyorum çünkü tüm müşteriler geçici ELM lisansı veriyorlar” (MemoQ21-2018).

Bir çevirmenin forumda MemoQ programı ile ilgili sorduğu teknik bir soru ve cevap aşağıda gösterilmiştir.

“Müşterimin gönderdiği xlf dosyasını MemoQ da çalıştıktan sonra tamamladığım dosyayı nasıl export etmeliyim ki müşterim Dejavu'da (Atril) bu dosyayı

açabilsin?’’ memoQ'de normal olarak Export (diyalog) seçeneği ile dışa aktardığınız dosyanın Dejavu'da açılması gerekli çünkü xlf yaygın bir format. Bir sorun olacağını düşünmüyorum. Olur, da xlf dosyasını karşı taraf açamıyorsa, bu durumda iki yol önerebilirim: Birincisi memoQ'de export bilingual seçeneğindeki "Trados compatible bilingual doc" seçeneği ile dosyayı gönderirseniz Dejavu açabilir sanırım. İkincisi TM'yi tmx olarak dışarı aktarın ve karşı tarafa gönderip onun pre-translate ile dosyayı Dejavu'da çevirmesini isteyin” (MemoQ22-2018).

Sonuç olarak forumda yer alan serbest çevirmenlerin yorumlarında program ile ilgili olumlu ve olumsuz birçok görüşe yer verilmiştir. Programın birçok programın dosya formatı uzantısı ile çalışması hatta “trados” ve “transit“ dosyalarını dahi sorun olmadan çalıştırması çevirmenler tarafından beğeni görmüştür. Ayrıca programın diğer programlar ile aynı işlevsellikte çalışmasına rağmen fiyat olarak daha uygun olması, programı satın almadan önce 45 gün boyunca ücretsiz tüm özelliklerini kullanarak deneyimlemek ve bu tecrübeye göre satın alma olanağı tanınması dikkat çeken bir başka unsur olmuştur. Programda yer alan bir özellik ile yapılan yazım hatalarının anında denetlenebiliyor olması, MemoQ programının yeni çıkan versiyonunun birçok çeviri bürosu tarafından satın alınması ve bu program ile çalışmak istemesi programın yapılan yeniliklerle ve programın etkili olması ile dikkat çektiğini göstermektedir. MemoQ programı çevirmenler tarafından kullanımı kolay, kısa sürede öğrenilebilir program, Bilgisayar Destekli Çeviri Araçlarını yeni kullanmaya başlayanlar için ideal bir program olarak nitelendirilmiştir. Bazı çevirmenler kilitlenme çökme gibi sorunlardan bahsetse de bu tip şeylerin birçok programda zaman zaman gerçekleşen şeyler olduğunu MemoQ programında da gerçekleşme sıklığının diğerlerinden daha fazla olmadığını ifade etmişlerdir. MemoQ ile ilgili bir başka dikkat çeken yorum ise, Tradosun piyasada etkinliğinin birtakım sebeplerle azalacağını yerine yavaş yavaş MemoQ un geleceği olmuştur. Tradosun güncellemeler ile beklenen yenilikleri sağlayamaması fiyat politikasının doğru olmaması öte yandan MemoQ programının hem kullanım kolaylığı hem fiyat politikası hem de her güncelleme ile yenilikçi çözümler sunması bu yorumların yapılmasına sebep olmuştur. Son olarak çevirmenler, forumdaki yorumlarında geleceğe yönelik olarak, Bilgisayar destekli çevirinin ileride tam otomatik çeviriye dönebileceğini, programı kullananların bunu en iyi şekilde görebileceğini ifade etmişlerdir. Ayrıca çevirmenlik kavramı yerini düzeltmenliğe bırakacağını ifade eden yorumlarda vardır. Çünkü Bilgisayar destekli çeviri araçları kullanımı arttıkça kaynak

metinler, bürolar tarafından bilgisayar destekli çeviri araçları ile çevirttirilecek ve çevirmenlere sadece ‘‘post edit’’(düzeltme) yaptırılacaktır denilmiştir. Günümüzde bu yorum ve öngörülerin de büyük ölçüde gerçekleştiğini görmekteyiz.

4.1.9. Metatexis

Metatexis programı ile ilgili bir çevirmen forumda ‘‘Bilgisayardan ödü kopan çevirmenlerin dahi kolaylıkla anlayabileceği şekilde, Wordfast'ın daha az sorun çıkararı gibi sanki MetaTaxis dedi. Programın kolaylıkla öğrenilebilecek bir program olduğunu ifade etti (Metatexis1-2006).

Bir başka çevirmen tam aksi görüşte olarak program hakkında şu yorumlarda bulundu.

‘‘Metatexis'e gelince, bu programı kullanmayı başaranları cidden takdir ediyorum. Hemen hemen tüm CAT programlarını kullanmış biri olarak beni bu kadar hayal kırıklığına uğratan başka bir deneyim yaşamadığımı söylemem lazım. Bu programın her yeni versiyonu çıktığında tekrar indirip denedim ama her seferinde sorun çıktı, sürekli hata mesajlarıyla karşılaştım. Ne diyeyim, hiç sevmediğim Trados’ la çalışmak bile Metatexis'le kıyaslayınca keyifli bir iş gibi geliyor. Kullanabilenlere helal olsun’’(Metatexis2-2006).

Programlarda yer alan kaynak metin ve çeviri metnin programa olan yerleşimi ile ilgili bir forum kullanıcısı şöyle bir yorum yaptı.

’’Trados, Wordfast, MetaTaxis ve OmegaT'nin üstte kaynak altta hedef formatı özellikle uzun cümlelerde büyük bir sorundu. Eskiden sadece DejaVuX ve SDLX'te olan yan yana formatın daha iyi olduğunu en sonunda Trados Studio da kabul etti. Ne demişler geç olsun da güç olmasın’’ (Metatexis3-2010).

Programın ‘‘Word’’ ile çalışıp çalışması hakkında bir çevirmen deneyimini şöyle aktardı.‘‘ Metatexis4Word'de makrolarla çeviri yapmanın çağı geçti. WordFisher, WordFast, MetaTaxis gibi programlar büyük ve karmaşık Word dosyaları ile başa çıkamıyor. Trados WorkBench de aynı nedenle çağı geçen programlardan’’

Sonuç olarak yapılan yorum sayısından programın az kullanılmış ve az tercih edilmiş bir program olduğu görülmektedir.

Program hakkında yapılan yorumlarda ise bir çevirmen bilgisayar kullanmakta zorlananların bile kullanabileceği bir program olduğunu ifade etse de diğer yorumcular

kullanımının zor olduğunu, defalarca denemelerine rağmen kullanırken keyif alınmadığı ifade edilmiştir. Program kaynak metin ve hedef metni program içerisinde yan yana format şeklinde gösteremediğinden, ayrıca karmaşık makrolar içeren Word dosyalarını işleyemediğinden dolayı olumsuz görüş almış ve serbest çevirmenler tarafından tercih edilmemiştir hakkında çok sayıda yorum yapılmamıştır.

4.1.10. Nubuto

Yapılan aramalarda Proz.Com Türkiye Forumunda Nubuto programı ile ilgili herhangi bir kullanıcı yorumu görülmemiştir.

4.1.11. OmegaT

Serbest çevirmenler OmegaT hakkında farklı yorum ve görüşler paylaştı. Forumda serbest çevirmenlerden biri programı deneyimlemiş ve program hakkında “yardım dosyalarına kısaca göz gezdirip hemen kullanmaya başlayabileceğiniz kadar basit bir program” olduğunu söyledi. Ayrıca programın Word dosyalarını kolaylıkla çevirdiğinden bahsetti. “OmegaT gibi ücretsiz olan OpenOffice programını indirip, Word dosyalarını .sxw olarak kaydedip OmegaT ile çok kolay çevirebiliyorsunuz”.OmegaT’nin başka bir artısı ise programının “SDLX” programına dönüştürülmesidir. Serbest çevirmen bunun için” OmegaT'nin çeviri veri tabanını SDLX formatına dönüştürmek ise çok kolay ve dil seçimini yaptıktan sonra 2 dakikalık bir iş” dedi. Programın SDLX formatına dönüştürülmesi ve bunun çevirmenler için neden bu kadar önemli ve artı bir özellik olduğunu şu şekilde ifade etti (OmegaT1-2005).

“Bu dönüştürme işlemlerinin başarılı olmasının anlamı, biraz karışık bir süreç olmakla beraber, SDLX programını alana kadar OmegaT ile oluşturacağım çeviri (TM), ileride SDLX ile kullanabilecek olmamız. Hatta SDLX’ in diğer proje dosyaları da dönüştürebildiği takdirde SDLX kullanılmasını isteyen müşterilerin işlerini OmegaT ile yapabilecek olmamız” (OmegaT1-2005).

Başka bir forum kullanıcısı serbest çevirmen OmegaT’ nin glossary özelliğinden bahsetti ve çevirmene göre bu program için çok kullanışlı olmadığını yeterince iyi olmadığını söyledi. Bunu ifade ederken başka program ile kıyasladı “OmegaT'nin glossary özelliği henüz çok kullanışlı değil. Örneğin SDLX kullanırken Ctrl+F11 tuşuna

bastığınızda bir terim çiftini sözlüğe eklemeniz mümkün, oysa OmegaT'de bunu yapmak için glossary dosyasını açmanız gerekiyor” dedi (OmegaT2,2005).

Forum kullanıcısı bir serbest çevirmen OmegaT programı hakkında olumlu ve olumsuz gördüğü şeyleri paylaştı. Paylaşımında OmegaT’nin olumlu yönleri hakkında “Word üzerinde çalışmayan bağımsız bir program, ücretsiz üstelik öğrenmesi de çok kolay” dedi. Tek yapılması gerekenin “OpenOffice programını sitesinden indirip kurmak ve Microsoft Office dosyalarını OpenOffice formatına dönüştürerek OmegaT'de deneme sürüşü yapmak” diye ifade etti. Program Java ile yazılmış bir program olduğundan “sisteminizde Java Runtime Environment da kurulu olmalı” dedi. Ayrıca “CAT araçları hakkında fazla bilgisi olmayanlar için iyi bir başlangıç programı. Dosya formatlarını dönüştürmeyi başarabilirseniz fazla sorunla karşılaşmadan işinizi yapabilirsiniz” dedi.

Forum kullanıcısı serbest çevirmen programın olumsuz yönleri için ise şunları söyledi.

“Ne Türkiye’de ne de yurtdışında tercüme bürolarından bu programı kullanmanızı isteyen çıkacağını sanmıyorum. Bir diğer sorun da eski bir sistem olan TMX 1.1’i destekliyor olması. Yani Gelişmiş CAT araçları çeviri veri tabanlarını TMX 1.4 olarak yani metin + format bilgileri şeklinde tuttuğu için çeşitli editör programlarını kullanarak TMX 1.4 dosyalarını 1.1’e dönüştürmezseniz, gelişmiş CAT araçlarında kaydettiğiniz bilgileri OmegaT’de kullanamazsınız. Bir diğer sorun ise OmegaT segmentleri, yani çeviri bölümlerini, paragraf olarak işliyor. Gelişmiş CAT araçlarında ise cümle temelli segmentler kullanılıyor” (OmegaT3-2005).

Serbest çevirmen OmegaT programında karşılaştığı dosya formatı problemini kendi bulduğu teknik bir yöntemle çözdüğünü ifade etti ve forum kullanıcılarına anlattı.

“Diyelim elinizde SDLX Lite var ve .idt uzantılı dosyanız ve TM’niz yok OmegaT’de proje yaratın ve kaydedin. TM’yi buradan çıkarabilirsiniz. OmegaT tnx.level2 ile TM için SDLX’i kandırmanız teorik olarak mümkün, sonuca ulaşamamanız halinde xliiff ile deneyin. OmegaT’ de gruba önerim, dokümanı ve TM’yi "save as" komutuyla *.itd, *.xliiff, gibi seçeneklere sahip dönüştürme yeteneklerine kavuşturmak olacak” (OmegaT4-2007).

Forumda bir çevirmen edebi çevirilerde Trados programından ne kadar yararlanabiliriz diye sordu. Cevap olarak bir başka çevirmen ise “Yalnızca edebi metin çevirisinde kullanılacaksa ve MS Word kullanılması söz konusuysa daha ekonomik bir aracın

yeterli olacağını OpenOffice ile OmegaT nin yeterli olduğunu düşünüyorum” dedi (OmegaT5-2008).

Sıklıkla metin dosyaları ile çalışan serbest çevirmen OmegaT programını kullanırken metni önce .txt uzantılı hale çevirip sonra çevirmek, kelimelerin çok sık tekrarlandığı kendi yaptığı tarz çevirilerde çok zaman kaybına sebep olduğunu en pratiğinin yine “AUTOCAD” programı ile çalışmak olduğunu ifade etti (OmegaT6-2009).

Forumda bir serbest çevirmen “Trados türü ücretsiz bir program var mıdır, en iyisi hangisidir ve nasıl kullanılır?” diye soru sordu buna cevap olarak başka bir çevirmen “OmegaT programını indirebilirsiniz onda serial kod falan olayı olmadığı için direkt ücretsiz kurabilirsiniz” dedi. Programla ilgili materyalleri sitelerinden veya forumun videolar bölümünden elde edebileceğini bu iki programla cambazlık yaparak Tradosun istendiği işlere hemen hemen %100 yanıt verebileceğini üstelik ücretsiz olduğunu ifade etti (OmegaT7-2009).

Forumda OmegaT hakkında bir serbest çevirmen “OmegaT MS Office dokümanlarını direkt açamaz, bunları OpenOffice ile açıp dönüştürmeniz, OmegaT ile çevirdikten sonra orijinal formata geri dönüştürmeniz gerekir” dedi. Bu şekilde yapıldığında da mutlaka metin dizilimi veya bazı satır veya paragraflarda çeviri hatalarının eksikliklerinin olabileceğini söyledi (OmegaT8,2009).

Forumda bir çevirmen bazı arkadaşlarının CAT programı seçiminde müşterilerin tercihinin önemli olduğunu söylediğini ama buna katılmadığını ifade etti. Bunun üzerine şu açıklamayı yaptı. “Müşteri size Trados TagEditor .ttx dosyaları gönderiyor diye Trados, .txml dosyaları gönderiyor diye WordFast Pro almak zorunda değilsiniz. Kullandığınız programı iyi bildiğiniz takdirde ücretsiz OmegaT ile bile bunları yapmanız mümkün” (OmegaT9-2009).

Forum kullanıcısı serbest çevirmen “OmegaT’nin üstte kaynak altta hedef formatı özellikle uzun cümlelerde büyük bir sorun oluyordu. Eskiden sadece Dejavu ve SDLX’te olan yan yana formatın daha iyi olduğunu en sonunda Trados’ta kabul etti ve programa yan yana format özelliğini ekledi” dedi. OmegaT de yer alan üstte kaynak altta hedef formatının uzun cümlelerde sorun olduğunu program için olumsuz bir özellik olduğunu ve geliştirilmesi gerektiğini yan yana formatla daha iyi olacağını ifade etti (OmegaT10-2010).

Genel olarak bilgisayar destekli çeviri araçları ile ilgili kullanıcılar ücretli olmaları masrafın fazla olması gibi sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Forumda bir çevirmen OmegaT'nin ve birçok programın ücretsiz olduğunu bazı programların süre olarak ücretsiz olmadığını ama segment sınırının yani paragraf, sayfa gibi kısıtlamalarının olduğunu ama OmegaT'nin böyle bir kısıtlaması da olmadığını ifade etti (OmegaT11-2010).

Bir başka çevirmen 2012 yılında Trados programının çok müşteri kaybettiğini kaybetmeye de devam ettiğini elinde olan Trados programını tekrar ücret ödeyerek lisansını yükseltmek yerine daha az maliyetli başka bir program almayı düşündüğünü veya ücretsiz programlardan kesinlikle düşünmeden şüphe etmeden alınabilecek programlardan biri olan OmegaT'yi almayı düşündüğünü söyledi. Forum kullanıcılarına ve serbest çevirmenlere de önerdi (OmegaT12-2012).

Forum kullanıcısı serbest çevirmen bilgisayar destekli çeviri araçları arasında genelde Fluency programını kullandığını verimlilik açısından çok memnun olduğunu, ihtiyacı olan her şeyi pencereleri bölüp ekrana sığdırdığını söyledi. Ancak iş düzenlemesi bol dosyaları gelince yani içeriğinde bol başlık veya format olan dosyalara gelince OmegaT kullandığını söyledi ayrıca Cafetran programından da memnun olduğunu omegaT'nin daha gelişmiş bir versiyonu gibi olduğunu iskeletini OmegaT'ye benzettiğini söyledi (OmegaT13-2013).

Serbest çevirmen 2013 yılında paylaştığı bir gönderide program tercihlerinin çevirinin dosya türüne göre değişebileceğini ayrıca çeviride belgenin formatıyla ilgili bir titizlik gerektiğinde OmegaT programını kullanmadığını fakat basit, geleneksel metinlerde OmegaT programını kullandığını ve tercihleri arasında en üst sıraya çıktığını ifade etti (OmegaT14-2013).

Forum kullanıcısı serbest çevirmen Java temelli programların hangi işletim sistemlerinde çalışacağı, Java temelli programların nasıl bir dezavantaja sahip olduğu ile ilgili şunları söyledi.

“Çevirmen olarak Linux ve Mac kullanmaya karşı değilim ama dosyalar müşterinin bilgisayarında açılır mı korkusunu her işte yaşamak istemem. Ayrıca Linux ve Mac'te doğrudan çalışan CAT programları sadece Java temelli olanlar. Cafetran, Wordfast Pro, OmegaT, Swordfish programlarının ara yüzleri, kişisel bir yorum

olacak ama bence çok çirkin. Java temelli programlar için çok güçlü bir bilgisayar gerekmesi de diğer bir dezavantaj” (OmegaT15-2013).

Çevirmenler programların artısı eksisi hakkında yorum yaptığı gibi çeviri formatına göre program konusu hakkında da birçok yorumlar yaptılar. Forum kullanıcısı serbest çevirmen bunla ilgili “Tag'leri bol bir dosyada Cafetran kullanırsanız TM'de uyum olsa bile her benzer segmenti yeniden elden geçirmek zorunda kalırsınız. Onun için uygun olan Fluency, Trados, Heartsome, MemoQ veya Across” programları olduğunu söyledi. Fakat içerisinde bol resim ve grafik olan bir dosya açılacaksa zararlı o tür dosyalarda da Cafetran veya OmegaT programının sadeleştirme açısından daha iyi olacağını söyledi. Böylelikle Çeviri içeriğine ve formatına göre kullanmamız gereken programın değişebilmesi gerektiğini yoksa çevirinin yine de yapılabileceğini ama çeviriden ziyade metin düzenlemesi ile vakit geçireceğimiz yorumunda bulundu (OmegaT16-2013).

Forum kullanıcısı serbest çevirmenlerden biri kendisinin program kullanma becerisinin az olduğunu, programları iyi kullanabilen meslektaşlarına gıpta ettiğini ama öğrenmek için gerekli enerji ve isteği bir türlü bulamadığını söyledi. Diğer çevirmenlerden neden böyle olduğu konusunda fikri olan ya da kendisiyle aynı durumda olan bir meslektaşım var mı diye sordu. Bilgisayar destekli çeviri araçları araçlarını iyi kullanan ve kullanma becerisine sahip bir serbest çevirmen meslektaşı şu tavsiyede bulundu

“Çevirmenler sözel beyne sahip insanlardır. Bilişim sektöründeki yönergeler ise sayısal beyne sahip bir kitleyi temel alarak anlatılır. Bu kullanma kılavuzları, yardım menüleri vs. hep tekniktir. Bunu aşmak için teknik dille anlatılanları sözelleştirmelisiniz. Herhangi bir programı almalısınız mesela OmegaT ve onun yaptıklarını tamamen sözel bir dille kendinize anlatmalısınız”(OmegaT17-2013).

Forum kullanıcısı serbest çevirmen hiçbir zaman çeviri programını kullanmadığını pek de gerek hissetmediğini ancak forumdan okuyarak aldığı izlenimlerle de bu tarz programların çevirmen dostu olmadığı kanaatine vardığını ifade etti. Ayrıca “Büyük konuşmak istemiyorum. Ben kendi kısıtlı bütçemden para ayırıp bu programları asla satın almam. Sadece çalıştığım bir firma bana böyle bir programı ücretsiz verirse ancak o zaman kullanmayı düşünebilirim” dedi. Buna cevap olarak bir başka çevirmen ise şunları söyledi.

“CAT programlarına bakışınız negatif. Bu yanlış. Ben sektördeki CAT araçlarının çoğunun lisansına sahibim. Ancak lisansa sahip olmasanız bile deneme sürümleri, kısıtlı sürümler, temel sürümler gibi seçeneklerle hemen hemen hepsini kullanabilirsiniz. OmegaT ve Cafetran önerebilirim ikisi de ücretsizdir” (OmegaT18-2016).

Forum kullanıcısı serbest çevirmen forumda yer alan öğrencilere ve çeviri programlarına yeni başlayanlara ücretsiz bir program olan OmegaT ile başlamalarını önerdi. Ayrıca “Ücretsiz olması kötü ya da eksik olduğu anlamına gelmiyor. CAT programlarının ortak yönlerini öğrenmek için OmegaT ile başlayın bence. İleride zaten gerek duyarsanız diğer programları da test eder, öğrenirsiniz” dedi (OmegaT19-2016).

OmegaT programını kullanan bir yorumcu kişisel özellikleri program kullanımında etkili olduğunu iddia etti. İnsanların analitik ve sözel zekâ olarak ikiye ayrıldığını sözel zekâyâ sahip olan çevirmenlerin programı kullanırken zorlanacağını fakat gördüklerini parçalarına ayırabilen, detayları seven, analitik zekâyâ sahip olanların bu programı daha kolay kullanacağını söyledi (OmegaT20-2016).

2016 yılında yaptığı yorumla OmegaT yi kendini güncellemeyen, diğer programlara ayak uyduramayan, kullanılması zor bir program olarak niteleyen serbest çevirmen, program ile ilgili şu eleştirilerde bulundu.

“Sektörde en zoru OmegaT diyebiliriz. Çünkü OmegaT ile anlamdan bilmeden bir şey yapamazsınız. Ama Trados, Across, MemoQ öyle değil. Bunları anlamasanız bile, sadece %10 bilseniz bile yine de onlarla bir şeyler yapabilirsiniz. OmegaT'yi anlamadan bir projeyi tamamlayamazsınız. OmegaT sizi teknik anlamda donanımlı yapar. Ama fazla haşır neşir olursanız ana akım Yerelleştirme ve Çeviri kültüründen koparsınız. Trados ve diğer CAT araçlarının dünyası da evrim geçiriyor. OmegaT ile takılıp durursanız bu dünyadan uzak kalırsınız” (OmegaT21-2016).

Forumda bir kullanıcı indirip kullandığı OmegaT programı formatı dışında müşteriden bir çeviri gelirse ve bu çeviri Trados formatında olursa ben bu çeviriye alamam gibi bir duruma mı düşeriz diye soru sordu. Bu soru forumda sıklıkla karşılaşılan sorulardan biridir. Buna cevap olarak başka bir çevirmen her çeviri için ayrı program olmayacağını birbirini destekleyen çevrilebilen formatlar olduğu sürece istediğiniz programı kullanabileceğini ifade etti ve yöntemini şu şekilde açıkladı.

“Size gelen dosya bir Word belgesi, Siz bu Word belgesiyle Trados’ ta bir proje oluşturdunuz, Tradosun alışma dosyası SDLXLIFF yani sizin Word belgesi Trados tarafından parçalandı ve içindekiler çevrilmesi için çekilip alındı. Sizin OmegaT’ de çalışmanız gerekiyor. SDLXLIFF dosyasını OmegaT içinde açıyorsunuz ve eviriyorsunuz” (OmegaT22-2016).

Bilgisayar destekli eviri araçları araçları çeviriyi her ne kadar kolaylaştırsa da kişisel özellik olarak çevirmenlerde bir takım olumsuzluklar da getirmektedir. Hem bu olumsuzluğun ne olduğunu hem de bu olumsuzlukları minimize etmek için serbest çevirmen forumda bazı yorumlarda bulundu. Bu yorumda OmegaT programını önerdi. Java temelli ve Linux ile çalışıyor olması bu görüşte bir avantaj olarak nitelendirildi.

“eviri sektörünün bir yan etkisi de kolaylaştırdıka işinizi beyninizi kreltirsiniz. Cep telefonları çıkmadan insanlar en az 50 yakının arkadaşının telefonunu ezbere biliyordu şimdi kendi numaralarından başka numarayı bilmiyor. Beyninizi aktif tutmanız için en karmaşıklarını kullanın bu CAT Tool'ların. Trados'u oneririm. Kendin pişir kendin ye dünyası olan Linux dünyasında da bir ayağınız olması için OmegaT oneririm” (OmegaT23-2016).

Sonuç olarak Omega kısa bir sürede yardım bölümünden forumdaki videolardan kılavuzundan öğrenilebilecek ücretsiz bir programdır. Farklı metin programlarındaki) dosyaları OmegaT ye kaydedilip kolaylıkla çevrilebilir. Trados’a ait eviri metinlerini ve dosya uzantılarını dönüştürüp kaydedip OmegaT de çalıştırmak mümkündür. Glossary(sözlük) kısmı bazı çevirmenlere göre yeterli olsa da bazı çevirmenlere göre yeterince iyi değildir. OmegaT Java temelli bir programdır. Bu zelliği Linux ve MAC kullananlar için iyi olsa da her programla uyumlu olmaması bir dezavantaj olmuştur. Ayrıca OmegaT nin ilk yılları olan 2006-2010 yılları arasında yapılan yorumda ne Türkiye’de ne de yurt dışında tercüme bürolarının bu programı tercih etmemesi program için olumsuz görülmüştür. Bilgisayar destekli eviri araçları araçları ile ilgili fazla bilgisi ve deneyimi olmayanların deneyebilecekleri ve çok şey öğrenebilecekleri bir programdır. PowerPoint dosyalarını html uzantılı dosyaları görsel ve fotoğraf içeren çevirileri çevirebilmesi ayrıca basit ve geleneksel yapı ve ara yüzle bunu yapabilmesi kullanıcılar tarafından takdir edilmiştir. Piyasada en fazla bilinen bürolarca en fazla tercih edilen program olan Trados ile uyumlu çalışması, yani birbirleri arasında dosya uzantılarının dönüştürülmesi OmegaT’ ye Trados karşısında bir avantaj sağlamıştır.

Fakat Trados'a ve diğer programlara göre eksik yanları da mevcuttur. Kaynak ve hedef metnin alt alta değil yan yana formatta olması uzun cümlelerde zorluğa sebep olmaktadır. Sözel zekâya sahip çevirmenlerin OmegaT programını kullanırken zorluk yaşayabileceği ve zor öğrenebileceği yapılan yorumlardan anlaşılmıştır. Bilgisayar destekli çeviri araçlarının ilk yıllarında çeviri programlarına çevirmenler karşı çıksa dahi olumsuz argümanların yıllar geçtikçe azalması, geliştirilen programların çevirmen ve müşteri odaklı olması ve çevirmenlerin daha bilinçli hale gelmesi çeviri bürolarının daha kısa zamanda daha fazla çeviri istemesi ile çeviri araçlarına müşterilerin ve çevirmenlerin ilgisi büyük oranda artmıştır. Her ne kadar yapılan yorumları genellemeye çalışsak da programlar kişiye özeldir yani bir çevirmen programı kolay bulsa dahi diğer bir çevirmen çok zor olarak nitelendirmektedir. Bunun sebebi kişisel özellik ve kişisel yatkınlıktır. Bir program bir şeyi iyi yapsa dahi bir başka şeyi kötü yapabilir. Bir programın her şeyi iyi yapması beklenemez. Ayrıca çeviri programlarının olumlu yönleri olduğu gibi her olumlu yönde getirdiği bazı olumsuzluklar da mevcuttur. Yapılan eleştirilerde çevirmenleri köreltmesi, tembelleştirmesi, beynimizi pasif hale getirmesi, yerelleştirme ve çeviri kültüründen koparması açısından olumsuz görülmüştür.

4.1.12. OpenTM2

Yapılan aramalarda Proz.Com Türkiye Forumunda OpenTM2 programı ile ilgili herhangi bir kullanıcı yorumu görülmemiştir.

4.1.13. Smartcat

Yapılan aramalarda Proz.Com Türkiye Forumunda Smartcat programı ile ilgili 4 iletiye bulunmuş fakat bu mesajlarda bilgilendirici herhangi bir ifade görülmemiştir.

4.1.14. Trados

Trados programı forumda adından en fazla bahsedilen bilgisayar destekli çeviri aracıdır. Forumda adı toplamda 630 yerde geçmiş bunların 105'i başlık 525'i mesaj paylaşımı olarak gerçekleşmiştir. Trados çok fazla kullanılan bir program olduğu için tekrar eden birçok mesaj yer almıştır. Trados ile ilgili bilgi vermeyen ama program adlarından bahsederken dahi mesajlarda hep Trados olmuştur. Bu sebeple sayı bu denli yüksek

çıkılmaktadır. Müşterilerin ve çevirmenlerin Trados programı ile hakkında sordukları ilgili mesajları bulmak için daha çok konu başlıklarında Trados geçen iletilere odaklanıldı böylelikle programla ilgili birebir sorulan sorular ve verilen cevaplar saptanmaya çalışıldı. Bunun sonucunda 105 başlıktan 35 adeti seçildi ve alıntılandı. Burada program hakkında sorular sorular ve cevaplar kronolojik olarak verildi.

Forum kullanıcısı serbest çevirmen 2002 yılında çevirmenlere “Trados iyi hoş, ama onun haricinde aynı işi aynı başarıyla görebilecek rakip yazılımlar var mı?” diye sordu. Başka bir meslektaşı Trados’u henüz kullanmadığını fakat diğer programların daha kullanıcı dostu olduğunu, genel olarak programları öğrenmenin fazla vakit aldığını, başka programları kullanıp Trados formatına çevirme imkânı varsa Trados’u kullanma zorunluluğunun kalmayacağını ifade etti. Ayrıca program tercihiinde önemli olanın mümkün olduğunca az parayı verip en fazla verim elde etmek olduğunu söyledi (Trados1-2002).

Programların ilk yıllarında program tercihlerinden ziyade çevirmenlerde bilgisayar destekli çeviri araçlarının ne olduğuna dair tam net bilgi yoktu. Bir serbest çevirmen BDÇ araçları ile Makine Çeviri Araçlarının farkını açıkladı.

”Trados, Wordfast gibi CAT tools farklı şey, Web Translator gibi doğrudan çeviri yapan programlar farklı şey. CAT tools’ da çeviri ve TM’yi siz oluşturuyorsunuz, sonucunu siz belirliyorsunuz yani. Tekrarı çok olan metinlerde oldukça işe yarıyor. Oysa Web translator'a metni veriyorsunuz ve direk çeviri metni çıkıyor karşınıza” (Trados2-2003).

Bir başka çevirmen yine sorulan sorular üzerine BDÇ araçları ile Makine Çevirisi farkını, faydalı olup olmadığı konusundaki fikrini açıkladı.

“CAT tool hafızası boş bir programdır, siz çevirdikçe, çevrilmiş metin çiftlerini alignment (hizalama) yoluyla TM haline getirdikçe, müşteriden gelen hazır TM'leri programa ekledikçe ya da hazır glossaryleri (sözlük) (Trados için) Multiterm'e aktardıkça dolar ve gelişir. Özellikle teknik ve hukuki metinlerin çevirisinde bu tip programların yararlı olduğunu savunuyorum ve kullanıyorum” (Trados3-2003).

Trados, Word ile etkileşim içerisinde çalıştığından bazı sorunlara yol açtı. Çevirmen forumda, bu sorunun Trados’un Word’daki yazı ve paragraf sitillerine müdahale etmesinden kaynaklandığını ve nasıl bir probleme sebep olduğunu açıkladı.

“Paragraf stilleri tanımlanırken, paragrafın kapanışında bir sonraki paragraf için de tanım veriliyor ("Modify for following paragraph"). Eğer bu "following" paragrafın dili Türkçe dışında bir dil şeklinde tanımlanmış ise, Trados segmanını kapattığınız zaman Türkçe karakterler sorun yaratacaktır”

Bu problemi başka bir kullanıcı “Ben bu sorunu genellikle uğraşmadan, basit bir yolla çözüyorum. Dokümanda kullanılmayan tüm stilleri siliyorum. Böylece sorun giderilmiş oluyor.” diyerek açıkladı (Trados4-2005).

Serbest çevirmen forumda, BDÇ araçlarını kullanırken en büyük sorunun yıllar içinde oluşturulan çeviri veri tabanlarını benzer bir başka programda kullanamamak olarak açıkladı. Trados veri tabanını SDLX ve Dejavu programında denediğini fakat zor bir dönüştürme işlemi gerektirdiğini her zaman da başarılı olmadığını söyledi. Kullanıcılar programları kullanmakta, formatları birbirine dönüştürmekte bu yıllarda çok tecrübeli değillerdi. Programlar geliştikçe çevirmenlerde tecrübe sağladıkça birçok program birbiri ile uyum halinde çalışmaya başladı (Trados5-2005).

Forum kullanıcısı serbest çevirmen yine 2005 yılında yaptığı yorumda Trados’ un tek veya en iyi bilgisayar destekli çeviri aracı olduğuna dair görüşlerin yanlış olduğunu söyledi. Windows üzerinde çalışan benzer programlar olduğunu fakat Trados da olsa Metatexis, Wordfast gibi başka programlar da olsa Word üzerinde açıldıkları için sorunlar oluşabileceğini ifade etti. Bu sebeple bu durumu şu şekilde açıkladı. “Genel olarak CAT araçları ikiye ayrılır: Word üzerinde çalışanlar (Word'e bağımlı olanlar) bir de bağımsız bir program (stand alone) olarak çalışanlar” (Trados6-2005).

Forum kullanıcısı çevirmen “CAT programınız kutucuklar içerisine takılmıyor. Takılsa da temizlerken düzeni altüst ediyor. Bu tür sorunları aza indirmenin yolu, program tercihi, hakkında tecrübelerinizi paylaşabilir misiniz?” diye soru sordu.

Bir başka kullanıcı soruya çözüm önerisi getirdi ve şunları söyledi.

”Trados workbench'de tools > analyse altında dosyayı seçiyorsunuz, Analizi yaptıktan sonra export unknown segments kısmında değeri 99 olarak gösterip bunları word dosyası olarak kaydediyorsunuz. Bu yeni Word dosyasını çevirip veri tabanına attıktan sonra tek yapmanız gereken orijinal dosyayı açıp “translate to fuzzy” yapmak ben bu “translate to fuzzy” komutunu kullanmıyorum, yanlış

bilmiyorsam TM'deki yüzde 100 çevirileri otomatik olarak metne aktarıyor”
(Trados7-2007).

Forumda bir kullanıcı “Office 2007'de Trados çalıştırmayı deneyen var mı? "end of paragraph not found" hatası veriyor ve cümleyi açmıyor. Word ve template'ler otomatik gelmiyor, her seferinde saklandıkları yerden bulmanız gerekiyor” dedi ve Trados'ta yaşadığı sorunu çevirmen meslektaşlarına sordu. Başka bir serbest çevirmen ise yaşadığı sorunu Trados programının güncel versiyonunu indirmesi ile çözüleceğini fakat bunun da 100 dolar gibi bir ücreti olacağını söyledi (Trados8-2007).

Forum kullanıcı serbest çevirmen Tradosta birçok kişinin aynı problemi yaşadığını tahmin ettiği bir problemi anlattı. Çevirmen "İ" "ı" veya "ğ" gibi Türkçe karakterlerin programda segmenti kapattıktan sonra kare gibi görüldüğünü ifade etti ve çevirmen meslektaşlarına bu durumu nasıl çözebileceğini sordu. Başka bir forum kullanıcısı ise “Workbench'te File menüsünden Setup'ı seçip, orada Fonts sekmesinden Türkçe fontları "default" olarak ayarlamayı deneyin” dedi (Trados9-2007).

Serbest çevirmen forumda Trados' un nasıl bir program olduğunu gerçekten kullanmaya ve öğrenmeye değer olup olmadığını sordu. Trados programını kullanan tecrübeli bir çevirmen soruya karşılık olarak şunları söyledi.

“İnternet ortamlarını, dolayısıyla temel olarak bilgisayarı kullanan günümüz çevirmeninin mutlaka kullanması gerektiğine inandığım araçlar bunlar. Bildiğiniz ve kullanabildiğiniz takdirde hem işlerinizi oldukça tutarlı hale getirebildiğiniz, tekrarlardan kurtulduğunuz, terim tutarlılığını sağlamada büyük yararını gördüğünüz, hem de müşteri potansiyelinizi güçlendirdiğiniz araçlardan biridir. Çevirilerimi zorunlu kılmasa da Trados' tan yararlanarak yapıyorum ve bellek oluştuyorum. Saatlerinizi harcayarak ortaya koyduğunuz bir metnin benzerleri veya aynısı geldiğinde yeni çeviriyi öncekinden çok daha kısa sürede elde etmenin, bazen saatler kazanmanın keyfini çeviriyle boğuşan herkes bilir” (Trados10-2007).

Bu cevapla programın profesyonel olarak çeviri yapan birisinin mutlaka kullanması gerektiği bir program olduğunu ifade etti. Çünkü yapılan çeviriler belleğe alındıkça bir sonraki çeviride daha hızlı ve pratik çeviri yapılabileceğini programın kesinlikle faydalı bir şey olduğunu söyledi (Trados10-2007).

Yakın bir zamanda Trados programını satın aldığını başka işleri olduğu için bir müddet ilgilenemediğini söyleyen bir serbest çevirmen programda karşılaştığı sorunu ardından bulduğu çözümü forum başlığında şu şekilde anlattı.

“Bende Openoffice 2.0.3 var ve bunda kendine has doc uzantılı dosyalar var. Tutorialı uyguladığınız zaman aynı sonuçlar oluşmuyor. Yani. doc uzantılı dosyaları açamıyorsunuz nasıl çözebilirim bu durumu? Birçok kişinin aklına gelmeyecek kadar basit ve bir o kadar da dâhiyane olan, Openoffice doc belgesini. rtf olarak kaydedip sonra Trados'tan açma fikri işe yarıyor” (Trados11-2007).

Yurtdışındaki bir müşteri firmasının çeviri dosyalarını kendisine Excel formatında ve hücrelere parçalanmış şekilde gönderdiğini söyleyen bir çevirmen meslektaşlarına “Excel dosyaları üzerinde Tradosla pek fazla çalışmadığımdan nasıl uygulanacağı konusunda sizlerden detaylı bilgi istiyorum.” diye sordu.

Buna karşın başka bir forum kullanıcısı şu cevabı verdi.

“Normalde bu dosyaları müşterinizin hazırlaması gerekirdi ama tembellik edip işi size bırakmış. Öncelikle dosyanın bir kopyasını alın sonra yeni bir TM oluşturun, dosyayı TagEditor ile çevirdikten sonra temizleyin. Temizlenmiş dosyadaki çevirileri kopyasını aldığınız dosyada ikinci sütuna yapıştırın. Zannedirim müşteriniz hem TM’yi hem de bu çift sütunlu Excel dosyasını isteyecektir. Umarım Excel dosyasında formüller, makrolar, metin kutuları, grafikler filan yoktur. Aksi takdirde bir sürü sorun çıkar” (Trados12-2007).

Serbest çevirmen forumdaki mesajında “Trados programında bir cümleden diğer cümleye geçmek için alt (+) tuşlarına aynı anda basıyoruz ama başka yolu var mıdır?” diye sordu. Çünkü dizüstü bilgisayarında normal masaüstü bilgisayarların klavyesindeki gibi (+) tuşu olmadığını ifade etti. Başka bir kullanıcı da (+) tuşuna basmadan alternatif olarak “Alt+Ctrl+N” kombinasyonu ile diğer cümleye geçebileceğini söyledi (Trados13-2007).

Forumda bir serbest çevirmen kullandığı ve memnun olduğu program kombinini yaptığı güncelleme ile kaybettiğini ve pişman olduğunu ifade etti çevirmen meslektaşlarına hem para harcayacak hem memnun oldukları sistemi kaybedebilecekleri için güncelleme yaparken emin olmadan yapmamalarını tavsiye etti.

“Reklamlara aldanıp, memnun olduğum XP+Office2003+Trados2006 kombinasyonunu bırakıp topluca programları güncelledim olayına girdim. Ama şimdi tekrar eski sistemi kullanmaya başladım. Harcadığımız para da boşa gitti. Trados 2007, Word 2007’de çok yavaş çalışıyor, bir segmentten diğerine geçiş 5-6 saniye sürüyor, upgrade yapacaklar iki kere düşünsün” (Trados14-2007).

Forumda bir serbest çevirmen birçok meslektaşının da yaşadığını düşündüğü problemini şu şekilde ifade etti.

“Excel formatında aldığınız çeviriyi Trados’ ta yapmanız gerektiği zaman tercümede belgenin yapısı itibarıyla cümleler parçalanarak alt alta yazılmış olur. Bu durumda Trados otomatik olarak sadece ilkini alır bu durumda ya TM'mizi hatalı tercüme girerek bozmamız gerekir veya tercümeyi Trados olmadan yapmamız gerekir. Bu sorun sadece Excel belgelerinde değil diğer belge türlerinde de ara sıra karşımıza çıkar. Öneriniz var mıdır?”

Başka bir çevirmen bu problemi “Ben Excel'i her zaman Word'e kopyalayıp öyle çeviriyorum, çok daha rahat oluyor” dedi. Çözümü en kolay bu şekilde çözebileceğini söyledi (Trados15-2007).

Forum kullanıcısı serbest çevirmen karşılaştığı bir problem hakkında bir soru sordu.

“Çevirisi biten dosyayı clean-up yapmak istediğimde "sunucu istisna attı" şeklinde bir error mesajı veriyor ve dosyayı temizlemiyor. Sorunun stiller ile ilgili olduğunu görüyorum. Zira dosyanın biçimini temizlediğimde sorun ortadan kalkıyor, ama bu da daha sonra biçimleme açısından ekstra bir külfet getiriyor. Başka bir önerisi olan var mı?”

Başka bir çevirmen bu sorunu çözmek için teknik bir çözüm önerisi verdi.

“Hata kodu 80001 ise, çözüm şu:

1. Export TM to a TXT file.
2. Open TXT file in Notepad and delete entire "RTF Preamble" section leaving only opening tag and closing tag in place.
3. Save TXT file.
4. Create new TM for the same language pair.
5. Import modified TXT file to new TM.

6. Use new TM in interactive translation” (Trados16-2007).

Forum kullanıcısı çeviri belleğinde karşılaştığı sorunu forum başlığındaki başlıkta sordu bir başka çevirmen ise program içinden yapacağı ayarla bu problemi çözebileceğini anlattı.

“Birbirinin çok benzeri dosyalar üzerinde Tradosla çalışıyorum. Ama TM %100 eşleşmeleri bile vermiyor. Ama kaynak cümleyi seçip alt + yukarı tuşuna bastığımda concordance'tan aynen çıkıyor sarı işaretli olarak. Oradan kopyala yapıştır yapmaktan yoruldu. Sanırım sebebi Word dosyasındaki kimi biçimlendirme farkları(font boyutu, sıkışıklık vb.) Bu biçimlendirme farklarını görmemesini sağlayabilir miyim? Trados’ ta Translation memory options - Penalties - formatting differences penalties alanındaki %2-4 arası bir orana getirirseniz bu durumdan kurtulabilirsiniz sanırım” (Trados17-2007).

Serbest çevirmen forumda Tradosla ilgili merak ettiklerini sıralayarak sordu ve bunun üzerine programda tecrübeli bir çevirmen her soruya açıklayıcı cevaplar verdi. İlk olarak forum kullanıcısı çevirmen Trados’un edebi çevirilerde ne kadar yararlı olabileceğini sordu. Bunun üzerine “CAT programları esas olarak tekrar oranının yüksek olduğu teknik çevirilerde kullanılır. Bu bakımdan edebi çevirilerde Trados veya başka bir CAT programı kullanımının günlük çeviri kapasitesini düşüreceğini düşünüyorum” cevabı verildi.

İkinci soruda “Trados un çevirmenler için herhangi bir handikapı veya olumsuz bir yönü var mı sizce?” diye soruldu. Bunun üzerine tecrübeli serbest çevirmen Trados’ la ilgili özet bir eleştiri niteliğinde bir yorum paylaştı.

“Maalesef var. Özellikle Trados'un. Öncelikli Trados çok sorunlu bir program, nerde hata vereceği belli olmuyor. Çeviriyi bitirdikten sonra dosyayı orijinal formatına geri döndürmek bazen olanaksız olabiliyor. Bir diğer sorun ise Trados genellikle çevirmenlerin kendi istekleriyle aldığı bir program değil, daha çok çeviri bürolarının dayatmasıyla alıyorlar. Bu dayatmanın nedeni ise tekrar oranlarında talep edilen indirim oranı. Trados standartları kendi başına koymaya çalışıyor ve tekrarlardaki indirim oranı hiç de adil değil. Trados’ la ilgili bir diğer sorun program güncellemelerinin ücretli olması ve programın önceki versiyonlarıyla geriye dönük olarak uyumlu olmaması. Yani, Trados’ un son versiyonunda hazırlanmış bir dosyayı bir önceki versiyonla açamayabilirsiniz. Trados’ un

başarısı bir yazılım başarısı değil, pazarlama başarısıdır. Okullarda öğretilmesi gereken Trados'un nasıl kullanılacağı değil TMX'in ne olduğu, farklı CAT programları ile oluşturulan çeviri belleklerinin ne şekilde dönüştürülebileceği, paylaşılacağıdır” (Trados18-2008).

Bir forum başlığında forum kullanıcısı serbest çevirmen Trados ile kullandığı çeviri metin türlerini tek tek sıraladı.

- “1) Kendi içinde tekrarı ya da birbirine benzer segmentleri çok, büyük hacimli işlerde (Örneğin kullanım kılavuzları, web siteleri)
- 2) İşin hacmi büyük, yani kelime sayısı yüksek olmasa da, devam arz edecek, ilerleyen günlerde ya da aylarda benzer dosyaların çevrilmesi gerekebilecek işlerde (Örneğin aylık bültenler, sirkülerler, raporlar, resmi evraklar, dilekçeler, sözleşmeler)
- 3) Dosya türünün farklılığından dolayı Trados kullanarak çevirmenin daha kolay olacağı işlerde (Örneğin RC gibi programlama dosyaları)” (Trados19-2008).

Trados aracını kullanan bir çevirmen program için şu yorumda bulundu. “Bence tek olumsuz yönü fiyatının yüksek olması. An itibariyle peşin 919 YTL. Fakat çeviri bölümünde okuyan öğrenci ve öğretmenler için 399 YTL'ye freelance sürümünden hiçbir farkı olmayan akademik sürümünün çıkması güzel bir gelişme. Bence mütercim-tercümanlık öğrencileri için kaçırılmaması gereken bir fırsat” (Trados19-2008).

Forum kullanıcısı serbest çevirmen bilgisayarına Trados programını ve Office 2007’yi kurduğunu ama Trados'a özgü simgelerin (open, close, next, fuzzy vs.) Word'de gözükmediğini söyledi ve meslektaşlarına bununla ilgili çözüm önerilerini sordu. Bunun üzerine bir forum kullanıcısı şu açıklamaları yaptı.

“Trados kurulurken araç çubuğunun olduğu kendi şablonunu Word programına şablon olarak kendini ekler ama sanırım bu aşamada bir sorun olmuş. Bu durumda Trados şablonunu kendiniz elle ekleyebilirsiniz. Bunun çözümü ise Word programının Araçlar Şablonlar ve Eklentiler menüsü yardımıyla eklemektir ama kimi zaman bu yöntemle yapıldığında Word her çalıştığında yeniden aynı işlemi yapmak gerekebiliyor” (Trados-20-2008).

Forumda 2009 yılında bir serbest çevirmen, çevirmenlerin daha fazla iş alabilmesi için hangi programları kullanabilmesi gerekir diye soru yöneltti. Başka bir serbest çevirmen

de “Pahalı olmasına, sık sık göçmesine ve teknik yardım konusunda insanı çaresiz bırakmasına rağmen Trados diyorum çünkü tıpkı Windows gibi standart haline gelmiş bir CAT programı” dedi. Trados’un Windows gibi yaygınlığını ve biliniyor olmasını tercih sebebi olarak gördü. Ayrıca “crack” olanlarından uzak durulmasını ve öğrencilerin indirimle daha uygun fiyata alabileceklerini, uzun vadede de Trados sertifikasyonu almaları gerektiğini söyledi (Trados21-2009).

Forum kullanıcısı bir serbest çevirmen pdf 'den Word'e dönüştüren programlardaki tutarsızlıklardan dolayı bazı kelimelerin parçalanmış olarak görüldüğünü bu yüzden kaynak kısmındaki bu yanlışlıkları Trados'ta çalışırken düzeltebiliyor muyuz diye soru sordu. Ayrıca pdf'den Word'e hatasız dönüştürme yöntemi veya programı var mı diye meslektaşlarına soru yöneltti. Bu paylaşımına cevap olarak bir çevirmen şöyle cevap verdi. “SDL Trados 2009, kaynak kısmında düzeltme yapmanıza izin vermez. Kaynak dokümanda düzeltme yaptıktan sonra dokümanı Trados’ ta açmanız gerekir.” Dedi. Forumda bir başka kullanıcının AbbyFine Reader tavsiyesi üzerine ise “Abby FineReader önerisine katılıyorum. Fakat Abby FineReader, dönüştürme işlemini hatasız yapmaz. Dönüştürme işleminden sonra belgeyi orijinal belgeyle karşılaştırmanız gerekir.” diyerek cevap verdi (Trados22-2010).

Trados programıyla ilgili forum kullanıcısı bir eleştiride bulundu. Bu eleştiri aslında birçok çevirmenin Trados ile ilgili forum başlıklarında yaptığı yorumdu. Birçok çevirmen Trados’ un en iyi olduğundan değil reklamı çok iyi kullandığından ve piyasada tek olduğundan kaynaklı bu kadar yaygın ve bilinir olduğunu söyledi. Çevirmen bu eleştirisinde şunları söyledi.

“Trados pazarda ilk büyük payı alınca, diğer ürünlerin hepsi "me too products" (rakibini taklit ederek yapılan ürün) gibi kaldı. Ondan sonra da herkes zannetti ki "Trados süper!". Tabi ki iyi bir program, ama pazara etkin olarak ilk girenin avantajı bunu iyi kullanmış olması - ama bu aynı zamanda Trados en iyi ürün demek değil. Ben şahsen Trados kullanıyorum, ama bugünlerde Trados ‘un yapamadığı bazı fonksiyonlara rastladım ve ikinci bir yazılım arayışım başladı bile. Şimdi geriye dönüp bakınca, "keşke sadece Trados'a bu kadar bel bağlamasaydım" diyorum. Bunu da epey bir süredir diyorum aslına bakarsanız” (Trados23-2011).

Forum kullanıcısı serbest çevirmen Trados programının yeni bir özelliği hakkında Forum başlığında yorum yaptı. Bu yorumunda Trados ile birlikte çalışan dikte programı

alışması olduğunu söyledi. Henüz ne temel sürümü ne de profesyonel sürümü kullanmadığını ama bu programın düzgün çalışması ve doğru şekilde kullanılması halinde çevirmenlerin iş verimliliğinin ciddi oranda artacağını düşündüğünü söyledi. Trados programının ara yüzünde bu dikte programını alıştırabileceğimizi Trados üzerinde çalıştığını gösteren video kaydını görmek isteyenlerin ise demo görüntüyü ilgili firmadan talep edebileceklerini ifade etti (Trados24-2011).

Bir forum başlığında bilgisayar destekli çeviri araçlarının gerçekten işe yarayıp yaramadıkları ile ilgili sorular üzerine tecrübeli bir serbest çevirmen programın tam olarak ne işe yaradığını eskiye nazaran artık ne tür sıkıntılarla uğraşmadıklarını kendi tecrübeler üzerinden örneklerle anlattı.

“Benzer ve tekrarı olan çeviriler söz konusu olduğunda beni hafakanlar basardı. Hele saatler süren araştırmalarımın sonra bulduğum bir terimin karşılığını birkaç satır ya da bir sonraki sayfada gördüğümde neydi bunun karşılığı demeden "şak" diye karşıma çıkarması da ayrı bir güzellik. Kısacası diyebilirim ki, teknik çeviriler bu tür programlarla daha bir zevkli yapılır hale geldi. Diyelim bir yerde hata yaptınız. Bu tür programları kullananlar da hata yapabiliyor, kullanmayanlar da. Ama bu tür program kullananlar hataları daha kısa sürede düzeltebiliyorlar. Sanırım tüm profesyonel çevirmen arkadaşlarımız, işlerini teslim etmeden önce yaptıkları çevirileri kontrol etmek amacıyla en başından okuyorlardır. Bu esnada, 50 yerde hata yaptığınızı düşündüğünüz terimi CTRL+F tuşuna basarak kaynak ya da hedef metin kısmında geçen terimi yazarak bulabiliyor, hatayı tespit ettikten sonra da isterseniz tek tek, isterseniz tek bir seferde hepsini düzeltebiliyorsunuz” (Trados25-2011).

Forum başlığında bir çevirmenin “Trados 2011 'de yazdığım 50 sayfayı Trados 2007snergy de nasıl açarım?” sorusuna bir başka çevirmen şu şekilde cevap verdi. “TM’yi tnx olarak export edin. 2007'ye import edin. Kaynak dosyanın orijinalini Tag Editor'de açın. TM'i kullanarak yeniden Translate ettirin. Tag eksikleri olabilir, onları düzeltmeniz gerekir” (Trados26-2012).

2012 yılında yazılan yorumda forum kullanıcısı Trados programının artık eskisi kadar aranan bir program olmadığını çok müşteri kaybettiklerini ve kaybetmeye devam ettiklerini ifade etti. Çevirmen elinde mevcut Trados lisanslarından birini ücret verip güncelleyip yükseltmek yerine aynı ücretle yeni başka bir program aldığını ve çok

memnun olduğunu söyledi. Diğer çevirmen meslektaşlarına da kesinlikle böyle yapmalarını önerdi ve bazı program önerilerinde bulundu (Trados27-2012).

Trados 2014 programını çeviri bürolarına almayı düşünen bir çevirmen veya büro yöneticisi forumdaki başlıkta çevirmen forum kullanıcılarına bazı sorular yöneltti. Bunları şöyle sıraladı.

“1-Elimizdeki hazır çevirileri tek tek satırları girmeden Target kısmına girmenin bir yolu var mıdır?

2-Hazır memory dosyaları var mıdır ya da satılır mı?

3- Farklı Memory dosyalarını nasıl Merge edebiliriz?” (Trados28-2014).

Bu soruları tecrübeli bir serbest çevirmen bilgisi dâhilinde elinden geldiğince cevaplayacağını söyledi. Madde madde sorulara şu şekilde cevap verdi.

“1-Proje ayarlarında Auto Translate seçeneği olması lazım. Tamamen aynı olduklarını düşünüyorsanız %100 ve üstü match'leri onaylamasını da ayarlayabilirsiniz. Ayarlarda vardı sanırım bu özellik.

2- İnternette çok az bulabilirsiniz. Kendiniz oluşturmanız lazım. SDL sitesinde de vardı sanırım İngilizce Türkçe bir hafıza.

3- Import ile ya da Heartsome TMX Editor, Okapi Olifant gibi programlarla da birleştirebilirsiniz” (Trados28-2014).

Forum başlığında bir çevirmen Excel dosyası ile çözmediği bir problemi yazdı. Bilen kişilerden yardım istedi. “Excel dosyam var. A Sütununda İngilizce, B Sütununda Türkçesi var. Ben bunu Tradosa aktarıp üzerinde çeviriye devam etmek istiyorum ancak bir türlü beceremedim yardım eder misiniz?” Bu sorunun altında başka bir çevirmen bu problemi nasıl çözeceğini madde madde sıraladı. Çözümü net bir şekilde açıkladı.

“1-LFaligner programıyla source ve target kısımları a.doc ve b.doc diye yapıştırıyoruz. Yani bir Word dosyasında source diğerinde target yani çevrilmiş textler olacak.

2-Align işlemini yaptırıyoruz.

3-Align yapılan dosyaların bulunduğu yere LFaligner programı yaptığı işle alakalı bir klasör açar. Bu klasörün içinde aligned_a-b tarzı bir. txt dosyası oluşturuyor.

4-Bu dosyayı Tradosla single file şeklinde açınca solda source ve sağda çeviri dosyası gözüküyor gayet eşleşmiş şekilde” (Trados29-2014).

Forum kullanıcısı bir serbest çevirmen Trados programı ile uzun yıllar önce tanıştığını, ilk başlarda programı sevdiğini ama daha sonraları programla ilgili bir takım sebeplerden dolayı hayal kırıklığına uğradığını ifade etti. Programın sık sık kilitlenmesi, teknik destek olmaması programı sevmemesinde öne çıkan şeylerdi. Trados programının ardından Trados’ un devamı olarak Studio diye bir program çıktığını fakat bu programda çok basit işlemleri yapmak için bile çok zorlanıldığını söyledi. Kullanıcı “Stüdyo programının ara yüzünü o kadar zor yapmışlar ki Trados’ un kurslarına gitmeden çözmek imkânsız” dedi Bu yüzden çevirmen meslektaşlarına tavsiye olarak Trados programını değil başka bir BDÇ aracı olan MemoQ programını önerdi. Ayrıca Trados’ la çalışmak gibi bir zorunlulukları olmadığını, Bu programla Trados’ un her dosya formatını açabileceklerini “Müşteriler için önemli olan teslim aldığı dosyadır sizin Trados ile çalışıp çalışmadığınıza bakmaz” dedi (Trados30-2018).

Trados programını yeni satın alan serbest çevirmen, forumda programın pdf ve Word dosyalarının dönüştürülmesi ile ilgili “Birincisi "pdf" belgelerini "Trados" programı otomatik olarak Word'e dönüştürebiliyor mu? İkincisi "Trados’ da" yapmış olduğum çeviriyi tekrardan "word" belgesi haline getirebilir miyim?” diye sordu. Bu mesaja cevap veren forum kullanıcısı Pdf dosyası eğer searchable yani içinde arama yapılabilir türden bir pdf dosyası ise Tradosta Pdf den Word’e dönüştürülebileceğini fakat arama yapılamayan türden bir Pdf dosyası ise Tradosta dönüştürülemeyeceğini ifade etti. Fakat farklı bir yoldan bunun nasıl yapılacağını anlattı.

“Pdf dosyası searchable ise, belgeyi Word dosyası olarak kaydedin ve daha sonra tradosta bu dosya ile çalışın. Çeviriden sonra tekrar Word'e aktarıp son düzenlemeleri yapın ve Pdf olarak kaydedin. Pdf dosyası searchable değilse bir OCR programı (Optik karakter Tanıma) ile Word formatına çevirin ve yukarıda belirttiğim şekilde devam edin. OCR programınız yoksa internette ücretsiz dönüştüren siteler var. Ayrıca, OCR programlarının deneme sürümleri 5 sayfaya kadar işlem yapmanıza izin veriyor” (Trados31-2018).

Trados’u forumdaki yorumlara bakıp sonra satın alan bir çevirmen Trados’ un forumda yazıldığı kadar zor bir program olmadığını, öğrenmekte çok zorlanmadığını fakat sadece Microsoft Word format düzeltmesine ihtiyaç duyulmayan belgelerini tercüme

edebildiğini bu yüzden çok da işine yaramadığını söyledi. Ayrıca müşteriden JPEG olarak gelen belgeleri de Trados’ da çalıştıramadığını, Pdf’leri ise Word’e dönüştürmesi gerektiğini onun da sağlıksız olduğunu bir de metin içerisinde tablo varsa bunun daha da zorlaştığını söyledi. Kısacası Trados’u forumda yazılanların aksine öğrenmesi zor bir program olduğu için değil, sadece belli başlı Word belgelerinde kullanabildiği için beğenmediğini ifade etti (Trados32-2018).

Forumda yer alan yorumlarda jpeg,tiff,pdf dosya formatlarının Trados programı tarafından çevrilmemesi eleştirisi ve BDÇ araçlarının’nın çevirip çevirmemesi soruları üzerine bir çevirmen bu şöyle cevap verdi.

“Jpeg, tiff vs. türü resim dosyalarını hiçbir CAT aracı çeviremez. İyi bir OCR programı ile metne dönüştürmeniz gerekir. Pdf dosyası için ise metin aranabilir türünde ise tüm CAT araçları çevirir. Ancak, içinde metin değil de resim formatında olan bir Pdf dosyasını hiçbir CAT aracı çeviremez. Burada yine OCR devreye giriyor” (Trados33-2018).

Ayrıca Trados hakkında sadece Word dosyası çevirir eleştirisi ve BDÇ aracının gerekliliği üzerine “Trados sadece Word dosyası çevirmez. Yaygın kullanılan xliiff, sdx, Acrobat dosyalarını da çevirir. Müşteri Word den farklı formatta gönderir bunun için BDÇ aracı gereklidir.” dedi. Trados programını kendisinin de çok sevmemesine rağmen hakkını da vermemiz gerektiğini Tradosta yapamadığımız bir işi başka bir bilgisayar destekli çeviri aracı ile yapmamızın mümkün olmadığını söyledi (Trados33-2018).

Forum kullanıcısı serbest çevirmen kendisine müşteriden iki adet tercüme işi geldiğini fakat Trados’ ta yaşadığı bir problemten dolayı bu iki işi de alamadığını söyledi. Problemi ise şöyle açıkladı. “Trados metninin dosya formatı xliiff dir. Bunu Türkçeye çeviriyorum fakat kaydet (save) dediğimde dosyayı Excel olarak kaydediyor farklı kaydet (save as) seçeneği bende çıkmıyor” diye açıkladı. Yurtdışındaki büronun belgeyi Trados olarak istediğini kendisinin bu formatta gönderemediği için de işi alamadığını anlattı. Meslektaşlarından çözüm önerisi istedi (Trados34-2020).

Bir çevirmen meslektaşı, “Sanırım çeviri dosyasını Editor sekmesinde düzenleme modunda açtıktan sonra hedef dosya oluşturuyorsunuz. Dosyayı Editor sekmesinde düzenlerken çift dilli çalışma dosyası dışarı aktarılamıyor olabilir” dedi. Müşteriye çift

dilli çalışma dosyası gönderebilmek için iki yöntemin olabileceğini ifade etti. Bunları sırayla anlattı.

“Birincisi; Editor sekmesindeyken değil de Projects ya da Files sekmesindeyken dosyaya sağ klik yaptığınızda "Project Package" ya da "Project Return Package" oluşturabilirsiniz. Bu durumda program size çevrilmiş dosyaları ve proje belleğini barındıran bir paket oluşturur. İkincisi; proje klasörlerinin bulunduğu klasöre erişerek buradan sdxliff uzantılı hedef dil dosyalarını gönderebilirsiniz” (Trados34-2020).

Forumda bir çevirmen “Translation Memory ve Termbase arasında fark nedir? Anladığım kadarıyla TM daha geniş, ifadeleri cümleleri bile kaydederken TB sadece terimler sanırım” diye sordu. Bu sorunun ardından mesaja cevap veren forum kullanıcısı serbest çevirmen Translation Memory ve TermBasle ile ilgili ayrı ayrı detaylı açıklama yaptı. Çevirmen Translation Memory hakkında şunları söyledi.

“TM cümleleri kaydeder ve benzerlik oranına göre size seçenek sunar. Şöyle bir cümleyi çevirdiğinizi düşünelim. Ali likes apples, but Ayşe likes oranges. Ali elma sever, Ayşe ise portakal. Daha sonra karşınıza şu cümle çıktı diyelim: Onur likes apples, but Ayşe likes oranges. Bu durumda TM karşınıza şu seçeneği sunacak: %85 Onur elma sever, Ayşe ise portakal. (Burada Ali kelimesi de üzeri içilmiş halde görülür) Demek ki, %85 oranında benzerlik taşıyan bir cümleyi daha önce çevirmişsiniz. Ali kelimesinin üzeri çizilmiş (kırmızı ile gösterilir), yerine Onur yazılır (yeşil ile)” (Trados35-2022).

Çevirmen Termbase hakkında ise şunları söyledi.

“TB ise farklı bir işleve sahip ayrı bir dosya. Aslında bir terimce dosyası. Bürolar genelde her müşteri için ayrı bir TM ve TB bulundurur. Diyelim ki müşteri "connector" kelimesinin Türkçe çevirilerde "soket" olarak kullanılmasını istiyor. İçinde connector geçen bir segmente geldiğinizde TB penceresinde "connector:soket" ibaresi görünür. TB'deki terimleri kullanmadığınızda, mesela "connector" kelimesini "soket" yerine "konektör" diye çevirdiğinizde sistem bunu raporunda belirtir” (Trados35-2022).

Sonuç olarak Trados çevirmenlerin 2002 yılından itibaren forumda en fazla paylaşım yaptıkları, Dünya’da da en çok bilinen ve en eski Bilgisayar Destekli Çeviri Aracıdır. Bu sebeple programa her türlü olumlu olumsuz yorumlar yapılmıştır. Trados

programının ilk yıllarında sorulan sorular çevirmenler bilgisayar destekli çeviri araçları hakkında çok fazla bilgi sahibi değillerdi. İlerleyen yıllarda tecrübeler arttıkça hem çeviri araçlarına ilgi arttı hem çeşitlilik arttıkça birbirileri arasında kıyaslamalar da arttı. Trados programını kullanan çevirmenler Office, pdf, jpeg, tiff gibi formatlara ait çeviriler yaparken metin formatlarının bozulması bazı karakterlerin görünmemesi tablo veya görsellerin çıkmaması gibi problemler yaşamışlardı. Bu ilerleyen yıllarda farklı metin araçları ile çözüldü veya programı iyi kullanan bilgisayar becerisi yüksek çevirmenler teknik ve yazılımsal olarak farklı çözümler geliştirdiler. Bu trados programı için olumsuz bir şey olmasına rağmen bazı görüşlerde bu problemlerin yalnızca Tradosta değil her çeviri aracında yaşandığı da belirtilmiştir. Trados programı ilk yıllardan itibaren piyasada olmasının avantajını çok iyi bir şekilde kullanmış, çeviri büroları ve serbest çevirmenler tarafından satın alınmış piyasayı reklam, pazarlama ve piyasada tek olmanın avantajıyla adeta domine etmişlerdir. Bu yüzden bundan sonra gelen her program öncelikle Tradosla karşılaştırılmıştır. Birçok çevirmene göre Trados bilinirliğini ve gücünü reklam ve pazarlamaya borçludur. Çünkü ne fiyat politikası ne müşteri teknik desteği ne de güncellemelerle gelen değişikliklerle müşteri memnuniyetini sağlayamamıştır. Çeviri bürolarının veya müşterilerin Trados formatlı çeviri işi göndermesiyle çevirmenler Trados almak zorunda olduklarını düşünmüşlerdir. Hâlbuki daha sonra yorumlarda gördüğümüz gibi Trados programı olmasa da bir başka programda çeviri yapıp Trados formatında kaydedip göndermek de mümkündür. Özetle Tradosun ilk yıllarda alternatifi yoktu bu yüzden tek programdı daha sonra program alternatifleri arttıkça Trados da kendini geliştirmedikçe çok müşteri kaybetti. Çevirmenler başta çekindikleri hatta tepki gösterdikleri BDÇ araçlarını öğrendikçe Trados'un eksik yanlarını diğer programlarda tamamlamaya hatta Trados la da çalışmamaya başladılar. Trados ile ilgili yapılan olumsuz eleştirilerden birisi programın her güncelleme ciddi ücretler talep etmesidir. Yapılan güncellemeler ve fiyat politikasına rağmen çevirmenlerin güncelleme sonrası daha karmaşık bir programla ve problemlerle karşılaşması Tradostan kaçışı hızlandırmıştır. Çevirmen yorumlarında Tradosa ait olduğu düşünülen birçok özelliğin aslında diğer açık kaynak çeviri araçlarında da olduğu görülmüştür. Fakat çevirmenler ilk başlarda bunun farkında değillerdi. Tradosa ait hata ve problemleri de bilgisayar destekli çeviri araçlara ait problem zannediyorlardı ve bu da bu araçlara ait önyargıyı arttırmıştır. Forum sosyal

medya ve iletişim platformlarının artmasıyla çevirmenler karşılıklı kıyaslama yapmaya hataların nereden kaynaklandığını bulmaya başlamışlardır.

Son olarak OmegaT ve Trados' un çevirmenlere ait yorumlarını incelememizle birlikte şunu özetle ve bir öneri olarak söyleyebiliriz. Trados piyasada en fazla bilinen program olabilir fakat bu en iyi program anlamına gelmemektedir. Çünkü bilinirliğini sağlayan sebepler en iyi olmasından kaynaklı değildir. Ücretli bir program ücretsiz programlara göre daha profesyonel veya daha sorunsuz çalışmayabilir çünkü şirketler doğal olarak maddi kaygılar taşırlar ve satın alanlar olduğu sürece fiyat politikasında değişiklik yapmak istemezler. OmegaT programı ücretsiz bir alternatif olsa bile alınan işin tanımına göre sizin beklentinizi karşılamayabilir. Farklı bir ücretsiz açık kaynak çeviri aracına ve hatta ücretli programlara ihtiyaç duyabilirsiniz. OmegaT programı sadece kendi dosya formatı ile çalışmaz Trados ve birçok farklı programın formatını da çalıştırabilir. Dönüşüm yaparak birçok program formatlı gelen işi yapabilirsiniz. Bir programda ne kadar çok özellik varsa o kadar iyi diye bir şey yoktur. Çevirmenler için tüm olumlu özellikleri bir programa yüklemek imkânsızdır. Edebi çeviri yapan bir çevirmen sadece metin dosyası ile uğraşırken Trados' ta problem yaşamıyorken bol görselli ve tablolu bir çeviride OmegaT aracında çalışmasından daha fazla problem yaşayabilir. Bu yüzden bir çevirmen her program hakkında az çok bilgi sahibi olması gerekmektedir. Fakat en az birkaç programı çok iyi bilmesi gerekmektedir. Temel bilgisayar kullanım becerisine sahip olmalıdır. Dosya formatları ve dönüşümlerine metin dosyaları ve resim dosyalarını nasıl işleyebileceğini bilmesi gerekmektedir. Nasıl ki bir tüccar ofisini özenle kurar ve sermayesini ve olanaklarını büyük emekle sağlar ise Çevirmenler de bilgisayar destekli çeviri araçlarını seçerken sadece bilinirliğine göre değil kendi kullanımlarına ihtiyaçlarına göre belirlemelidir. Karar verdikleri ve satın aldıkları veya ücretsiz kullandıkları programların da sınırlılıklarını ve avantajlarını iyi bilmelidirler. Böylelikle bir programın sadece kendileri için avantajlı yönlerini kullanabilir. Olumsuz yönlerini ise başka bir programla telafi edebileceklerdir.

4.1.15. Transit NXT

Yapılan aramalarda Proz.Com Türkiye Forumunda Transit NXT programı ile ilgili herhangi bir kullanıcı yorumu görülmemiştir

4.1.16. Wordfast

Forumda program hakkında bilgilendirici niteliğe sahip 5 mesaj vardır. Bunlardan ilki 2007 yılında sonuncusu 2022 yılında yazılmıştır. Bir Wordfast kullanıcısı serbest çevirmen diğer serbest çevirmenlere şöyle bir soru sordu.

“İlk defa TM programı olarak Wordfast kullanmaya başladım. Programı kullanmak gerçekten kolay ancak, bir yerde hata yapıyorum galiba, önerilen TU'lar İngilizce karakterlere dönüşerek geliyor. Yani şimdi/simdi; arındırma/arındırma oluyor vs. Source ve target dil ikilisini doğru seçtim, zaten Türkçe yazım denetimi de çalışıyor. Nasıl kurtulacağımı bana söyleyebilecek var mı?” (Wordfast1-2007).

Bunun üzerine başka bir forum kullanıcısı teknik detay içeren mesajıyla problemi çözdü. Problem çözümü aşağıdaki gibidir.

“Diyelim ki yeni projeye başlıyorsunuz. WordFast sembolüne tıklayıp WordFast açılır penceresini görün. New TM tıklayın. Yeni TM için dil çiftini belirleyin. Sonra TM isim verin. Bu son tık sizi tekrar başa açılır pencerenin ilk konumuna götürecektir. Köşesinden kapatın. Bu noktada oluşturduğunuz TM dosyası "Plain Text". ASCII sanırım. Şimdi dosya yöneticinizden TM i kaydettiğiniz klasöre gidin. M dosyasını açın. TXT olduğu için muhtemelen bir text editörü ile açılacak. Muhtemelen "Note Pad" çıktıktan sonra "Save As" Gibi Kaydet seçeneğini seçin ve dosya tipi kısmında "unicode" olanlardan birini veya kendisini seçin. Bundan sonra kaydedip kapatın. Bu işlemten sonra çeviriyi yapmaya başlayın. Sorunun çözülmüş olduğunu göreceksiniz” (Wordfast1-2007).

Trados programı piyasanın en bilinen ve en çok kullanılan programı olduğundan dolayı programları çevirmenler çoğu kez Trados ile kıyaslamışlardır. Forumda yer alan bir yorumda bir çevirmen Trados'u Wordfast ile kıyas yaptığınızda hangisi daha iyi diye sordu, destek ve fiyat konusunda şüphesiz Wordfast cevabını aldı. Trados çok sorun çıkardığından destek olayının çok önemli olduğunu ifade etti fakat Wordfast'in buna rağmen daha iyi bir destek sisteminin olduğunu söyledi (Wordfast2-2008).

Bir forum kullanıcısı serbest çevirmen Wordfast'in metin çeviri performansı ile ilgili “Wordfast pek çok yazılımdan daha ucuz ve yıllar önceki deneyimimden edindiğim izlenime göre söylüyorum, gayet tutarlı, Word metinleri çeviren veya elindeki metinleri Word'e atabilecek çevirmenleri tatmin edecek bir araç.” dedi. Ayrıca “Word formatındaki metinleri çevirmekte Trados'la yarışan bir araçtı” diyerek bu konuda

Trados tan daha iyi olabilecek performansı olduğunu ifade etti. Son olarak “WordFast’ in edebi vb. düz metin formatında çeviri yapacak olan çevirmenler için gayet yeterli olacağını düşünüyorum” dedi. Böylelikle çevirilerini daha çok sadece edebi metinler üzerinden yapan çevirmenler için hem ücretsiz hem Trados’ tan bile daha iyi performans gösterecek bir BDÇ araçları önerisi verdi (Wordfast3-2008).

Forumda Wordfast ile yapılan yorumda yine Tradosla bir kıyaslama söz konusu oldu ve bir kullanıcı Trados ile Wordfast arasında hangisi daha kullanışlı diye sordu. Kullanıcı da “Wordfast Trados gibi hantal değil, daha az sorun çıkarıyor, kullanma kılavuzu da çok daha kullanışlı. Ama html’iyle çalışmam gerektiği için Trados kullanmaya başladım ve onda kaldım” dedi. Ayrıca Wordfast’ in daha kullanışlı ve daha kıvrak bir program olduğunu ama html ile çalışmadığından bunun olumsuz olduğunu ifade etti. Trados’ un Wordfast’e göre avantajının ise Excel, PowerPoint gibi dosyalarda da kullanılabilmesi olarak açıkladı (Wordfast4-2008).

2022’de yapılan güncel bir yorumda serbest çevirmen Wordfast programı ile ilgili ve Tradosla ilgili şu ifadelere yer verdi. “CAT araçları arasında her gün yeni birkaç tanesi eklendiğini görüyoruz. CAT araçları arasında ben hala en basit, ama en kullanışlı olan olarak WordFast klasik makro uygulamasını görüyorum. Onun yeni Word sürümlerinde işlemeyişi asıl sorun. Yani Word o kanalları kapattı ya da makyaj tarafında uyum gerektirdi” (Wordfast5-2022).

Tradosa yaptığı eleştiride ise çevirmen şunu söyledi. “Trados bayağı ilerledi belki ama hantal, kullanımı zor ve her yeni sürümde bir şeyler iyice karmaşılaşıyor. Yine lisanslama, yani sağmal inek sendromu da bir diğer sorun. Bir kaç tane CAT aracı almazsanız müşteri talebini karşılayamıyorsunuz. Alırsanız, aldığınız para uçup gidiyor” (Wordfast5-2022).

Sonuç olarak Wordfast programı kullanıcıları programdan basitliği metin dosyalarını çevirmesindeki performansı ile genel olarak memnun olduklarını ifade etmişlerdir. Yapılan yorumlarda Trados ile performansı kıyaslanmış Wordfast programının metin çevirilerinde oldukça iyi olduğu gözlemlenmiştir Böylelikle sadece edebi çeviri veya düz metin çevirisi yapan çevirmenler için programın ücretsiz olması da sebebiyle oldukça tercih edilebilir bir program olmuştur. Trados’a göre hantal olmayışı, kullanma kılavuzunun daha kullanışlı olması, programı daha kolay öğrenilebilir hale getirmiştir.

Fakat en büyük dezavantaj Wordfast'in html ile Excel, powerpoint gibi programlar ile çalışmaması olmuştur. Zaten Wordfast kendi sitesindeki tanımıyla da daha çok bir Microsoft Word eklentisi gibi bir programdır ve bu yüzden diğer formatlar ile çalışmaması doğal bir olaydır. Son olarak sadece metin, edebi çeviri gibi işler alan çevirmenler için ideal olsa da karmaşık metin formatı, görsel, html yani site çevirisi gibi işler için elverişli değildir

4.1.17. XTM

Forum kullanıcısı serbest çevirmen yaptığı bir yorumda çevirmen meslektaşlarına, bir yurt dışı müşterileri olduğunda kurumsal bir seçim olarak ya da projenin gerektiği şekilde “şirket sizden belirli bir bilgisayar destekli çeviri araçları kullanmanızı isteyecektir” dedi. Bunlardan bazıları istemcisini doğrudan ücretsiz olarak indirip kullanabileceğiniz programlardır bazıları da doğrudan tarayıcı üzerinden çalışan “XTM” gibi programlardır dedi (XTM1-2012).

XTM programı ile ilgili geçen haftadan beri ülkemizde yeni denenen bir proje olduğunu duyuran serbest çevirmen forumda şu ifadelere yer verdi.

“Hem terminoloji yönetimi, hem web sitesi lokalizasyonu hem de normal CAT aracı. Bulut bazlı olarak bir araya geliyor. Üstelik veriler SDL veya MemoQ platformlarıyla uyumlu işleniyor. Pluginlerle (eklenti) bağlanabiliyor. Sanırım 2015 daha entegre bir yıl olacak” (XTM2-2014).

XTM programı internet üzerinden bilgisayar destekli çeviri araçları hizmeti sunmaktadır. Forum kullanıcısı serbest çevirmen “ben internet üzerinden CAT ortamı sunanlara güvenmiyorum” diyerek programa karşı şüpheli yaklaştığını ifade etti. Hiç birisinin kullanım koşullarında oluşturduğunuz çevirilerden hafıza veya veri tabanı oluşturmayacağına dair açık bir beyan olmadığını sadece “belgenizi, sizin adınızı, belgedeki özel adların gizliliğine dair ifadeler var” dedi. Ardından çevirmen meslektaşlarına “O yüzden online CAT aracı kullanırken emeğinizle Google Translate gibi robot çevirmenler yaratabilecekleri ya da yaratanlara cümlelerinizi satabilecekleri gerçeğini de kabul etmeniz gerekli” diye uyarıda bulundu.

Sonuç olarak yapılan yorumlardan XTM programının eski tarihli bir program olmadığını, son yıllarda ortaya çıktığını, ilk yorumun 2012 de yapıldığını, yurt dışında

kurumsal şirketlerin verdiği işlerde bu programın kullanılabilceğini, doğrudan tarayıcı üzerinden çevrimiçi çalışan bir program olduğunu öğreniyoruz. Bunun yanı sıra piyasada olan önemli birkaç programla Trados, MemoQ gibi eklentiler ile entegre bir şekilde çalışacağını öğreniyoruz. Programın bilgisayara indirilmeden herhangi bir bilgisayar üzerinden internet bağlantısı ile bağlanabiliyor ve bilgisayar destekli çeviri araçları olanaklarına bu şekilde erişiyor olması erişim ve konfor açısından olumlu gibi gözükse de ücretsiz ve serbest erişim olması güvenlik zafiyeti oluşturacağından, çevirmenlerin harcamış olduğu emekler bedelsiz bir şekilde bir çeviri belleği oluşturmada kullanılabilceğinden kuşku ile yaklaşmıştır.

4.2. Yerelleştirme Araçları

Bilgisayar destekli çeviri araçlarından yazılı çeviri araçlarıyla ilgili aramalar yapıp çevirmenlerin görüşleri başlık başlık sıralandıktan sonra piyasada en çok adı geçen yerelleştirme araçları ile ilgili aramalar yapıldı. Tespit edilen 5 yerelleştirme aracı ile ilgili forumda çok fazla yoruma rastlanılmadı. Elde edilen yorumlar başlıklar altında belirtildi.

4.2.1. Alchemy Localization Suite

Yapılan aramalarda Proz.Com Türkiye Forumunda Alchemy Localization Suite programı ile ilgili herhangi bir kullanıcı yorumu görülmemiştir.

4.2.2.Locstudio

Forum kullanıcısı “MS Helium ve Locstudio adından da anlaşılabilceği gibi Microsoft'un sadece kendi işlerini yaptırdığı çeviri bürolarına kullandığı iki program” olduğunu söyledi programla ilgili şu yorumlarda bulundu.

“Helium, aynı Trados Tageditor gibi. Arayüzü zaten tıpatıp. Web sayfalarını çevirmek için kullanılıyordu. Trados 6 ve 6.5 sürümlerindeki Tageditor Helium'u geldi geçti, artık Helium'un bir cazibesi kalmadı. LocStudio ise, aynı Catalyst, Passolo (ve mantık olarak kısmen benzediği Deja Vu ve SDLX) gibi, değişik dosya türlerini "import" ediyor, siz tablo şeklinde görüyor ve çeviriyorsunuz, sonra dosyaları geri export ediyor. Özet olarak, Helium Tageditorun dedesi sayılır, LocStudio da bir çeşit daha geniş SDLX” (Locstudio1-2005).

Forum'da bir başlıkta serbest çevirmen lokalizasyon programlarında kişisel tercihe pek yer olmadığını daha çok yazılım firmalarının sistemleri ve tercihleri doğrultusunda yaptıkları tercihlerin belirleyici olduğunu söyledi. Mesela Locstudio'nun yalnızca Microsoft yerelleştirmesinde karşısına çıktığını söyledi Başka bir işe yarıyor mu yaramıyor mu bu konuda bilgisi olmadığını ifade etti. Ayrıca yerelleştirme programlarının hepsinin gerekli görevleri yerine getirdiğini, eskiden bazı programların çevirmenin ve çeviri şirketinin hayatını kâbusa çevirdiğini kişisel bilgisayara kurup kaldırmanın bile başlı başına uzmanlık gerektirdiğini söyledi. Fakat son dönemlerde yazılım ve donanım aleminde gerçekleşen gelişmelerin çevirmenlere epey nefes aldirdiğini ve rahatlattığını, bundan dolayı bu yerelleştirme araçlarından birini kullanmak zorunda kaldığında eskisi gibi karamsar olmadığını ifade etti (Locstudio2-2009).

Forum kullanıcısı serbest çevirmen programı bilgisayara kurduğunu kullanmaya başladığını söyledi. Ardından filtreleri gerekli dizine kopyaladığını, dosyanın sorunsuz açıldığını, nasıl kaydedilir, ne yapılırlar onları da anladığını ama Türkçe karakter sorununu çözemediğini ifade etti. “Türkçe karakterleri tanımıyor, bu durumda söz konusu harflerin yerine geçen işaretleri mi kullanmam gerekiyor, yoksa font değişikliği ile mi çözmek gerekiyor? Her kelimedede teker teker girmek çok zaman kaybı elbette.” dedi. Aynı durumla karşılaşan çevirmen meslektaşlarından çözüm önerisi istedi. Bu sorunun altında başka bir çevirmen çözüm önerisini sundu ve şöyle dedi.

“İşletim sisteminizin ne olduğu XP, Vista, Microsoft 7 ve dil tercihi bu sorunun nedenlerinden olabilir. Benzer bir sorunu yılar önce Framemaker 7 dosyalarında yaşamıştım, müşteri bana WGL Assistant diye bir program göndermişti. Sistemdeki fontların kod sayfalarına Türkçeyi eklememi sağlamıştı. Bu program neredeyse on yıllık, muhtemelen Windows 98 için hazırlanmıştır. Denetim masasında bölge ve dil ayarları ya da Microsoft Office dil ayarlarında yapılacak değişiklikler sorunu çözebilir” (Locstudio3-2011).

Sonuç olarak yerelleştirme araçlarından Locstudio ve beraberinde diğer yerelleştirme araçlarını da eskiden bilgisayara kurmanın ve kaldırılması zorken artık daha kolay işlemlerdir. Bu programlarda kişisel tercihe pek yer yoktur firmaların sistemlerinin ve tercihlerinin belirleyici olduğu belirtilmiştir. Yazılı çeviri araçlarına göre daha az kullanıma sahiptirler ve dolayısıyla forumda daha az yorum görülmüştür.

4.2.3. Lingobit Localizer

Yapılan aramalarda Proz.Com Türkiye Forumunda Lingobit Localizer programı ile ilgili herhangi bir kullanıcı yorumu görülmemiştir.

4.2.4. Multilizer

Yapılan aramalarda Proz.Com Türkiye Forumunda Multilizer Suite programı ile ilgili herhangi bir kullanıcı yorumu görülmemiştir.

4.2.5. Passolo

Forumda yer alan mesajında serbest çevirmen Passolo dosyalarını Across, Trados, MemoQ ve Deja Vu X ile çevirmeyi sağlayan filtreler olduğunu. Catalyst programının da benzer filtreler ile çevirisi yapılacak dosyayı "export" edebildiğini ifade etti. “ Çoğu büro zaten excel dosyaları yolluyor. Ama Catalyst ve Passolo kullanmanın en büyük avantajı, örneğin bir hata mesajını çevirirken metin alanının genişliğini ayarlayabiliyorsunuz.” dedi. Passolo nun diğer yerelleştirme araçlarına göre avantajıyla öne çıktığı yorumunda bulundu (Passolo1-2009).

Sonuç olarak Passolo programı ile ilgili çok fazla yoruma rastlanılmamışsa da diğer yerelleştirme araçlarına göre daha ön planda olduğunu başka programlarda yaşanan sorunun Passolo da yaşanmadığı belirtilmiştir.

4.2.6. RC Win Trans

Forum kullanıcısı konu CAT programları olunca en çok talep edilen programın Trados olduğunu ama lokalizasyon programlarında lider programın hangisi olduğunu bilmediğini ifade etti. Çeşitli forumlardan okuduğu yorumlara ve edindiği bilgilere göre RC-WinTrans’ın en başarılı lokalizasyon programı olduğunu yorumunu yaptı (RC-WinTrans1-2009).

Sonuç olarak RC Win Trans programı ile ilgili çok fazla yoruma rastlanılmamışsa da RC Win Trans ın Trados gibi lider bir program ve yerelleştirme araçları içinde en başarılı program olduğu belirtilmiştir.

4.2.7. Sisulizer

Yapılan aramalarda Proz.Com Türkiye Forumunda Sisulizer programı ile ilgili herhangi bir kullanıcı yorumu görülmemiştir.

4.3. Sözlü Çeviri Araçları

Bilgisayar destekli çeviri araçlarından piyasada en çok adı geçen sözlü çeviri araçları ile ilgili aramalar yapıldı. Tespit edilen 3 sözlü çeviri aracı ile ilgili forumda çok fazla yoruma rastlanılmadı. Elde edilen yorumlar başlıklar altında belirtildi.

4.3.1. Dragon

Forum kullanıcısı serbest çevirmen program hakkında deneyimini şu şekilde anlattı.

“Bir süreliğine Dragon Naturally Speaking kullanmıştım, bir ölçüde memnun kaldım, klavye kadar hızlı olmuyor her şartta ama tüm komutlarının sesli olması işleri hızlandırıyor. Bir de öğrenme yeteneği sayesinde oldukça başarılı ve sorunsuz bir performansı var. Yalnız zaman vermek gerekiyor, ilk başlarda programın telaffuzunuzu tanıması ve kendini adapte etmesi bir miktar zaman alabiliyor. Ne yazık ki Türkçe dikte seçeneği yok” (Dragon1-2012).

Forumda bir çevirmen Dragon gibi sözlü çeviri yapan ve dikte yapan araçlara alternatif akıllı telefonlarda olan bir yazılımın da bu işlevi yaptığını ve deneyimini anlattı. Dragon’da Türkçe dil desteğinin olmaması ve bu yazılımda Türkçe desteği de eklenmesiyle avantajlı olduğundan bahsetti.

“Bir veya iki gün önce çıkan iOS 8.2 güncellemesiyle, iPhone'un sesli yardımcısı Siri'ye Türkçe özelliği eklendi. Gördüğüm kadarıyla Türkçe ses tanıma yeteneği kusursuza yakın. Türkçenin fonetiğine uygun bir şekilde, Ğ içeren, diyelim ki Serhat Hacıpaşalıoğlu gibi isimleri dahi (bu ismi denemedim ama içinde 'oğlu' geçen uzun bir soyadını gayet net algıladı) çok net algılıyor. Söylediklerimi takır takır ekranda gördüğümde aklıma doğal olarak çeviri teknolojilerindeki kullanım imkânları geldi. Meşhur Dragon Naturally Speaking'in ise Türkçe desteği yok, malum” (Dragon2-2015).

Son olarak Sözlü çeviri araçları ile ilgili yorumlar 2012 yılından itibaren başlamıştır. Sesli komutla yazı yazma ve sesli komutları yazıya çevirme özelliği programlar ile gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Böylelikle hem sözlü çevirilerden ardıl çevirilerde

yazılı çeviri programlarını kullanarak hızlı çeviriler sağlanmaya çalışılmış hem sözlü ifadeler yazılı metinlere dönüştürülmüştür. Dragon programında Türkçe dil desteğinin olmaması ve ne kadar da olsa klavye hızına yetişememesi ve telaffuz tanımaması olumsuz görülmüştür. Fakat 2015 yılında akıllı telefon uygulamalarının kendi sözlü çeviri ve komut araçlarını geliştirmesi sektörü sözlü çeviri ve komut tarafında bir adım ileri götürmüştür. Hem hız hem telaffuz hem de Türkçe dil desteği bakımından tüm çevreler tarafından beğeni görmüştür. Şimdilerde Google klavyesinde sesi yazıya çevirme özelliği de çok başarılı bir şekilde çalışmaktadır.

4.3.2. Interpret Bank

Yapılan aramalarda Proz.Com Türkiye Forumunda Interpret Bank programı ile ilgili herhangi bir kullanıcı yorumu görülmemiştir.

4.3.3. Intragloss

Yapılan aramalarda Proz.Com Türkiye Forumunda Intragloss programı ile ilgili herhangi bir kullanıcı yorumu görülmemiştir.

4.4. Metin Araçları

Bilgisayar destekli çeviri araçlarından metin araçları ile ilgili aramalar yapıldı. Tespit edilen en çok kullanılan metin çeviri aracı ile ilgili forumda 84 adet yorum tespit edildi. Bunların 4 tanesi program hakkında bilgi verilmesi sebebiyle seçildi. Kullanılırken herhangi bir sorun ile karşılaşılmayan bir program olması sebebiyle hakkında bilgi elde edilen yorumun az olduğu görüldü. Çevirmenler bu programı çeviri için değil çeviri metnini çeviriye hazır hale getirmek için kullanmaktadırlar. Bu yüzden yapılan yorumların büyük bir kısmı programı başka bir çevirmen meslektaşına önerirken geçmektedir. Forum başlıklarında yazılan 4 yorum başlık altında belirtildi.

4.4.1. Fine Reader

Fine Reader programını kullanan serbest çevirmen forumdaki başlıkta programın harika bir program olduğunu kendisi bilgisayar kullanmayı fazla bilmemesine rağmen rahatlıkla kullandığını ifade etti. “Program, içerisinde bol resim ve tablo içeren belgeleri

bile Word dosyasına rahatlıkla çevirdi” dedi. Ardından bu belgeleri başka bir programla Pdf ye de çevirebildi (FineReader1-2008).

“Pdf dosyalarında kelime sayımı fonksiyonu nasıl yerine getirilebilir?” diye soru soran bir serbest çevirmene, başka bir forum kullanıcısı karakter sayımı yapabilmek için metnin tamamını seçip kopyalamasını ve Word yapıştırmasını veya Pdf dosyasını Word e dönüştürmesi gerektiğini söyledi. “PDF'iniz taranmış sayfalardan oluşuyorsa en iyi dönüştürme çözümü Fine Reader'dır. Herhangi bir belgenin (Word, Excel, html, PPT) PDF'e dönüştürülmüş haliyse tekrar Word'e dönüştürmek için SolidConverter adlı programı öneririm” dedi (FineReader2-2009).

Forumda bir çevirmen metin araçları ile ilgili sorulan sorulara ve metin dosyalarındaki bazı farklılık ile alakalı şunları söyledi. “Otomatik OCR(optik karakter tanıma) yapan ve OCR yapılan belgede yazı, resim, tablo bloklarına müdahale izni veren programlar. FineReader her iki gruba da giriyor. Hatta gördüğüm yazılımlar içerisinde bunu yapabilen sadece FineReader.” Zaman ayırıp okutulan sayfalarda hatalı okumaların hepsine teker teker müdahale edip düzeltmek isteyenler için Fine Reader’ın ideal olduğunu ama fazla vakti olmayan ayrıntılarla uğraşmak istemeyenler için ise diğer program ve yazılımların da işe yarayabileceğini söyledi (FineReader3-2012).

Forum kullanıcısı serbest çevirmen “Elimde 600 sayfalık bir Pdf var. Tradosta açamadım. PDF’i Word’e iyi çeviren bir program var mı? ” diye soru sordu. Buna cevaben bir kullanıcı Fine Reader’ın çok iyi çevirdiğini fakat sayfa düzeni iyi değilse çok müdahale gerektirdiğini söyledi. Ayrıca programın deneme sürümüyle toplamda sadece 100 sayfa çevirebileceğini söyledi (FineReader4-2022).

Sonuç olarak metin dosyalarını çevirmeye çalışan çevirmenler birtakım problemlerle karşılaşmışlardır. Formatın pdf, word, excel veya jpeg olmasından kaynaklı problemle karşılaşan çevirmenler çözüm olarak metin formatını programın çalıştıracağı uygun formata çevirmekte bulmuşlardır. Ya da bir belgenin fotoğrafını çekip gönderen bir müşterinin çeviri metnini programda çalıştırmak için metin formatına dönüştürülmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bunun için yapılan yorumlarda en iyi program Fine Reader olarak görülmüştür. Fine Reader hem kullanımı kolay hem de içerisinde birçok resim tablo bile olsa kolaylıkla metine dönüştürmektedir. Fine Reader programında birçok dosya türü farklı dosya türlerine başarılı bir şekilde dönüştürülmektedir. Bu program bu

yüzden birçok çevirmen tarafından kullanılmakta çeviri yapmamakta fakat çeviri belgesini programa hazır hale getirmektedir.

SONUÇ

Bu bölümde çalışmanın araştırma sorularına yanıtlar verilecektir. Buna ek olarak çalışmadan elde edilen sonuçların çeviri piyasası, çeviri teknoloji kullanımı ve ilgili diğer alanlar üzerine etkileri üzerinde durulacaktır.

Bu çalışmada toplam dört tane araştırma sorusu bulunmaktadır. Bu bölümde bu soruların her birine, üçüncü bölümden elde edilen veriler ışığında yanıtlar verilmiştir.

Çalışmamızın araştırma soruları ve sorularla ilgili yapılan nihai çıkarımlar şunlardır;

1) Çevirmenlerin tarihi süreç içerisinde bilgisayar destekli çeviri araçlarına bakış açısı nedir ve nasıl değişmiştir?

Çalışmada bu sorunun cevabını bulmak için forumda kullanıcıların yorumlarına herhangi bir yıl kısıtı getirilmeden tamamı incelenmiştir. İncelenen bu yorumlarda çevirmenlerin makine çevirileri ve bilgisayar destekli çeviri araçları hakkında 2000li yılların başında yeterli bilgi sahibi olmadıkları, tam olarak ne olduğunu bilmedikleri gözlemlenmiştir. Yapılan yorumlarda bu teknolojilerinin gereksiz olduğunu, asla insan çevirisinin yerini tutmayacağını, bilgisayar destekli araçların ileride geliştirilirse belki işe yarayabileceğini fakat makine çevirisinin çeviri sürecine yardımcı bir katkısı olmadığı ifade edilmiştir.

“Ben yasantımda hiç CAT veya benzeri çeviri programı kullanmadım. Aslında pek gerek de hissetmedim. Ancak, Proz.com’ dan okuyarak aldığım izlenimler bana bu tarz programların "translator friendly" olmadığını söylüyor. Efendim neymiş, sözcük tekrarları için bilmem ne kadar ücret indirimini varmış vs. Bunlar bence çevirmenin lehine konular değil ki. Büyük konuşmak istemiyorum. Ben kendi kısıtlı bütçemden para ayırıp bu programları asla satın almam” (OmegaT18-2016).

Ayrıca makine çevirisi ve bilgisayar destekli araçlarının birbirine karıştırıldığı görülmüştür. Fakat son yıllarda bu çeviri teknolojileri ile ilgili yapılan yorumlar, çevirmenlerin bu konularda bilinç seviyesinin arttığını artık makine çevirisi ve bilgisayar destekli çeviri araçlarının gerekliliğinden ziyade hangisinin ne zaman kullanılması gerektiğine dair tartışmaların olduğu gözlemlenmiştir.

Tarihsel süreç içerisinde çevirmenlerin fikirlerinin ve bakış açılarının zamanla değiştiği bir diğer konu çeviri belleklerinin veri tabanlarının aktarımı problemi olmuştur. Çevirmenler bu teknolojiler ile karşılaştıkları ilk yıllarda çalıştıkları çeviri belleklerinin

başka bir programa aktarılması konusunda sıkıntı yaşamaktaydılar ve aktarılabilirliğini bilmiyorlardı, sadece bir programa bağlı kalmanın çeviri araçlarının bir dezavantajı olarak görmekteydiler fakat ileriki yıllarda görülen yorumlarda artık birçok çeviri belleği veri tabanının başka bir programda da çalışabildiğinin veya başka programlara aktarılabilir olduklarını farketmeleriyle bu bakış açıları değişmiştir.

Forum kullanıcısı serbest çevirmenlerin ilk yıllarda yorumlarında neredeyse bilinen tek programın Trados olduğu, ücretli bir program olmasından kaynaklı tüm programların ücretli olduğuna dair bir görüş ortaya çıkmıştır. İlerleyen yıllarda açık kaynaklı programların artması ve çevirmenlerin daha bilinçli olması ile açık kaynak ve ücretli araçlar ile ilgili bilinç artmış Trados'a alternatif birçok araçların olduğu görülmüştür.

Çevirmenlerin bilgisayar destekli çeviri araçlarına olan ilgisi yıllar geçtikçe hem programların şirketler tarafından daha fazla geliştirilmesi hem de çevirmenlerin daha fazla bilinçlenmesi ile oldukça artmıştır.

2) Çevirmenlerin bilgisayar destekli çeviri araçlarını kullanırken karşılaştığı ve bilgisayar destekli çeviri araçları tercihlerini etkileyen faktörler nelerdir?

Boyut: Dosyaların büyüklüğü bilgisayarın hantallaşmasına, ağır çalışmasına sebep olduğu belirtilmiştir. Daha performanslı bilgisayarlar ile bu problem çözüme kavuşmuştur, alternatif olarak web tarayıcısı üzerinden çalışan bazı programlar bilgisayara yüklenen programlara alternatif olmuştur.

“Benim diğer programlarla birlikte (Dejavu, Heartsome, OmegaT, Across vb gibi) Fluency'den vazgeçmemin nedeni program boyutu. Ben sadece Cafetran kullanıyorum çünkü hem küçük hem de işlevsel. Estetiğini de seviyorum” (Dejavu9-2014).

Kısayol tuşları: Çevirmenlerin kullanımını kolaylaştıran kısayol tuşlarının bilgisayar destekli çeviri araçlarında tercih edilir bir durum olduğu çevirmenlerin yorumlarından tespit edilmiştir fakat bazı programlarda kısa yollarının fazlalığı sebebiyle diğer yardımcı araçların kısayollarını işlevsiz hale getirmesi programı kullanmayı zorlaştıran bir etken olmuştur.

“Fakat programları öğrenmek hayli vakit alıyor, çok fazla kısayol var ve bir kısmı Word kısayollarını işlevsiz hale getiriyor” (Trados1-2002).

Bilgisayar Kullanma Becerisi: Bilgisayar destekli çeviri araçları her ne kadar çeviri sürecine yardımcı olsa da bu çeviri araçlarını öğrenmek bilgisayar kullanma becerisini gerektirmektedir. Sadece araçları kullanmanın dışında çeviri süreci sanal ortamda birçok süreci barındırdığından bilgisayar kullanma becerisi olmayan çevirmenler kullanmaya başladıkları ilk zamanlarda zorluklar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca çevirmenler bu araçları öğrenmenin zaman adlılığını söylemişlerdir. Araçları öğrenirken harcanan Zaman faktörünün de özellikle bilgisayar destekli çeviri araçlarının ilk ortaya çıktığı zamanlarda önemli bir husus olduğu anlaşılmıştır.

Veri Tabanı Transferleri: Çevirmenlerin çeviri yaptıkça büyüttüğü ve belli bir zaman emekle ortaya çıkan çeviri belleklerini farklı bir araç kullanmak istediklerinde yeni kullanacakları araçlara transfer etmek istemesi problemlere sebep olmuştur. Araçların bu transfere izin verip vermemesi, transfer yapılırken ortaya çıkan hatalar veri tabanı transferinin bilgisayar destekli çeviri araçlarında çevirmenler için önem arz ettiği tespit edilmiştir.

Desteklenen dosya türleri: Bilgisayar destekli çeviri araçlarının destekledikleri dosya formatları çevirmenler için önemli konulardan biri olduğu tespit edilmiştir. Bazı araçlar desteklediğini iddia ettiği dosya uzantıları açmakta sorun çıkarmıştır. MS ile çalışamayan programlar veya PowerPoint sunularını açtıklarında metin formatının değişmesi, PDF dosyalarının desteklenmemesi veya açıldığında imla, noktalama yabancı karakterlerin gösterilmemesi gibi birtakım problemler ile karşılaşmıştır.

“Fluency birçok özelliği içerisinde barındıran bir program ancak desteklediğini iddia ettiği dosya biçimlerinden bazılarını çevirirken sorun yaşanabiliyor” (Fluency1-2012).

Teknik Destek: Çevirmenler herhangi bir problem ile karşılaştıklarında teknik desteğe ihtiyaç duymuşlardır. Çevrimiçi teknik destek hizmetini hızlı ve etkin bir biçimde çevirmene ulaştıran firmalar tercih edilme sebebi olduğu çevirmenlerin yorumlarında görülmüştür.

Fiyat: Firmaların fiyat politikası çevirmenlerin tercihlerini etkilemiştir. Program ne kadar iyi olsa da programı ilk defa denemek isteyenler yüksek ücretler vermek istememişlerdir. Bu yüzden deneme süresi olan araçlar veya yüksek fiyatlı programlara alternatif gelen açık kaynak araçlara talep görülmüştür. Fiyat performans verimli olarak görülen ücretsiz çeviri araçlarının piyasada popülerliği hızla artmıştır. Popüler olmaya

başlayan bazı araçlar ise yeni güncellemelerinde kullanıcılarından çok yüksek fiyatlar talep etmişlerdir.

“Tabi zaman içinde başarı kazanan memoQ ekibi de şımardı ve fiyatlarını yukarıya çekti. Eski sürüm almak mümkün değil. Mesela 2015 sürümü gayet başarılı, ama satın alamıyorsunuz. İllaki son sürüm, yani 650 Euro” (MemoQ21-2018).

İşletim Sistemi Çeviri araçları Windows, Linux, Java, Mac gibi işletim sistemleri temellidir. Kullanıcıların teknoloji kullanım tercihlerine göre bu programlar tercih edilmiştir.

Arayüz: Çeviri araçlarının ara yüzünün kolaylığı ve menüleri çevirmenler tarafından önemli bir faktör olduğu güncellemeler sonrası değişen ara yüzlerinde zorlandıkları görseli daha iyi menüleri daha sade olan araçları daha fazla beğendikleri görülmüştür.

Kişilik özellikleri: Çeviri araçlarında tablo ve listelerin ve benzeri diğer şemaların görselliğinin daha yüksek olması görsel zekâsı daha yüksek olan kişiler tarafından daha kolay öğrenilebilir olduğu ve çevirmeni yormadığı, kişinin sayısal veya sözel bir zekâyâ sahip olmasının çeviri araçlarını öğrenme ve kullanma kabiliyetlerinde farklılık gösterdiği çevirmenlerin yorumlarından anlaşılmıştır.

“Çevirmenler sözel beyne sahip insanlardır. Bilişim sektöründeki yönergeler ise sayısal beyne sahip bir kitleyi temel alarak anlatılır. Bu kullanma kılavuzları, yardım menüleri vs. hep tekniktir. Ne kadar sözel anlatım olursa olsun işin iskeleti tekniktir. .Bunu aşmak için teknik dille anlatılanları sözelleştirmelisiniz. Herhangi bir programı almalısınız ve onun yaptıklarını tamamen sözel bir dille kendinize anlatmalısınız. Bu şekilde bir sözel iskelet oluşturursanız daha sonra teknik açıklamaları yorumlayarak o iskelete bilgi ekleye ekleye teknik dile ulaşırsınız” (OmegaT17-2013).

Güncellemeler: Çeviri araçlarında olan hataların düzeltilmesi veya yeniliklerin getirilmesi için yapılan güncellemeler bazı araçlarda ciddi ücretler gerektirmektedir. Bazı araçlarda yapılan güncellemeler ise eskisinde olmayan yeni hatalar ortaya çıkarmıştır. Güncelleme yapan çevirmenlerin yaptıkları güncellemeden pişman oldukları görülmüştür. Çevirmenler tarafından güncelleme sonrası bu tür sorunlar yaşadıkları araçları tercih etmeme durumlarının ortaya çıktığı görülmüştür. Aksine

gelen güncellemeler ile daha kullanıcı dostu ve faydalı bir program olan araçlar ise çevirmenler tarafından tercih edilir olmuştur.

“Tradosla ilgili bir diğer sorun program güncellemelerinin ücretli olması ve programın önceki versiyonlarıyla geriye dönük olarak uyumlu olmaması. Yani, Trados ‘un son versiyonunda hazırlanmış bir dosyayı bir önceki versiyonla açamayabilirsiniz” (Trados18-2008).

3) Hangi bilgisayar destekli çeviri araçları çevirmenler tarafından daha fazla beğenilmektedir?

Araştırmamızda elde ettiğimiz verilerden alınan sonuçlar çevirmenlerin kullandığı her bilgisayar destekli çeviri aracının olumlu yönleri olduğu gibi olumsuz yönlerinin olduğunu da bize göstermiştir. Programı kullanan çevirmenlerin kişisel tercihlerine ve tercih sebeplerine göre kullandıkları ve beğendikleri araç değişse de araştırmamızda elde ettiğimiz verilerde hakkında en az olumsuz yorum alan, piyasada bilinen ve popüler olan programlara karşı rekabet içinde olan, sadece bölgesel değil küresel anlamda da çevirmenlerin ve çeviri bürolarının dikkatini çeken programın araştırmamızda en çok beğenilen çeviri aracı olduğunu söylemek mümkün olacaktır.

Bu bağlamda MemoQ ile ilgili yapılan yorumlara baktığımızda çevirmenlerin birçok konuda programdan övgü ile bahsettiğini ve piyasada diğer çevirmenlere önerdiği görülmüştür. Çevirmenlerin şu konularda MemoQ üstün gördükleri görülmüştür:

1) Trados ve Transit formatlı programları bile dönüştürebiliyor olması ve MemoQ kullanan birisinin tüm programları çevirebilmesi.

“Bazı arkadaşlarımız CAT programı seçiminde müşterilerin tercihinin önemli olduğunu söyler, buna katılmıyorum. DVX ile MemoQ programlarını kullanarak tüm CAT programlarının dosyalarını çevirebilirsiniz”(MemoQ1).

2) Proje yönetim özelliklerinin programa gelmesiyle yurt dışı çeviri bürolarının ilgisini çekmesi ve programı satın almaya başladıklarının bilinmesi

3) Yeni güncelleme ile yazım denetleme ile ilgili yeni özelliklerin gelmesi.

4) Trados 'un eski bir sürüm olması 2009 yılı güncellemesinin büyük bir hayal kırıklığı yaratması ve çevirmenlerin alternatif arayışlarının olması ile MemoQ programına yönelmesi.

“Trados açıkçası kendi kendine çelme taktı, piyasadaki lider pozisyonunu zamanla kaybedecek. Bürolar 2007 versiyonunu kullanmaya devam edecek, ne zaman ki 2007 iyice eskiyecek, ihtiyaçlara cevap vermez hale gelecek, o zaman da Studio yerine MemoQ alacaklar. Bu arada ilginç olan, SDL mühendislerinin o kadar çalışmalarına rağmen ortaya çıkardıkları ürün 2003 yılında piyasaya çıkan 7 yaşındaki DVX'in hâlâ çok gerisinde. DVX reklam yapmaktan zerre anlamadığı için piyasayı Trados'tan sonra şimdi de MemoQ'ya kaptırıyor” (MemoQ4-2010).

5) Standart olarak çeviri belleklerinde çevirmenler 2 farklı dili yan yana veya alt alta görmektedirler. MemoQ'un ise çevirmenin tercihinine göre her iki seçeneği seçmeye de imkân vermesi

6) Fiyat politikasını zaman geçtikçe Tradosa benzetmesi ile eleştiri alsa da teknik destek ekibinin yardımcı olması, iyi indirimler veriyor olması. Fiyat olarak pahalı geldiği zamanlarda OmegaT veya Dejavu gibi ücretsiz alternatifler çevirmenler tarafından önerilmiştir.

7) Pdf dosyalarını programda çevrildiği zaman düz metin olarak vermesi. Bu çevirmenler için oldukça pratik bir yöntem olmuştur. Çünkü çevirmenler düz metni MS Word'e kopyalayarak metin üzerinde düzeltme yapabilme imkânına sahip olmaktadır.

8) Programı denemek isteyen serbest çevirmenler için veya öğrenciler için deneme sürümünün olması ve süresinin 45 gün olması.

“MemoQ'nün 45 günlük ücretsiz deneme sürümü var ve bütün özelliklere sahip. Diğer türlü crack programlardan kesinlikle uzak durun derim. İşin ahlaki yönü bir yana, her an çökmeye ya da sorunlar yaratmaya aday bir programla yola çıkılmaz. Bir profesyonel işini şansa bırakmaz ve lisanssız bir program ile çalışmak işi tam anlamıyla şansa bırakmaktır” (MemoQ13-2011).

9) Trados' da metin boyutu artınca programın kasmaına rağmen MemoQ un devasa boyutlarda bile hiçbir şekilde etkilenmemesi.

Bunlara ek olarak meslektaşlarına MemoQ programını öneren bir serbest çevirmen avantajlı olarak gördüğü yanlarını şu şekilde ifade etmiştir.

“En iyi fiyat-performans ilişkisi (370 €),Wordfast'a nazaran daha güçlü bir Translation Memory motoru, Trados'a nazaran çok daha güçlü ve Türkçeye daha

yatkin glossary handling (Wordfast ile kıyaslayamazsınız bile) Trados ve Transit uyumluluğu. Hemen hemen tüm SDL Trados dosyalarını memoQ'da işleyebilirsiniz. Geçen hafta Déjà Vu ile de (kısmen) uyumlu olduğunu bizzat gördüm” (MemoQ12-2011).

4) En fazla eleştiri alan çeviri aracı hangisidir? Eleştiriye konu olan hususlar nelerdir?

Serbest çevirmenlerin yorumlarında görüldüğü üzere her programın kendisine göre zayıf eleştirilen yanları vardır. Elde ettiğimiz bulgulara göre en fazla eleştiriye alan aynı zamanda en fazla kullanıcıya sahip olan program olan Trados’tur. Kullanıcı yorumlarına göre yapılan eleştirilerden bazıları şunlardır:

“Reklamlara aldanıp, memnun olduğum XP+Office2003+Trados2006 kombinasyonunu bırakıp topluca programları güncelledim olayına girdim. Âma şimdi tekrar eski sistemi kullanmaya başladım. Harcadığımız para da boşa gitti. Trados 2007, Word 2007’de çok yavaş çalışıyor, bir segmentten diğerine geçiş 5-6 saniye sürüyor, upgrade yapacaklar iki kere düşünsün” (Trados14-2007).

Yapılan bu eleştiri birçok çevirmenin de üzerinde durduğu güncelleme ve reklam sorunu ile alakalıdır. Trados’ un yapılan yeni güncellemelerinin çeviride hayal kırıklığı yarattığı, satın alan birçok kişinin reklamlarından dolayı programı satın aldığı sonucuna ulaşılmıştır.

“Trados genellikle çevirmenlerin kendi istekleriyle aldığı bir program değil, daha çok çeviri bürolarının dayatmasıyla alıyorlar. Bu dayatmanın nedeni ise tekrar oranlarında talep edilen indirim oranı. Trados standartları kendi başına koymaya çalışıyor ve tekrarlardaki indirim oranı hiç de adil değil. Trados’ la ilgili bir diğer sorun program güncellemelerinin ücretli olması ve programın önceki versiyonlarıyla geriye dönük olarak uyumlu olmaması. Yani, Trados ‘un son versiyonunda hazırlanmış bir dosyayı bir önceki versiyonla açamayabilirsiniz. Trados’ un başarısı bir yazılım başarısı değil, pazarlama başarısıdır. Okullarda öğretilmesi gereken Trados ‘un nasıl kullanılacağı değil TMX’in ne olduğu, farklı CAT programları ile oluşturulan çeviri belleklerinin ne şekilde dönüştürülebileceği, paylaşılacağıdır” (Trados18-2008).

Çevirmenin yaptığı eleştiride görüldüğü üzere Trados’a yapılan en fazla eleştirilerden birisi çevirmenlerin programı kendi istekleriyle değil daha çok dayatma ile aldıklarıdır.

Ayrıca program güncellemelerinin ücretli olması ve önceki versiyonlarla uyumlu olmaması kullanıcılar tarafından sıklıkla şikâyet edilen bir konudur. Çevirmen yaptığı öneride de çevirmenlere Tradosun nasıl kullanılacağını değil genel olarak çeviri teknolojilerini ve çeviri dosyalarını sanal ortamda nasıl işleyeceklerini anlatmamız gerektiğini ifade etmiştir.

“Trados pazarda ilk büyük payı alınca, diğer ürünlerin hepsi "me too products" (rakibini taklit ederek yapılan ürün) gibi kaldı. Ondan sonra da herkes zannetti ki "Trados süper!". Tabi ki iyi bir program, ama pazara etkin olarak ilk girenin avantajı bunu iyi kullanmış olması ama bu aynı zamanda Trados en iyi ürün demek değil. Ben şahsen Trados kullanıyorum, ama bugünlerde Trados' un yapamadığı bazı fonksiyonlara rastladım ve ikinci bir yazılım arayışım başladı bile.” (Trados23-2011).

Çevirmenler Tradosun piyasada ilk olmasının avantajını ve reklamını iyi kullandığını pazarda bu yüzden etkin olduğunu çeviri bürolarının da programı sıklıkla kullanmasından ötürü çevirmenlere bu programı kullanmayı zorunlu kıldıklarını belirtmişlerdir. Trados' un piyasada kullanılması gereken tek program olmadığı ve bir pazarlama başarısı olduğu tespit edilmiştir.

Bir Çevirmen meslektaşlarına tavsiye olarak Trados programını değil başka bir olan MemoQ programını önermiştir. Ayrıca Trados' la çalışmak gibi bir zorunlulukları olmadığını, Bu programla Trados'un her dosya formatını açabileceklerini ifade etmiş ve “Müşteriler için önemli olan teslim aldığı dosyadır sizin Trados ile çalışıp çalışmadığınıza bakmaz” (Trados30-2018) demiştir.

Sonuç olarak Tradosun en fazla kullanıcıya sahip olmasına rağmen ama en fazla ciddi eleştiriler alan program olduğu anlaşılmıştır. Fiyat politikası, güncelleme sonrası gerçekleşen teknik problemler, pazarlama ve reklamdaki başarılarının program özelliklerinde ve kullanımında olmaması, bu eleştirilere rağmen fiyatların satın alırken de her güncellemede de fazla olması bu eleştirilerin başlıcalarıdır. Çevirmenler trados kullanmak zorunda olmadıklarını başka bir program kullanarak da çeviri bürolarının veya müşterilerinin istedikleri formata çevirebildiklerini anladıkları zaman alternatif çeviri araçlarına rağbet etmişlerdir.

Bu çalışmada çevirmenlerin görüşleriyle elde edilen sonuçlara ve bunlardan yapılan çıkarımlara göre piyasa, çevirmenler ve çeviri eğitimi için bazı öneriler yapmak mümkündür.

Çeviri piyasasında var olan çeviri bürolarının ve işverenlerin ticari kaygılarla çevirmenlere belli programları dayatması, çevirmenlerin daha kısa sürede daha ekonomik ve pratik bir şekilde kullanabilecekleri araçlar olmasına rağmen bu araçları kullanmalarına sebep olmuştur. Oysa alternatif çeviri araçlarını öğrenen çevirmenlerin hem çeviri bürolarının istedikleri formatta çıktılar oluşturabildiği hem de zamandan ve paradan tasarruf ettikleri görülmüştür. Çeviri piyasasında olan işverenlerin çevirmenlere program dayatmaması, talep ettikleri çıktıları istemeleri önerilmektedir. Çevirmenlerin işverenleri hakkında ve çeviri piyasası hakkında rahatsızlık duydukları konuları gerekli yerlere iletemedikleri ancak sanal platformda veya yüz yüze iletişimde bazı problemlerin ifade edildiği görülmüş bunun için çevirmenlerin işverenlerin ve piyasada bulunan paydaşları içine alan bir platform olması burada çeviri piyasası ve gündemleri hakkında toplanılması ve görüşülmesi önerilmektedir.

Araştırmamızda çevirmenlerin, çeviri teknolojileri kullanımlarda karşılaştıkları sorunların neredeyse tamamının bilgi eksikliğinden kaynaklandığı görülmüştür. Çevirmenlerin çeviri araçları ile ilgilendikleri ilk yıllarda karşılaştıkları sorunlar birkaç yıl sonra konu hakkında bilgilenmeleri ile ortadan kalkmıştır. Çevirmenlerin bilişim teknolojileri ve çeviri teknolojilerinin temel kavramları hakkında yetersiz bilgiye sahip olduğu görülmüştür. Lisans eğitiminden başlayarak önce lisans öğrencilerine ardından piyasadaki kurumların işbirliğiyle piyasada bulunan çevirmenlere adeta hizmet içi eğitim faaliyetleri gibi katılmaları zorunlu çevrimiçi ve yüz yüze eğitimler verilmesi, piyasada çevirmenlerin beğenip kullandıkları araçların daha etkin bir şekilde duyurulması önerilmektedir.

Çevirmenlerin, makine çevirisi ve bilgisayar destekli çeviri araçları hakkında önyargıya ve tepkiye sahip olduğu bilgisayar kullanma becerisi olmayan çevirmenlerin çeviri teknolojilerine karşı çıktığı görülmüştür. Çevirmenlerin değişen ve gelişen piyasada ayakta durmaları ancak çeviri teknolojilerini kullanmalarına ve yeniliklere ayak uydurmalarına bağlıdır. Bu yüzden çevirmenlerin genel bilgisayar becerilerini geliştirmesi, çeviri teknolojileri hakkında temel kavramları öğrenmesi, lisans

öğrencilerinin üniversite yıllarında çeviri araçlarını tanıması ve öğrenmesi, çevirmenlerin kullandıkları programın yanı sıra alternatif diğer programlar hakkında da bilgi sahibi olması gerekmekte ve önerilmektedir. Teknoloji bilgisi yeterli olan çevirmen ile yetersiz olan bir çevirmen arasındaki mesleki deneyim ve tecrübe farkı meslekte çevirmen çabasının çok önemli bir faktör olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Çevirmenlerin çeviri teknoloji ve bilgisayar destekli çeviri araçları kullanımlarının proz.com forum yorumları ile analiz edildiği bu çalışmamız çevirmenlerin geniş bir yelpazede karşılaştıkları sorunlara ışık tutmuştur. Gelecekte yapılacak çalışmamızın konusu, ülkemiz piyasasında yer alan çevirmen ve çeviri bürolarının çeviri teknolojileri konusunda yaşadıkları sorunları belli bir örnekleme çeviri alanının paydaşları ile gerçekleştirilecek eğitimler ile sorunların çözüme nasıl ve ne derecede kavuşturulabileceği hakkında olacaktır.

KAYNAKÇA

- Aslan, Erdinç. “Geçmişten Günümüze Çeviri Teknolojileri”. 2016 Hoca Ahmet Yesevi Yılı Anısına Uluslararası Türk Dünyası Eğitim Bilimleri Ve Sosyal Bilimler Kongresi, 6.
- Ataseven, Vildan. İletişim Ve Medya Bağlamında Çevirmen Başvuru Kitabı. İstanbul: CUMHURBAŞKANLIĞI İLETİŞİM BAŞKANLIĞI YAYINLARI, 1. Basım, 2021.
- Balkul, Halil İbrahim. Çeviri teknolojileri ve çeviri eğitimi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Doktora Tezi, 2015.
- Balkul, Halil İbrahim - Akıncı, Şule. “Sözlü Çeviride Kullanılan Teknolojik Araçların Sınıflandırılması”. RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, 391-406.
- Balkul, Halil İbrahim - Ersoy, Hüseyin. “Turkish Translation Companies’ Use of Computer Assisted Translation Tools”. CBU International Conference Proceedings 2 (01 Temmuz 2014), 337-344.
- Balkul, Halil İbrahim - Toptan, Duygu Özlem. “The Evaluation of Workflow on Virtual Translation Platforms within the Framework of Translational Action Theory: The Case of Proz.com Website” 7/2 (2019), 14.
- Ballard, Michel. “Histoire De La Traduction. Repères Historiques Et Culturels” 61/2 (2013), 479-481. <https://doi.org/10.7202/1037769ar>
- Baykan, Ali. “Sosyal-Kültürel Faktörlerin Çevirideki Rolü”. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 14 (01 Ağustos 2005), 177-197.
- Biçkici, Tuğba. Edebiyat Çevirisinde Çeviri Kuramları Üzerinden Çevirmenin Rolü. Sakarya Üniversitesi, 2016.
- Bowker, L. “Computer-Aided Translation Technology: A Practical Introduction, Ottawa, University of Ottawa Press”, 48/3 (2002), 453-455. <https://doi.org/10.7202/007607ar>
- Büyükaslan, Ali. “Bilgisayar Destekli Çeviri Üzerine Bir İnceleme”. V. Dil Yazın Değişbilim Sempozyumu, 1-12.
- Chandler, Heather Maxwell - Deming, Stephanie O’Malley. The Game Localization Handbook. Sudbury, Mass: Jones & Bartlett Learning, 2nd edition., 2011.
- Cheragui, Mohamed Amine. “Theoretical Overview of Machine Translation”. CEUR Workshop Proceedings 867 (01 Ocak 2012), 160-169.
- Doğan, Aymil. Sözlü Çeviri Çalışmaları ve Uygulamaları. Ankara: Siyasal Kitabevi, 2009.

- Ersoy, Hüseyin. Kavram, Kuram ve Süreç Açısından Tercüme Etkinliği. Ankara: Araştırma Yayınları, 1. Basım, 2012.
- Esselink, Bert|Vries. A Practical Guide to Localization. Liwd.4. John Benjamins Publishing Company, 2000. <https://benjamins.com/catalog/liwd.4>
- Ethemoğlu, Armağan. Türk Çocuklarının Dil Öğreniminde Çeviri Derslerinin Yeri. Türkoloji Çalışmaları Ve Almanya'daki Türk Çocuklarının Eğitim-Kültür Problemleri Sempozyumu. Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Dekanlığı, 1987.
- Gile, Daniel. "La traduction. La comprendre, l'apprendre". Paris: PUF, 2005.
- Gil, Ramon - Pym, Anthony. "Technology and translation (a pedagogical overview)", 15.
- Gören, Erdem Celal. "Dijital Dönüşümün Önemli Bir Parçası Olarak Ücretsiz Bilgisayar Destekli Çeviri Araçları: Özellikler Ve Yenilikler". SÖYLEM Filoloji Dergisi, 19.
- Hutchins, John. "Machine Translation". <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199276349.013.0027>
- Hutchins, John. "Machine Translation: A Brief History". Oxford: Pergamon Press, 431-445.
- Karagöz, S. "Çevirmen ve Teknoloji" (2016). <https://www.ceviriblog.com/2016/04/06/cevirmen-ve-teknoloji-selahattin-karagoz/> "E.T. 03/04/2023"
- Kelion, L. "Telefonda konuşurken 'anında çeviri' yolda". BBC Türkçe. 2012. https://www.bbc.com/turkce/ekonomi/2012/10/121022_phone_translators
- Kuran, Nedret. Çağdaş Alman Çeviribilimcilerinin Yaklaşımları, çeviri Ve Çeviri Kuramı Üstüne Söylemler. İstanbul, 1995.
- McBride, Cheryl. Translation Memory Systems: An Analysis of Translators' Attitudes and Opinions. Ottawa: Library and Archives Canada = Bibliothèque et Archives Canada, 2011.
- Novak, M. "Google tercüme Soğuk Savaş ürünü mü?" T24. 2015. <https://t24.com.tr/haber/google-tercume-soguk-savas-urununu-mu,283097> "E.T. 17/04/2023"
- Öner, Bengi. "Yerelleştirme'nin Tanımı". <https://ceviribilim.com/2006/06/01/%e2%80%9cyerellestirme%e2%80%9dnin-tanimi/>
- Proz.com, About. "About ProZ.com - Company Overview". ProZ.com | Freelance translators. Mayıs 2023. "E.T. 17/05/2023"

Pym, Anthony vd. "Status and Technology in the Professionalisation of Translators. Market Disorder and the Return of Hierarchy". Journal of Specialised Translation 25 (01 Ocak 2016), 33-53.

Rakova, Suzana - Polat, Yusuf. Çeviri Kuramları. Ankara: Çevirmenin Yayını, 1. Basım, 2016.

Risku, Hanna - Dickinson, Angela. "Translators as Networkers: The Role of Virtual Communities". HERMES - Journal of Language and Communication in Business 42 (30 Ağustos 2009), 49-70.
<https://doi.org/10.7146/hjlc.v22i42.96846>

Saussure, Ferdinand De. Genel Dilbilim Dersleri. çev. Berke Vardar. Multilingual Yabancı Dil Yayınları, 2001.

Şahin Er, Özden. "A Case Study of the Impact of Mt Errors on Human Perception of Machine Translation Quality". Kùltürlerarası Çalışmalar. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Yayınları, 2018.

Şahin Er, Özden. "Telefonla Sözlü Çeviri". Kuram ve Uygulamalarla Çeviribilim. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Yayınları, 2022.

Şahin Er, Özden. "The effect of different fuzzy match rates in the translation memories on the effort of translators". Kuram ve uygulamalar ile çeviribilim. Çanakkale: Paradigma Akademi Basın Yayın Dağıtım, 2022.

Şahin, Mehmet. Bilgisayar Destekli Çeviri. Ankara: Tübitak, 2019.

Şahin, Mehmet. Çeviri ve Teknoloji. İzmir Ekonomi Üniversitesi Yayınları, 2013.

Tabour, J. "CAT tool use by translators: What are they using?", 2019.

TDK. Türk Dil Kurumu Sözlüğü. Ankara: TDK Yayınları, 2020.

Yaguello, Marina. Hayali Diller. çev. Necmettin Kamil Sevil. Yapı Kredi Yayınları, 1944.

Yetkiner, Neslihan. Çeviribilim Edimbilim İlişkisi Üzerine. İzmir Ekonomi Üniversitesi Yayınları, 2009.

Yücel, Faruk. Tarihsel Ve Kuramsal Açından Çeviri Edimi. Dost Kitabevi, 2007.

(İSNAD Atıf Sistemi Metin İçi 2.Edisyon kullanılmıştır.)

EK

Ek 1: Proz.com Türkiye Forum Araştırması Analiz Rakamları

PROZ.COM TÜRKİYE FORUM ARAŞTIRMASI ANALİZ RAKAMLARI						
		ARAÇLAR	Mesaj	Başlık	Mesaj ve Başlık	Net
1	BİLG. DESTEKLİ ÇEV. ARAÇLARI	OmegaT	61	12	73	23
2		OpenTM2	0	0	0	0
3		Trados	525	105	630	35
4		Dejavu	38	4	42	11
5		Heartsome	15	0	15	9
6		TransitNXT	0	0	0	0
7		MultiTrans	2	0	2	1
8		MemSource	8	0	8	5
9		MemoQ	150	21	171	22
10		XTM	4	1	5	3
11		Linguee	0	0	0	0
12		Across	0	0	0	0
13		Fluency	17	3	20	5
14		MetaTaxis		0	17	4
15		Nubuto	0	0	0	0
16		Wordfast	110	17	127	5
17		Smartcat	4	0	4	0
18	YERELLEŞTİRME ARAÇLARI	Lingobit Localizer	3	0	3	1
19		Passolo	13	0	13	1
20		Sisulizer	1	0	1	0
21		RC Win Trans	1	0	1	0
22		Locstudio	8	1	9	3
23		Multilizer	1	0	1	0
24		Alchemy Localization S.	36	2	38	0
25	SÖZLÜ ÇEV. ARAÇLARI	Dragon	8	4	12	2
26		Interpret Bank 5	0	0	0	0
27		Intragloss	0	0	0	0
28	METİN ARACI	Fine Reader	70	14	84	4
	TOPLAM		1075	184	1276	134

Ek 2: Proz.com Türkiye Forum Araştırması İçerik Analizi Tabloları

No	Konu Numarası	Konu	Başlık	Yazar	Tarih	Link URL	Erişim Tarihi
1	OmegaT1	OmegaT ve CAT Programları	OmegaT ve CAT Programları	Selcuk Akyuz	Mar 26, 2005	https://www.proz.com/?sp=forum&action=SearchForum&advanced=y&search_only=posts_and_titles&sort_by=date&group_by=post&search_only_lang=tur&poster_type=user_name&search_pattern=OmegaT&results_start=50	20.10.2022
2	OmegaT2	OmegaT ve CAT Programları	OmegaT için Almanca Kaynak	Selcuk Akyuz	Apr 15, 2005	https://www.proz.com/forum/turkish/30766-omegat_ve_cat_programlar305.html#218479	20.10.2022
3	OmegaT3	CAT tools	CAT tools	Selcuk Akyuz	Sep 25, 2005	https://www.proz.com/?sp=forum&action=SearchForum&advanced=y&search_only=posts_and_titles&sort_by=date&group_by=post&search_only_lang=tur&poster_type=user_name&search_pattern=OmegaT&results_start=50	20.10.2022
4	OmegaT4	Linux for Translators: PCLOS-Trans	Aklınıza geliyorsa mutlaka bir yolu vardır...	Nahit Karataşlı	Dec 22, 2007	https://www.proz.com/forum/turkish/92521-linux_for_translators_pclos_trans.html#747169	20.10.2022
5	OmegaT5	trados hakkındaki görüşleriniz	Yanıtlar	Şadan Öz	Jan 5, 2008	https://www.proz.com/forum/turkish/93311-trados_hakk%C4%B1ndaki_g%C3%B6r%C3%BC%C5%9Fleriniz.html#754246	20.10.2022

6	OmegaT6	AutoCAD	en iyisi yine Autocad'in kendisi :)	CANIMAT	May 4, 2009	https://www.proz.com/forum/turkish/95398-autocad.html#1116562	20.10.2022
7	OmegaT7	Trados benzeri programlar	Across veya OmegaT	Ali Bayraktar	May 19, 2009	https://www.proz.com/forum/turkish/135439-trados_benzeri_programlar.html#1127459	20.10.2022
8	OmegaT8	Trados benzeri programlar	Bazı açıklamalar	Selcuk Akyuz	May 19, 2009	https://www.proz.com/forum/turkish/135439-trados_benzeri_programlar.html#1127683	20.10.2022
9	OmegaT9	memoQ tecrübesi	MemoQ ...	Selcuk Akyuz	Dec 18, 2009	https://www.proz.com/?sp=forum&action=SearchForum&advanced=y&search_only=posts_and_titles&sort_by=date&group_by=post&search_only_lang=tur&poster_type=user_name&search_pattern=OmegaT&results_start=0	20.10.2022
10	OmegaT10	memQ deneyimi	bazı açıklamalar	Selcuk Akyuz	Oct 23, 2010	https://www.proz.com/forum/turkish/183659-memq_deneyimi.html#1610320	20.10.2022
11	OmegaT11	Günde kaç sayfa tercüme yapıyorsunuz?	Wordfast Anywhere	Selcuk Akyuz	Dec 20, 2010	https://www.proz.com/forum/turkish/91867-g%C3%BCnde_ka%C3%A7_sayfa_terc%C3%BCme_yap%C4%B1yorsunuz-page3.html#1648729	20.10.2022
12	OmegaT12	Trados, Across, Wordfast... Gözüm korktu yardım...	Trados kan kaybediyor	Selcuk Akyuz	Jun 27, 2012	https://www.proz.com/forum/turkish/227792-trados_across_wordfast_g%C3%B6z%C3%BCm_korktu_yard%C4%B1m.html#1970683	20.10.2022

13	OmegaT13	CafeTran Espresso 2013 çıktı	İncelikli dosyalarda memnunum.	Ali Bayraktar	Jan 11, 2013	https://www.proz.com/forum/turkish/240035-cafetran_espresso_2013_%C3%A7%C4%B1kt%C4%B1.html#2078264	20.10.2022
14	OmegaT14	CAT Tools - MY Top 5		Ali Bayraktar	Nov 6, 2013	https://www.proz.com/forum/turkish/259111-cat_tools_my_top_5.html	20.10.2022
15	OmegaT15	CAT Tools - MY Top 5	İlk 3	Selcuk Akyuz	Nov 6, 2013	https://www.proz.com/forum/turkish/259111-cat_tools_my_top_5.html#2222714	31.10.2022
16	OmegaT16	CAT Tools - MY Top 5	Bunda nasıl bir gariplik var anlamadım?	Ali Bayraktar	Nov 6, 2013	https://www.proz.com/forum/turkish/259111-cat_tools_my_top_5.html#2222776	31.10.2022
17	OmegaT17	CAT Tools - MY Top 5	Bunun nedeni	Ali Bayraktar	Nov 6, 2013	https://www.proz.com/forum/turkish/259111-cat_tools_my_top_5.html#2222810	31.10.2022
18	OmegaT18	CAT ve başkaları	CAT Şart	Ali Bayraktar	Mar 17, 2016	https://www.proz.com/forum/turkish/299587-cat_ve_ba%C5%9Fkalar%C4%B1.html#2532154	31.10.2022
19	OmegaT19	Cat tools öğrenmeye başlamak istiyorum ancak içinden çıkamadım.	OmegaT ile başlayın	Selcuk Akyuz	Jul 7, 2016	https://www.proz.com/forum/turkish/304079-cat_tools_%C3%B6%C4%9Frenmeye_ba%C5%9Flamak_istiyorum_ancak_i%C3%A7inden_%C3%A7%C4%B1kamad%C4%B1m.html#2568836	31.10.2022

20	OmegaT20	Cat tools öğrenmeye başlamak istiyorum ancak içinden çıkamadım.	Kişisel özellikler	Ali Bayraktar	Jul 8, 2016	https://www.proz.com/forum/turkish/304079-cat_tools_%C3%B6%C4%9Frenmeye_ba%C5%9Flamak_istiyorum_ancak_i%C3%A7inden_%C3%A7%C4%B1kamad%C4%B1m.html#2569271	31.10.2022
21	OmegaT21	Cat tools öğrenmeye başlamak istiyorum ancak içinden çıkamadım.	O altyapıyı biliyorsanız	Ali Bayraktar	Jul 8, 2016	https://www.proz.com/forum/turkish/304079-cat_tools_%C3%B6%C4%9Frenmeye_ba%C5%9Flamak_istiyorum_ancak_i%C3%A7inden_%C3%A7%C4%B1kamad%C4%B1m.html#2569307	31.10.2022
22	OmegaT22	Cat tools öğrenmeye başlamak istiyorum ancak içinden çıkamadım.	Hedef Dosyalar	Ali Bayraktar	Jul 9, 2016	https://www.proz.com/forum/turkish/304079-cat_tools_%C3%B6%C4%9Frenmeye_ba%C5%9Flamak_istiyorum_ancak_i%C3%A7inden_%C3%A7%C4%B1kamad%C4%B1m.html#2569628	31.10.2022
23	OmegaT23	Cat tools güncel	Pratik	Ali Bayraktar	Jul 9, 2016	https://www.proz.com/forum/turkish/304079-cat_tools_%C3%B6%C4%9Frenmeye_ba%C5%9Flamak_istiyorum_ancak_i%C3%A7inden_%C3%A7%C4%B1kamad%C4%B1m.html#2569205	31.10.2022

24	Dejavu1	Trados meselesi ..	Alternatifler var	Selcuk Akyuz	Sep 30, 2002	https://www.proz.com/forum/turkish/5403-trados_meselesi.html#33664	13.11.2022
25	Dejavu2	çeviri yazılımları	Machine Translation	shule	May 3, 2003	https://www.proz.com/forum/turkish/10524-%C3%A7eviri_yaz%C4%B1%C4%B1mlar%C4%B1.html#65950	13.11.2022
26	Dejavu3	OmegaT ve CAT Programları	OmegaT ve CAT Programları	Selcuk Akyuz	Mar 26, 2005	https://www.proz.com/forum/turkish/30766-omegat_ve_cat_programlar305.html#214087	15.11.2022
27	Dejavu4	CAT tools	CAT tools	Selcuk Akyuz	Sep 25, 2005	https://www.proz.com/forum/turkish/37122-cat_tools.html#264853	15.11.2022
28	Dejavu5	Trados ya da başka bir CAT aracı kullanmayanlara müjde!	bazı faydalı programlar	Selcuk Akyuz	Jan 29, 2006	https://www.proz.com/forum/turkish/41936-trados_ya_da_ba%C5%9Fka_bir_cat_arac%C4%B1_kullanmayanlara_m%C3%BCjde.html#302306	15.11.2022
29	Dejavu6	Yeni çevirmenlere program önerileriniz...	Bilgi edinebileceğiniz kaynaklar	Selcuk Akyuz	Oct 14, 2009	https://www.proz.com/forum/turkish/145307-yeni_%C3%A7evirmenlere_program_%C3%B6nerilerini_z-page2.html#1237885	15.11.2022

30	Dejavu7	CAT tools	Gülerim buna	Selcuk Akyuz	Oct 4, 2011	https://www.proz.com/forum/turkish/37122-cat_tools-page3.html#1816796	15.11.2022
31	Dejavu8	SDL Trados Studio 2014 Freelance Programı Satın Almak İstiyorum	Neden Trados?	Emin Arı	Apr 8, 2014	https://www.proz.com/forum/turkish/267356-sdl_trados_studio_2014_freelance_program%C4%B1_sat%C4%B1n_almak_istiyorum.html#2284520	15.11.2022
32	Dejavu9	Fluency	Ben kullanıyorum	Ali Bayraktar	Jul 21, 2014	https://www.proz.com/forum/turkish/272345-fluency.html#2322302	15.11.2022
33	Dejavu10	Cat tools öğrenmeye başlamak istiyorum ancak içinden çıkamadım.	O altyapıyı biliyorsanız	Ali Bayraktar	Jul 8, 2016	https://www.proz.com/forum/turkish/304079-cat_tools_%C3%B6%C4%9Frenmeye_ba%C5%9Flamak_istiyorum_ancak_i%C3%A7inden_%C3%A7%C4%B1kamad%C4%B1m.html#2569307	15.11.2022
34	Dejavu11	MemoQ - Dejavu	xliff	Emin Arı	Mar 30, 2018	https://www.proz.com/forum/turkish/324109-memoq_dejavu.html#2719315	15.11.2022
35	Heartsome1	Trados ya da başka bir CAT aracı kullanmayanlara müjde!	bazı faydalı programlar	Selcuk Akyuz	Jan 29, 2006	https://www.proz.com/forum/turkish/41936-trados_ya_da_ba%C5%9Fka_bir_cat_arac%C4%B1_kullanmayanlara_m%C3%BCjde.html#302306	15.11.2022

36	Heartsome2	Trados ile Openoffice .doc belgesi nasıl tercüme edilir?	Merhaba	MeA	Aug 23, 2007	https://www.proz.com/forum/turkish/76184-trados_ile_openoffice_doc_belgesi_nas%C4%B1l_terc%C3%BCme_edilir.html#650639	15.11.2022
37	Heartsome3	trans suite 2000	Swordfish	MeA	Aug 26, 2009	https://www.proz.com/forum/turkish/143779-trans_suite_2000.html#1203182	15.11.2022
38	Heartsome4	Gelmiş geçmiş en iyi çevirmen yardımcısı program! Yapılabilir mi?-2	Desteklenen dosya türleri	Nahit Karataşlı	May 21, 2014	https://www.proz.com/forum/turkish/269432-gelmi%C5%9F_ge%C3%A7mi%C5%9F_en_yi%C3%A7evirmen_yard%C4%B1mc%C4%B1s%C4%B1_progr%C4%B1lam_yap%C4%B1labilir_mi_2.html#2301071	15.11.2022
39	Heartsome5	Heartsome Faaliyetlerini Sonlandırıyor :(		Ali Bayraktar	May 30, 2014	https://www.proz.com/forum/turkish/269956-heartsome_faaliyetleirni_sonland%C4%B1r%C4%B1yor.html	15.11.2022
40	Heartsome6	Fluency	Ben kullanıyorum	Ali Bayraktar	Jul 21, 2014	https://www.proz.com/forum/turkish/272345-fluency.html#2322302	15.11.2022
41	Heartsome7	Trados-Hazır çevirilmiş dosyaları aktarmanın yolu?	TMX	Ali Bayraktar	Aug 29, 2014	https://www.proz.com/forum/turkish/274015-trados_haz%C4%B1r_%C3%A7evirilmi%C5%9F_dosyal%C4%B1_aktarman%C4%B1n_yolu.html#2334811	15.11.2022

42	Heartsome8	Var olan çevirilere dayalı bir çeviri belleği oluşturma	Şu şekilde	Ali Bayraktar	Oct 25, 2015	https://www.proz.com/forum/turkish/293734-var_olan_%C3%A7evirilere_dayal%C4%B1_bir_%C3%A7eviri_belle%C4%9Fi_olu%C5%9Fturma.html#2484820	15.11.2022
43	Heartsome9	CAT ve başkaları	CAT Şart	Ali Bayraktar	Mar 17, 2016	https://www.proz.com/forum/turkish/299587-cat_ve_ba%C5%9Fkalar%C4%B1.html#2532154	15.11.2022
44	MultiTrans 1	Trados meselesi ..	Alternatifler var	Selcuk Akyuz	Sep 30, 2002	https://www.proz.com/forum/turkish/5403-trados_meselesi.html#33664	27.11.2022
45	MemSource 1	Proz virtual events	CAT	Ali Bayraktar	Sep 26, 2012	https://www.proz.com/forum/turkish/233546-proz_virtual_events.html#2022343	27.11.2022
46	MemSource 2	CAT ve başkaları	Yok	Ali Bayraktar	Mar 17, 2016	https://www.proz.com/forum/turkish/299587-cat_ve_ba%C5%9Fkalar%C4%B1.html#2532373	27.11.2022
47	MemSource 3	Cat tools öğrenmeye başlamak istiyorum ancak içinden çıkamadım.	Kişisel özellikler	Ali Bayraktar	Jul 8, 2016	https://www.proz.com/forum/turkish/304079-cat_tools_%C3%B6%C4%9Frenmeye_ba%C5%9Flamak_istiyorum_ancak_i%C3%A7inden_%C3%A7%C4%B1kamad%C4%B1m.html#2569271	27.11.2022

48	MemSource 4	Profesyonel çevirmenlikte 13ncü ayım ve tespit ve gözlemlerim	Detaylar	Ali Bayraktar	Aug 6, 2019	https://www.proz.com/forum/turkish/336514-profesyonel_%C3%A7evirmenlikte_13nc%C3%BC_ay%C4%B1m_ve_tespit_ve_g%C3%B6zlemlerim.html#2806154	27.11.2022
49	MemSource 5	memoQ alayım mı, alırsam hangisini alayım, kaç memoQ türü satışta acaba, önerileriniz- deneyimleriniz	konu eski ama...	Metin Demirel	Feb 14,2022	https://www.proz.com/forum/turkish/323056-memoq_alay%C4%B1m_m%C4%B1_al%C4%B1rsam_hangisini_alay%C4%B1m_ka%C3%A7_memoq_t%C3%BCr%C3%BCsat%C4%B1C5%9Fta_acaba_%C3%B6nerileriniz_deneyimleriniz.html#2943998	27.11.2022
50	MemoQ1	memoQ tecrübesi	MemoQ kullanıcıların sayısı çok az	Selcuk Akyuz	Dec 11, 2009	https://www.proz.com/forum/turkish/152167-memoq_tecr%C3%BCbesi.html#1283368	27.11.2022
51	MemoQ2	memoQ tecrübesi	MemoQ ...	Selcuk Akyuz	Dec 18, 2009	https://www.proz.com/forum/turkish/152167-memoq_tecr%C3%BCbesi.html#1288597	27.11.2022
52	MemoQ3	MemoQ ve Hunspell		Selcuk Akyuz	Jan 30, 2010	https://www.proz.com/forum/turkish/156568-memoq_ve_hunspell.html	27.11.2022

53	MemoQ4	Trados 2009	Download compatible?	Selcuk Akyuz	Feb 1, 2010	https://www.proz.com/forum/turkish/155273-trados_2009.html#1315738	28.11.2022
54	MemoQ5	Bir öğrenci için soru işaretleri	Cevaplar vol. 1	Haluk Erkan	Aug 14, 2010	https://www.proz.com/forum/turkish/177353-bir_%C3%B6%C4%9Frenci_i%C3%A7in_soru_i%C5%9Faretleri.html#1562165	29.11.2022
55	MemoQ6	memQ deneyimi	bazı açıklamalar	Selcuk Akyuz	Oct 23, 2010	https://www.proz.com/forum/turkish/183659-memq_deneyimi.html#1610320	11.12.2022
56	MemoQ7	memQ deneyimi	SDL ile uyumluluk	Selcuk Akyuz	Oct 23, 2010	https://www.proz.com/forum/turkish/183659-memq_deneyimi.html#1610327	11.12.2022
57	MemoQ8	memQ deneyimi	Bindiğimiz dalı (yine) kesmek	Selcuk Akyuz	Oct 24, 2010	https://www.proz.com/forum/turkish/183659-memq_deneyimi-page2.html#1610930	11.12.2022
58	MemoQ9	Çeviride hata yapmak!	Düzeltilme	dikran d (X)	Oct 31, 2010	https://www.proz.com/forum/turkish/184226-%C3%A7eviride_hata_yapmak.html#1614955	11.12.2022
59	MemoQ10	Acil yardım	pdf dosyaları	Selcuk Akyuz	Oct 31, 2010	https://www.proz.com/forum/turkish/184189-acil_yard%C4%B1m-page2.html#1615148	11.12.2022

60	MemoQ11	Günde kaç sayfa tercüme yapıyorsunuz?	Yazılımlar	dikran d (X)	Dec 20, 2010	https://www.proz.com/forum/turkish/91867-g%C3%BCnde_ka%C3%A7_sayfa_terc%C3%BCme_yap%C4%B1yorsunuz-page3.html#1648669	11.12.2022
61	MemoQ12	tradosla tanışmak	Benim önerim: memoQ	Dagdelen	Apr 15, 2011	https://www.proz.com/forum/turkish/196484-tradosla_tan%C4%B1%C5%9Fmak.html#1724575	11.12.2022
62	MemoQ13	tradosla tanışmak	45 günlük ücretsiz deneme sürümü sanırım	Emin Arı	Apr 18, 2011	https://www.proz.com/forum/turkish/196484-tradosla_tan%C4%B1%C5%9Fmak.html#1725794	11.12.2022
63	MemoQ14	tradosla tanışmak	MemoQ'nun Ücretsiz Sürümü	Ayşe Kıvılcım Karazor	Apr 18, 2011	https://www.proz.com/forum/turkish/196484-tradosla_tan%C4%B1%C5%9Fmak.html#1725811	11.12.2022
64	MemoQ15	CAT tools	Kesinlikle memoQ	Emin Arı	Aug 13, 2011	https://www.proz.com/forum/turkish/37122-cat_tools-page3.html#1787771	11.12.2022
65	MemoQ16	CAT tools	Lifelong konusunu açıklamak lazım	Selcuk Akyuz	Nov 16, 2011	https://www.proz.com/forum/turkish/37122-cat_tools-page4.html#1842737	11.12.2022
66	MemoQ17	Trados, Across, Wordfast... Gözüm korktu yardım...	My two cents ...	Dagdelen	Jun 27, 2012	https://www.proz.com/forum/turkish/227792-trados_across_wordfast_g%C3%B6z%C3%BCm_korktu_yard%C4%B1m.html#1970429	11.12.2022

67	MemoQ18	Cat tools öğrenmeye başlamak istiyorum ancak içinden çıkamadım.	O altyapıyı biliyorsanız	Ali Bayraktar	Jul 8, 2016	https://www.proz.com/forum/turkish/304079-cat_tools_%C3%B6%C4%9Frenmeye_ba%C5%9Flamak_istiyorum_ancak_i%C3%A7inden_%C3%A7%C4%B1kamad%C4%B1m.html#2569307	14.12.2022
68	MemoQ19	Word dosyasında kaynak ve hedef metni karşılıklı iki sütuna yerleştirme	CAT programları	Elif Baykara Narbay	Dec 27, 2016	https://www.proz.com/forum/turkish/310201-word_dosyas%C4%B1nda_kaynak_ve_hedef_metni_kar%C5%9F%C4%B1l%C4%B1kl%C4%B1_iki_s%C3%B Ctuna_yerle%C5%9Firme.html#2616320	14.12.2022
69	MemoQ20	...ım mı, alırsam hangisini alayım, kaç memoQ türü satışta acaba, önerileriniz-deneyimleriniz	Müşterilerdeki Eğilim	Hamid Aydın	Feb 18, 2018	https://www.proz.com/forum/turkish/323056-memoq_alay%C4%B1m_m%C4%B1_al%C4%B1rsam_hangisini_alay%C4%B1m_ka%C3%A7_memoq_t%C3%BCr%C3%BC_sat%C4%B1%C5%9Fta_acaba_%C3%B6nerileriniz_deneyimleriniz.html#2711792	14.12.2022
70	MemoQ21	...ım mı, alırsam hangisini alayım, kaç memoQ türü satışta acaba, önerileriniz-deneyimleriniz	memoQ vs. Trados	Emin Arı	Feb 19, 2018	https://www.proz.com/forum/turkish/323056-memoq_alay%C4%B1m_m%C4%B1_al%C4%B1rsam_hangisini_alay%C4%B1m_ka%C3%A7_memoq_t%C3%BCr%C3%BC_sat%C4%B1%C5%9Fta_acaba_%C3%B6nerileriniz_deneyimleriniz.html#2711861	14.12.2022

71	MemoQ22	MemoQ - Dejavu	xliff	Emin Arı	Mar 30, 2018	https://www.proz.com/forum/turkish/324109-memoq_dejavu.html#2719315	14.12.2022
72	Fluency1	Proz virtual events	Fluency	Yigit Ati	Sep 27, 2012	https://www.proz.com/forum/turkish/233546-proz_virtual_events.html#2022569	14.12.2022
73	Fluency2	CafeTran Espresso 2013 çıktı	İncelikli dosyalarda memnunum.	Ali Bayraktar	Jan 11, 2013	https://www.proz.com/forum/turkish/240035-cafetrans_espresso_2013_%C3%A7%C4%B1kt%C4%B1.html#2078264	14.12.2022
74	Fluency3	cat programları hakkında	Fluency	Nihan Pekmen	Apr 1, 2013	https://www.proz.com/forum/turkish/246235-cat_programlar%C4%B1_hakk%C4%B1nda.html#2116535	14.12.2022
75	Fluency4	CAT Tools - MY Top 5	Bunda nasıl bir gariplik var anlamadım?	Ali Bayraktar	Nov 6, 2013	https://www.proz.com/forum/turkish/259111-cat_tools_my_top_5.html#2222776	14.12.2022
76	Fluency5	Fluency	Ben kullanıyorum	Ali Bayraktar	Jul 21, 2014	https://www.proz.com/forum/turkish/272345-fluency.html#2322302	14.12.2022
77	Metatexis1	CAT tools	Ben de bezgin bir Transit gazisiyim...	Ozge Olcay	Apr 13, 2006	https://www.proz.com/forum/turkish/37122-cat_tools-page2.html#326986	14.12.2022

78	Metatexis2	CAT tools	light veya free versiyonlar	Selcuk Akyuz	Apr 13, 2006	https://www.proz.com/forum/turkish/37122-cat_tools-page2.html#327023	14.12.2022
79	Metatexis3	memQ deneyimi	bazı açıklamalar	Selcuk Akyuz	Oct 23, 2010	https://www.proz.com/forum/turkish/183659-memq_deneyimi.html#1610320	14.12.2022
80	Metatexis4	Gelmiş geçmiş en iyi çevirmen yardımcısı program! Yapılabilir mi?-2	MS Word bağımlılığı	Selcuk Akyuz	May 21, 2014	https://www.proz.com/forum/turkish/269432-gelmi%C5%9F_ge%C3%A7mi%C5%9F_en_ iyi_%C3%A7evirmen_yard%C4%B1mc%C4%B1s%C4%B1_progr am_yap%C4%B1labilir_mi_2.html#2301077	14.12.2022
81	XTM1	Trados, Across, Wordfast... Gözüm korktu yardım...	İhtiyaca göre	Yavuz Gönen	Jun 28, 2012	https://www.proz.com/forum/turkish/227792-trados_across_wordfast_g%C3%B6z%C3%BCm_korktu_yard%C4%B1m.html#1970834	17.12.2022
82	XTM2	MemoQ ve Hunspell	XTM için hunspell	Dragomanlı d	Nov 10, 2014	https://www.proz.com/forum/turkish/156568-memoq_ve_hunspell.html#2363735	17.12.2022
83	XTM3	CAT ve başkaları	Yok	Ali Bayraktar	Mar 17, 2016	https://www.proz.com/forum/turkish/299587-cat_ve_ba%C5%9Fkalar%C4%B1.html#2532373	17.12.2022

84	Wordfast1	Wordfast hakkında yeni bir soru: TU'lar türkçe karakterle görünmüyor	Sorun TM dosyanızda	Nizamettin Yigit	Aug 28, 2007	https://www.proz.com/forum/turkish/82342-wordfast_hakk%C4%B1nda_yeni_bir_soru_tular_t%C3%BCrk%C3%A7e_karakterle_g%C3%B6r%C3%BCnm%C3%BCyor.html#654323	3.01.2023
85	Wordfast2	trados hakkındaki görüşleriniz	görüşlerim	Selcuk Akyuz	Jan 4, 2008	https://www.proz.com/forum/turkish/93311-trados_hakk%C4%B1ndaki_g%C3%B6r%C3%BC%C5%9Fleriniz.html#753949	3.01.2023
86	Wordfast3	trados hakkındaki görüşleriniz	Yanıtlar	Şadan Öz	Jan 5, 2008	https://www.proz.com/forum/turkish/93311-trados_hakk%C4%B1ndaki_g%C3%B6r%C3%BC%C5%9Fleriniz.html#754246	3.01.2023
87	Wordfast4	trados hakkındaki görüşleriniz	Yanıtlarım	Özden Arıkan	Jan 6, 2008	https://www.proz.com/forum/turkish/93311-trados_hakk%C4%B1ndaki_g%C3%B6r%C3%BC%C5%9Fleriniz.html#754529	3.01.2023
88	Wordfast5	Cat tools güncel	Kargadan başka kuş tanımam	Nizamettin Yigit	Sep 14, 2022	https://www.proz.com/forum/turkish/358825-cat_tools_g%C3%BCncel.html	3.01.2023
89	Passolo1	Lokalizasyon: Yaygın kullanılan programlar	CAT programları kullanılabilir	Selcuk Akyuz	Jun 15, 2009	https://www.proz.com/forum/turkish/136390-lokalizasyon_yayg%C4%B1n_kullan%C4%B1lan_programlar.html#1147738	3.01.2023

90	FineReader 1	PDF ile çalışma	ABBY FineReader 8.0	Murat Akkaya	Jan 18, 2008	https://www.proz.com/forum/turkish/58656-pdf_ile_%C3%A7al%C4%B1%C5%9Fma.html#764144	6.01.2023
91	FineReader 2	PDF dosyalarında wordcount	...	Baybars Araz	Apr 16, 2009	https://www.proz.com/forum/turkish/132775-pdf_dosyalar%C4%B1nda_wordcount.html#1104442	6.01.2023
92	FineReader 3	Yüklü bir dosyayı Tradosta açmak	Fine Reader	Metin Demirel	Mar 20, 2022	https://www.proz.com/forum/turkish/356707-y%C3%BCkl%C3%BC_bir_dosyay%C4%B1_tradosta_a%C3%A7mak.html#2949824	6.01.2023
93	FineReader 4	OCR programlarına ilişkin görüş ve önerileriniz	OCR yazılımları	Yusuf Sevgen	Mar 25, 2012	https://www.proz.com/forum/turkish/221234-ocr_programlar%C4%B1na_ili%C5%9Fkin_g%C3%B6r%C3%BC%C5%9F_ve_%C3%B6nerileriniz.html#1918988	6.01.2023
94	Dragon1	Güncel olarak dikte yazılımı kullanan var mı?	Dragon Naturally Speaking	Deniz Hoyman	May 30, 2012	https://www.proz.com/forum/turkish/225662-g%C3%BCncel_olarak_dikte_yaz%C4%B1l%C4%B1m%C4%B1_kullanan_var_m%C4%B1.html#1954573	6.01.2023
95	Dragon2	Güncel olarak dikte yazılımı kullanan var mı?	iOS 8.2 - Türkçe Siri	Özgür Salman	Apr 10, 2015	https://www.proz.com/forum/turkish/225662-g%C3%BCncel_olarak_dikte_yaz%C4%B1l%C4%B1m%C4%B1_kullanan_var_m%C4%B1.html#2416987	6.01.2023
96	Lingobit Localizer	Lokalizasyon: Yaygın kullanılan programlar		Selcuk Akyuz	May 31, 2009	https://www.proz.com/forum/turkish/136390-lokalizasyon_yayg%C4%B1n_kullan%C4%B1lan_programlar.html	6.01.2023

97	Locstudio1	CAT tools	Microsoft Helium ve Microsoft LocStudio hakkında	Selcuk Akyuz	Sep 26, 2005	https://www.proz.com/forum/turkish/37122-cat_tools.html#264853	6.01.2023
98	Locstudio2	Lokalizasyon: Yaygın kullanılan programlar	Tercih	Sadan Öz	May 31, 2009	https://www.proz.com/forum/turkish/136390-lokalizasyon_yayg%C4%B1n_kullan%C4%B1lan_programlar.html#1135550	6.01.2023
99	Locstudio3	Locstudio'da Türkçe Karakter Sorunu	İşletim sistemi vs	Selçuk Akyüz	Aug 17, 2011	https://www.proz.com/forum/turkish/205394-locstudioda_t%C3%BCrk%C3%A7e_karakter_sorunu.html	6.01.2023
100	Trados1	Trados meselesi ..	Alternatifler var	Selcuk Akyuz	Sep 30, 2002	https://www.proz.com/forum/turkish/5403-trados_meselesi.html#33664	12.12.2022
101	Trados2	çeviri yazılımları	bir dakika bir dakika	sevinc altincekic	May 2, 2003	https://www.proz.com/forum/turkish/10524-%C3%A7eviri_yaz%C4%B1%C4%B1mlar%C4%B1.html#65831	12.12.2022
102	Trados3	çeviri yazılımları	Machine Translation	shule	May 3, 2003	https://www.proz.com/forum/turkish/10524-%C3%A7eviri_yaz%C4%B1%C4%B1mlar%C4%B1.html#65950	12.12.2022

103	Trados4	Yardım: Trados'ta Türkçe karakter sorunu & MS Glossaries	Word Styles	Selçuk Budak	Mar 2, 2005	https://www.proz.com/forum/turkish/29992-yard%C4%B1m_tradosta_t%C3%BCrk%C3%A7e_karakter_sorunu_ms_glossaries.html#208634	12.12.2022
104	Trados5	OmegaT ve CAT Programları	OmegaT ve CAT Programları	Selcuk Akyuz	Mar 26, 2005	https://www.proz.com/forum/turkish/30766-omegat_ve_cat_programlar305.html#214087	12.12.2022
105	Trados6	CAT tools	CAT tools	Selcuk Akyuz	Sep 25, 2005	https://www.proz.com/forum/turkish/37122-cat_tools.html#264853	12.12.2022
106	Trados7	Kutucuklar ve CAT programları	yine bir trados çözümü	Selcuk Akyuz	Jan 25, 2007	https://www.proz.com/forum/turkish/64204-kutucuklar_ve_cat_programlar%C4%B1.html#495212	19.12.2022
107	Trados8	office 2007 ve trados	sorun çıkması doğal	Selcuk Akyuz	Mar 4, 2007	https://www.proz.com/forum/turkish/67494-office_2007_ve_trados.html#524544	19.12.2022
108	Trados9	Trados 6.5'te Türkçe karakter hatası	Trados 6.5'te Türkçe karakter hatası	Dilek Yigit	Apr 25, 2007	https://www.proz.com/forum/turkish/71444-trados_65te_t%C3%BCrk%C3%A7e_karakter_hatas%C4%B1.html#558180	19.12.2022

109	Trados10	Vista+Office 2007+Trados 2007 kombinasyonunda n uzak durun!!	Trados	Şadan Öz	Jun 11, 2007	https://www.proz.com/forum/turkish/75016-vistaoffice_2007trados_2007_kombinasyonundan_uzak_durun.html#590478	19.12.2022
110	Trados11	Trados ile Openoffice .doc belgesi nasıl tercüme edilir?	RTF kaydetip Tradostan açmak fikri işe yarıyor.	Aziz Kural	Jun 26, 2007	https://www.proz.com/forum/turkish/76184-trados_ile_openoffice_doc_belgesi_nas%C4%B1l_terc%C3%BCme_edilir.html#599916	19.12.2022
111	Trados12	Excel dosyalarında TRADOS uygulama	File Formats Reference Guide	Selcuk Akyuz	Oct 2, 2007	https://www.proz.com/forum/turkish/85483-excel_dosyalar%C4%B1nda_trados_uygulama.html#683897	10.01.2023
112	Trados13	Trados konusunda yardım: klavyeyle alt satıra geçme	harici klavye	Selcuk Akyuz	Dec 21, 2007	https://www.proz.com/forum/turkish/92393-trados_konusunda_yard%C4%B1m_klavyeyle_alt_sat%C4%B1ra_ge%C3%A7me.html#746401	10.01.2023
113	Trados14	Trados 6.5'te Türkçe karakter hatası	İlk akla gelen şeyi söyleyeceğim..	Özden Arıkan	Apr 25, 2007	https://www.proz.com/forum/turkish/71444-trados_65te_t%C3%BCrk%C3%A7e_karakter_hatas%C4%B1.html#558196	10.01.2023
114	Trados15	Trados ile Openoffice .doc belgesi nasıl tercüme edilir?	Microsoft Office kullanmanız lazım	Selcuk Akyuz	Jun 23, 2007	https://www.proz.com/forum/turkish/76184-trados_ile_openoffice_doc_belgesi_nas%C4%B1l_terc%C3%BCme_edilir.html#598280	10.01.2023

115	Trados16	trados sunucu istisna attı mesajı veriyor	Biraz geç oldu belki ama..	sevinc altincekic	Jul 30, 2007	https://www.proz.com/forum/turkish/79447-trados_sunucu_istisna_att%C4%B1_mesaj%C4%B1_veriyor.html	10.01.2023
116	Trados17	Yardım: Trados'ta %100 eşleşmeler neden çıkmıyor?	Penalties alanı	Feza Eruguz	Aug 2, 2007	https://www.proz.com/forum/turkish/80308-yard%C4%B1m_tradosta_100_e%C5%9Fle%C5%9Fmeler_neden_%C3%A7%C4%B1km%C4%B1yor.html	10.01.2023
117	Trados18	trados hakkındaki görüşleriniz	görüşlerim	Selcuk Akyuz	Jan 4, 2008	https://www.proz.com/forum/turkish/93311-trados_hakk%C4%B1ndaki_g%C3%B6r%C3%BC%C5%9Fleriniz.html	3.02.2022
118	Trados19	trados hakkındaki görüşleriniz	cevaplar ve öneriler	shule	Jan 5, 2008	https://www.proz.com/forum/turkish/93311-trados_hakk%C4%B1ndaki_g%C3%B6r%C3%BC%C5%9Fleriniz.html	3.02.2022
119	Trados20	XP + Office 2007 + Trados 2006 Freelance	Trados Template	Yusuf Sevgen	Jan 27, 2008	https://www.proz.com/forum/turkish/95351-xp_office_2007_trados_2006_freelance.html	3.02.2022
120	Trados21	Yeni çevirmenlere program önerileriniz...	Trados, maalesef Trados	Emin Arı	Sep 20, 2009	https://www.proz.com/forum/turkish/145307-yeni_%C3%A7evirmenlere_program_%C3%B6nerilerini_z.html	3.02.2022
121	Trados22	SDL Trados 2009'da kaynak kısmında düzeltme nasıl yapılıyor?	Kaynak	Ali Tuna	Nov 20, 2010	https://www.proz.com/forum/turkish/185873-sdl_trados_2009da_kaynak_k%C4%B1sm%C4%B1nda_d%C3%BCzeltme_nas%C4%B1l_yap%C4%B1l%C4%B1yor.html	3.02.2022

122	Trados23	tradosla tanışmak	CAT tool olsun da, size en uygunu olsun	Erkan Dogan	Apr 18, 2011	https://www.proz.com/forum/turkish/196484-tradosla_tan%C4%B1%C5%9Fmak.html	3.02.2022
123	Trados24	Ses tanıma programları	Dikte Programı Trados Studio üzerinde çalışıyor	BÜLENT CEM ARK	Jun 16, 2011	https://www.proz.com/forum/turkish/200981-ses_tan%C4%B1ma_programlar%C4%B1.html#1756148	3.02.2022
124	Trados25	Excel Dosyasının içindeki farklı Worksheetlerin içeriği Trados üzerinde nasıl çevrilebilir?	Denemeden bilemezsiniz	BÜLENT CEM ARK	Dec 22, 2011	https://www.proz.com/forum/turkish/214658-excel_dosyas%C4%B1n%C4%B1n_i%C3%A7indeki_farklı%C4%B1_worksheetlerin_i%C3%A7eri%C4%9Fi_trados_%C3%BCzerinde_nas%C4%B1l_%C3%A7evrilebilir.html	3.02.2022
125	Trados26	Trados 2011 'de yazdığım 50 sayfayı Trados 2007snergy de nasıl açarım	Kısaca	Yavuz Gönen	Jun 26, 2012	https://www.proz.com/forum/turkish/227750-trados_2011_de_yazd%C4%B1%C4%9F%C4%B1m_50_sayfay%C4%B1_trados_2007snergy_de_nas%C4%B1l_a%C3%A7ar%C4%B1m.html	3.02.2022
126	Trados27	Trados, Across, Wordfast... Gözüm korktu yardım...	Trados kan kaybediyor	Selcuk Akyüz	Jun 27, 2012	https://www.proz.com/forum/turkish/227792-trados_across_wordfast_g%C3%B6z%C3%BCm_korktu_yard%C4%B1m.html#1970683	3.02.2022

127	Trados28	Trados-Hazır çevirilmiş dosyaları aktarmanın yolu?	TMX	Ali Bayraktar	Aug 29, 2014	https://www.proz.com/forum/turkish/274015-trados_haz%C4%B1r_%C3%A7evirilmi%C5%9F_dosyalar%C4%B1_aktarman%C4%B1n_yolu.html	3.02.2022
128	Trados29	Excel Dosyalarını Trados a aktarmak	Excel Dosyalarını Trados a aktarmak	djdigy	Aug 30, 2014	https://www.proz.com/forum/turkish/274018-excel_dosyalar%C4%B1n%C4%B1_trados_a_aktarmak.html	3.02.2022
129	Trados30	Studio 2017 Starter edition	Trados pişmanlıktır...	Emin Arı	Apr 28, 2018	https://www.proz.com/forum/turkish/324886-studio_2017_starter_edition.html#2724209	3.02.2022
130	Trados31	Trados'da çevrilmiş belgeyi tekrardan word'e dönüştürme	...	Emin Arı	Jul 27, 2018	https://www.proz.com/forum/turkish/327412-tradosda_%C3%A7evrilmi%C5%9F_belgeyi_tekrardan_worded%C3%B6n%C3%BC%C5%9Ft%C3%BCrme.html	3.02.2022
131	Trados32	Çeviri Programları hakkında bilgilenmek istiyorum	Trados	Mustafa Ozturk	Sep 21, 2018	https://www.proz.com/forum/turkish/327071-%C3%A7eviri_programlar%C4%B1_hakk%C4%B1nda_bilgilenmek_istiyorum.html	3.02.2022
132	Trados33	Çeviri Programları hakkında bilgilenmek istiyorum	Trados pişmanlıktır...	Emin Arı	Sep 22, 2018	https://www.proz.com/forum/turkish/327071-%C3%A7eviri_programlar%C4%B1_hakk%C4%B1nda_bilgilenmek_istiyorum.html	3.02.2022

133	Trados34	Trados'da xlif dosyası tercüme olunca excelle dönüşüyor, Tradosla başm yine belada	Proje paketi	Yusuf Sevgen	Jul 1, 2020	https://www.proz.com/forum/turkish/344794-tradosda_xlif_dosyas%C4%B1_terc%C3%BCme_olunca_excelle_d%C3%B6n%C3%BC%C5%9F%C3%BCyor_tradosla_ba%C5%9Fm_yine_belada.html	3.02.2022
134	Trados35	Trados'a dair yardım	...	Metin Demirel	Sep 6, 2022	https://www.proz.com/forum/turkish/358867-tradosa_dair_yard%C4%B1m.html	3.02.2022

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad: Mustafa GÖN	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Anadolu Üniversitesi
Fakülte	Açıköğretim Fakültesi
Bölümü	İngilizce Öğretmenliği Bölümü
Makale ve Bildiriler	
1. Gön, Mustafa. “View of Translators’ Perceptions on Open Source Translation Tools: Trados and OmegaT”. International Journal of Linguistics, Literature and Translation 6/5 (18 Mayıs 2023), 132-144. https://doi.org/DOI: 10.32996/ijllt	